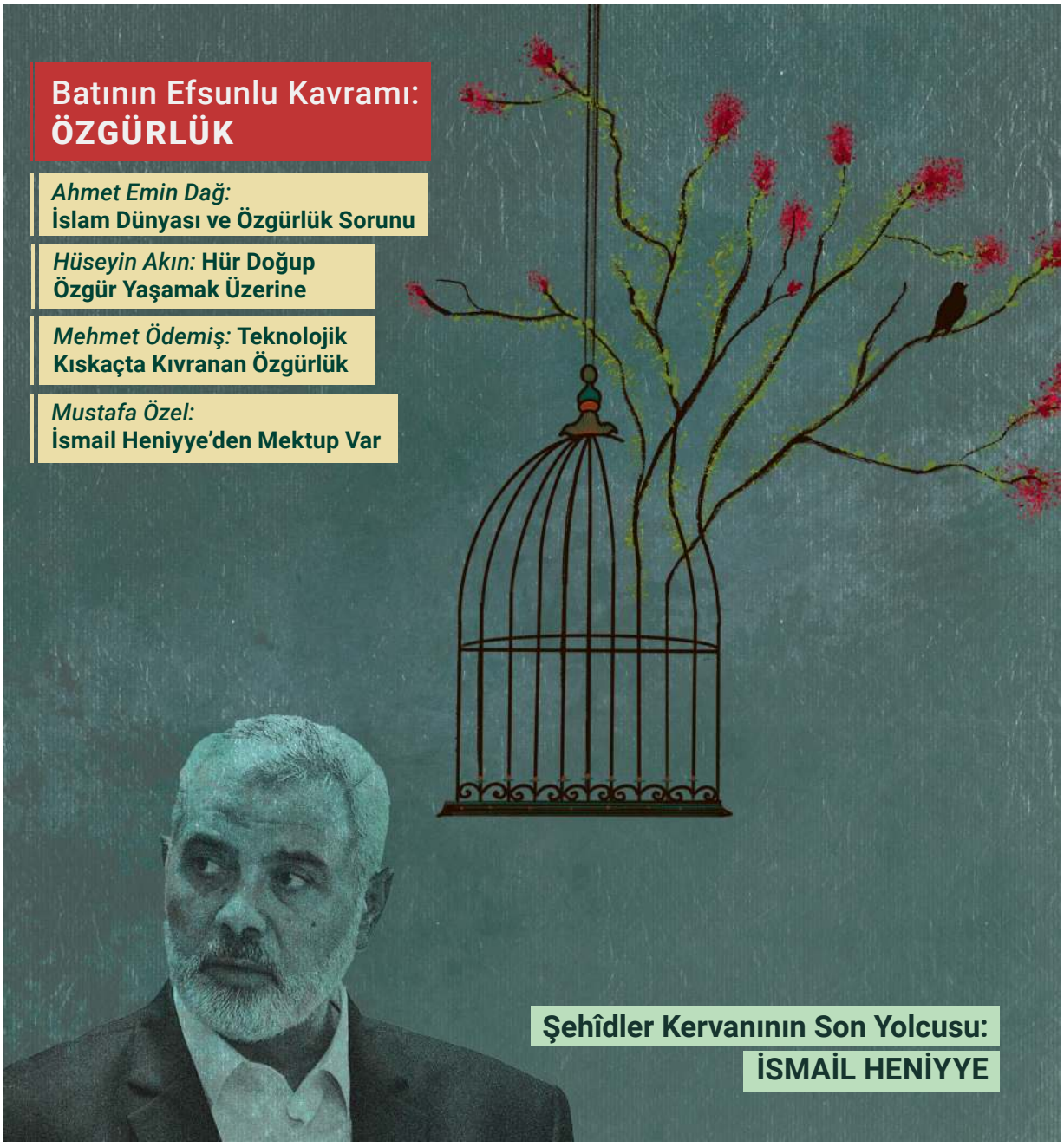
insicam
insan • düşünce • kültür
42

Batının Efsunlu Kavramı: ÖZGÜRLÜK

Ahmet Emin Dağ: **İslam Dünyası ve Özgürlük Sorunu**

Hüseyin Akın: **Hür Doğup Özgür Yaşamak Üzerine**

Mehmet Ödemiş: **Teknolojik Kıskaçta Kıvranan Özgürlük**

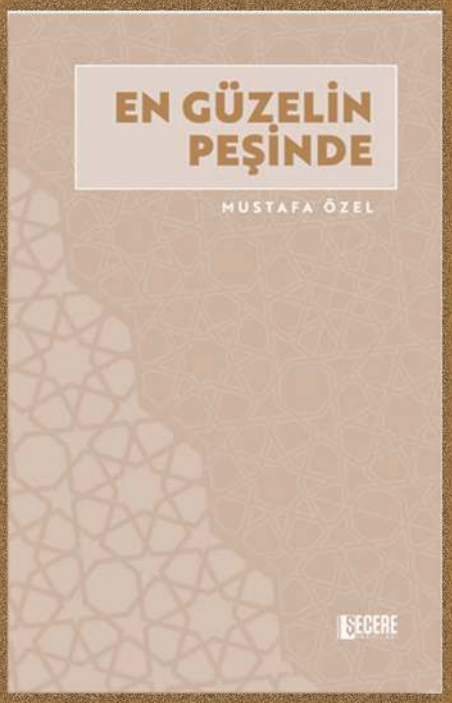
Mustafa Özel: **İsmail Heniyye'den Mektup Var**

Şehîdler Kervanının Son Yolcusu: İSMAİL HENİYYE

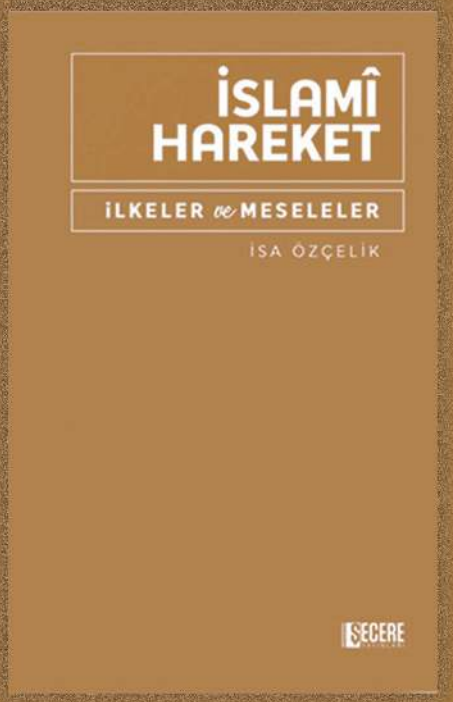
SAYI 42 • Ağustos • 2024

Kemal Mansur / Hürriyet Hararetli Bir Kavramdır, Terletir ● Zeynep Yücel / Özgürlük Yatay mı Dikey mi? ● Mucahid Yıldız / Köleleştiren "Özgürlük" ● Hatice Balin / LGBT+ Hareketinde Özgürlük ● Gözde Çimen / Kendimizden Geçip Kendimize Geçmenin Yolu ● Nihal Pakırdaşı / Kadraja Yansıyan Özgür Sanat İnsanın Özünü Gürleştiriyor mu Yoksa Kuraklaştırıyor mu? ● Şehnaz Fındık / Bir Manipülasyon Aracı Olarak Özgürlük ● Mahmut Osmanoğlu / Bir Fedakârlık ve Tevazu Timsali: İsmail Heniyye ● Mehmet Yetim / Şehit İsmail Haniye'nin Vasiyetine Sarılmak: Katar İzlenimleri

ŞECERE YAYINDA...

ŞECERE YAYINLARI

Kitaplara buradan ulaşabilirsiniz

insicam
insan • düşünce • kültür

İMTİYAZ SAHİBİ
İnsan ve Medeniyet Hareketi Adına
Kemal Özden

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa Özel

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Bulayır

EDİTÖR
Şehnaz Fındık İnan

SON OKUMA
Betül Yavuz

KAPAK GÖRSELİ
Şifa Yaratılmış Küçüker

YAYIN KURULU
Ahmet Geçer
Cemal Balıbey
Ebubekir Dilekçi
Fatih Büyükkara
Haluk Nas
Mustafa Özel
Mehmet Bulayır
Raif Nas

ISSN: 2757-9271

GRAFİK UYGULAMA
Hanne Nur Özden

YAYIN TÜRÜ
Ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın.
Ücretsizdir.

Yazı ve reklamların içerik sorumluluğu sahiplerine aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Dergimize, www.insicam.net adresinden erişebilirsiniz.

Kadîr ve *Kâhir* olanın adıyla.

Yüce Allah insanı yaratıp ona bir hareket alanı da vermiştir. Yaratan ve yaratılan arasındaki ilişki ve bu ilişki alanı, kadim bir meseledir. Kelam ilminin ana konularından birini oluşturan irade ve özgürlük, son bir iki yüzyıldır Yaratan'ın hayatın merkezinden en kenarına itilmesi, yaratılanın, insanın ise merkeze yerleştirilmesi sebebiyle insanlık sınır bilmez, hukuk tanımaz, değer kabul etmez bir atmosferin içine yuvarlanmıştır. Hukuksuzluk, ahlaksızlık ve değersizlik insanın azgınlaşmasına, azmanlaşmasına, canavarlaşmasına; neticede tanrılaşmasına yol açmıştır. Modern insan, tanrıyı hayattan kovmuş, daha doğrusu kovduğunu sanmış ama tanrısız yapamamış, bu ihtiyacını kendini tanrılaştırarak gidermeye çalışmıştır.

Dünyada mutlak manada bir özgürlükten, tarihin hiçbir evresinde söz edil(e)memiştir. Çünkü insan bir çevrede, bir çevre içinde ve hemcinsleriyle birlikte yaşamaktadır. Bu da tabii olarak beraberinde hareket alanının daralmasını getirmektedir. Modern zamanların insanına dayatılan özgürlük fikri, onu sorumluluk duygusundan uzaklaştırmış, başkasının hak ve hukukunu çiğnemeye, yok saymaya itmiştir. İddia edildiği şekilde özgürlük tarihin hiçbir döneminde olmamıştır, bugün de yoktur, yarın da olmayacaktır. İnsanlara özgürlük vaat edenler, bu düşünce ve anlayışı onun aleyhine, kendilerinin lehlerine kullanmışlardır. Özgürlük onların, hâkim güçlerin işine ve menfaatine yaradığı sürece vardır, aksi takdirde ondan asla söz edilemez.

İnsicam'ın ağustos sayısında özgürlük meselesini gündeme aldık. Araçsallaştırılan bu sihirli kavramı değişik açılardan irdelemeye çalıştık. Modern zamanların muhteşem yemi özgürlük, köleliğin modern versiyonundan ibarettir. Dünyaya özgürlük verdiğini iddia edenler, çaktırmadan insanın özgürlüğünü elinden almışlardır.

Yüzyıllık ana meselemiz, temel gündemimiz olan Filistin 7 Ekim 2023 Cumartesi gününden itibaren tek meselemiz, yegâne gündemimiz oldu. Cümleyi, birinci çoğul fiil kipiyle kurarken bununla, sadece biz müslümanları, İslam dünyasını değil bütün dünyayı, bütün insanlığı kastediyoruz. Çoğunluk, olayın farkında olmasa da durum bundan ibarettir. Dünya siyaseti Filistin'e, Kudüs'e, Gazze'ye endekslenmiş durumdadır. Buradan çıkacak sonuç, dünyanın yeniden biçimlenmesini sağlayacaktır.

Üç yüz günü aşkın bir süredir Gazzeli kardeşlerimiz tarihte eşi benzeri görülmemiş bir vahşetin karşısında insanlık onurunu canla başla müdafaa etmektedirler. Gazze şahsiyetin, haysiyetin, cesaretin, kahramanlığın, fedakârlığın, metanetin, sabrın, vatanseverliğin anıtını dikmiştir. Bunu içinde bulunduğu en kötü şartlara; yokluğa, açlığa, hastalığa, yalnız bırakılmışlığa, terk edilmişliğe rağmen gerçekleştirmiştir.

Ağustos sayımızın hazırlıklarının sona ermekte olduğu 31Temmuz 2024 Çarşamba günü Gazze'deki şehîdler kervanına Tahran'da, HAMAS'ın siyasi büro başkanı İsmail Heniyye de katıldı. Siyonaziler ve onların destekçileri ile işbirlikçileri, işledikleri cinayetlerin hesabını elbette, bir gün mutlaka vereceklerdir. Bu hesabın bizim elimizle gerçekleşmesini, *Kadîr* ve *Kâhir* olan Yüce Rabbimizden niyaz ediyoruz.

Eylül sayımızda buluşmak üzere, Hâkim-i Mutlak olana,
Kadîr ve *Kâhir* olana emanet olunuz.

Mustafa ÖZEL
Genel Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

05 *Çizgi* Hilal ÖZDER

06 *Bilginin İmana Eziyeti ya da Hizmeti*
Mustafa ESER

10 *İnci Mercan Gerdanlığı -37- Ebu Abdullah Habbab İbn-i Eret(R.A.)*
Ahmet POÇANOĞLU

14 *Hürriyet Hararetli Bir Kavramdır, Terletir*
Kemal MANSUR

18 *İslam Dünyası ve Özgürlük Sorunu*
Ahmet Emin DAĞ

22 *Özgürlük Yatay mı Dikey mi?*
Zeynep YÜCEL

24 *Hür Doğup Özgür Yaşamak Üzerine*
Hüseyin AKIN

28 *Köleleştiren "Özgürlük"*
Mucahid YILDIZ

30 *Teknolojik Kıskaçta Kıvranan Özgürlük*
Mehmet ÖDEMİŞ

32 *LGBT+ Hareketinde Özgürlük*
Hatice BALİN

36 *Kendimizden Geçip Kendimize Geçmenin Yolu*
Gözde ÇİMEN

38 *Kadraja Yansıyan Özgür Sanat İnsanın Özünü Gürleştiriyor mu Yoksa Kuraklaştırıyor mu?*
Nihal PAKIRDAŞI

42 *Bir Manipülasyon Aracı Olarak Özgürlük*
Şehnaz Fındık

46 *İsmail Heniyye'den Mektup Var*
Mustafa ÖZEL

50 *Bir Fedakârlık ve Tevazu Timsali: İsmail Heniyye*
Mahmut OSMANOĞLU

52 *Şehit İsmail Haniye'nin Vasiyetine Sarılmak: Katar İzlenimleri*
Mehmet YETİM

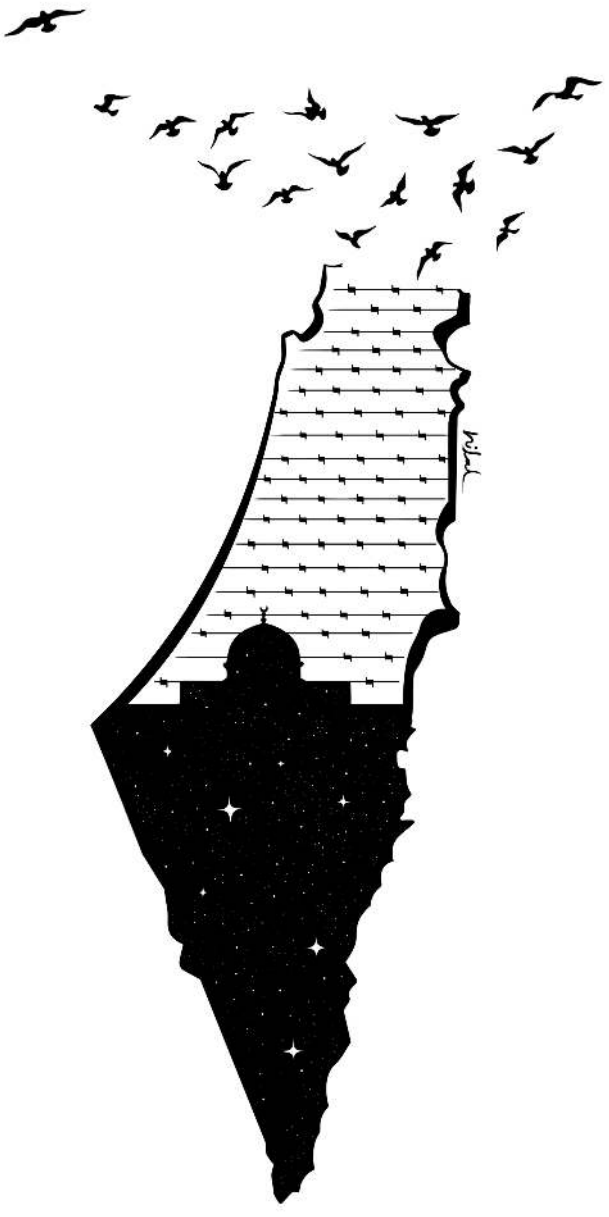
56 *Ahir Zamanda Bir Tamir Ustası*
Kemal KAHRAMAN

60 *Kayısı Kutusu*
Cemal BALIBEY

62 *Sahipsiz Köpekler*
Tahirü'l-Mevlevi
(Sadeleştiren: Ahmet GEÇER)

64 *Kurtuba'da Rahmete Yakalanmak*
Zübeyir ŞEKERCİ

66 *"Dil ve İşgal" Kitabı Üzerine Bir Değerlendirme*
Betül ZEYREK

Çizgi: Hilal Özder

Bilginin İmana Eziyeti ya da Hizmeti

Mustafa ESER

"Platon'dan beri Batı, akılcı ve analitik düşünceye vurgu yapmıştır. Bu da bilinçli yaşamımızın "bölümlerini" oluşturan düşünceler ve karar verme kurallarından ibarettir. Bu mantık, doğal olarak beynin hesaba dayalı ya da bilgisayar modeline varır, ancak bunun bedeli insanın diğer tarafının, bilgi ve deneyimi temsil eden içgüdüsel tarafını, yani erdem, hayal gücü, yaratıcılık vb özelliklerini içeren yönünü gözden kaçırması olur."

Danah Zohar – Kuantum Benlik

İnsan zihninin işleyişinin ve bilinç üretiminin evrensel ve kabul edilmiş bazı kuralları vardır elbette. Ama birçok araştırma insanın her türlü yönlendirmelerden azade bir zihni faaliyet yapabilmesinin pek de mümkün olmadığını ortaya koyuyor. İnsan "insani" evsaftan soyunmuş, salt entelektüel bir netice, bir enformasyon ortaya koyamıyor. Bilimsel yöntemlerin evrensel olduğu ön kabulü de bu bağlamda sorgulanmaya mecbur gibi görünüyor. Madem arındırılmış saf çıktılar mümkün değil o halde ortak paydalar ve cihanşümul makbullükte neticeler ne şekilde elde ediliyor ya da edilebilir?

Beynin nasıl bilinç ürettiğine dair insanlar düşünmeye devam ediyorlar ve meselenin özü düşünmeye dair düşünmek olunca kendine otopsi yapmaya çalışan cesedin zorluklarına benzer süreçlerle boğuşuyorlar. Öncelikle bilinç kelimesi ile ne kastedildiğinde mutabakat var mıdır, bilmiyoruz. *Bilme*nin de ne demek olduğu farklı açıklamalarla izah ediliyor. Bilmeyi ve bilme üzerinden bilinci mutlak hakikat olarak merkeze almaya burada bir soru işareti konulabilir. Bilmeyi küçümsüyor değiliz ama bilmeyi merkeze almayı da sorgulamaya değer buluyoruz. İnsanın bilebildikleri üzerinden anlam inşa etme ve hayatını bu anlama adayarak varlığını değerli kılma çabası da aynı derecede sorgulanmayı hak ediyor. Bilmenin ardından gelecek anlama ameliyesi ve anlamın kendisi; bilmenin, bilinenin ve haliyle bilenin sınırlarına mahkûm olmaz mı? Hele bir de bilme çabası inancın konusu ise? Bu bağlamda iman etmek bilmenin ardılı olabilir mi?

İnanmak zihnin kabiliyeti olan bilme ile belki desteklenebilir. Ya da iman etmeye bilme ile adım atılabilir; ama bilmeye, yaşamın ve yaşam sonrasının tasarımına adanmışlığı mecbur kılacak inancın illeti payesi vermek pek çok arızayı peşinen kabul etmek olacaktır. Çünkü bilme kabiliyeti bünyeye göre değişiklik gösterebilir. Ve bilinen şey aktarıldığında yanlış da aktarılabilir. Pek çok bilme şekli ve bu şekillerin de bünyelere göre yine pek çok halleri de olacaktır. Bilinen şey depolandığı bünyede de bünyeyi etkileyen etkenlerle de tahribata uğrayacaktır. Zira zihin depoladıkları üzerinde pek çok anlaşılabilen ya da anlaşılamayan gerekçe ile işçilik yapmakta ve bilgiyi depolandığı zamandan sonra bambaşka bir hüviyete sokabilmektedir. Bilineni harici bir kayda aldığınızda da durumu tamamen kurtarmanız garanti değildir. Böyle durumlarda da bilinenin şeklî kaydı bilmenin amacı olan bilendeki tesiri aktaramayacaktır. Zemin kaygan ve tekinsizdir. Aynı durum iman için de geçerli değil midir? Evet, benzeri şekilde iman için de bu durum geçerlidir. O yüzden iman

İnanmak zihnin kabiliyeti olan bilme ile belki desteklenebilir. Ya da iman etmeye bilme ile adım atılabilir; ama bilmeye, yaşamın ve yaşam sonrasının tasarımına adanmışlığı mecbur kılacak inancın illeti payesi vermek pek çok arızayı peşinen kabul etmek olacaktır. Çünkü bilme kabiliyeti bünyeye göre değişiklik gösterebilir. Ve bilinen şey aktarıldığında yanlış da aktarılabilir.

Allah'ın müsaadesi/takdiri/hâkimiyeti/bilmesi, insanın takdirinin yönüne değil takdirin imkânına delalet eder. Yani Allah izin verdiği için insan yapar ama Allah'ın verdiği izin, insanın yapma yönüne ve niyetine şekil vermez. Aynı düzlemde Allah'ın bilmesi eylem yapanın eylemine yön vermez: Allah bildiği için yapmaz kişi, o kişi yapacağı için Allah bilir. Varlığın en temel katmanında Allah'ın failliği/özneliği ise değişmez.

etme hali, her daim tazelenmeyi ve teyakkuzu zorunlu kılar. İmanda son merhale yoktur.

İman, *bilme*de çoğu zaman olduğu üzere; şeyleri mutlak kuşatma çabasından azadedir. Bu bir vazgeçiş değil bilakis olgunluk halidir: Kuşatmanın imkânsızlığını anlayıp tanıma gayreti ve tabi/teslim olma olgunluğu halidir. Bu halde teslimiyetin huzuru yaşanır. Bu teslimiyetten sonra zaten anlam kişiye ikram edilir. Bilmiyorum, makamı; bilmiyorum ve anlıyorum makamı... Yollar açılır belki de daha nice haller ikram edilir. Bilme de yatay bir aktarım kalıptan kalıba evrilerek ve nihayet baştaki halinden çokça değişerek yayılabilirken; iman dikey düzlemde her kişinin hususi deneyimi ile mümkün olabilendir. Dolayısıyla taklit edilemez ve yanlış bir surete de bürünemez. İmanın yanlışı olmaz ama insan yanlış bilebilir. Bir de iman gayedir. Bilme ise ancak bu gayeye matuf olduğunda meşru olabilecek bir araçtır.

*Bilme, bilinen*e tahakkümü de içerir sanki. Bilen bilinenden âli değil midir? O halde imanın temel konusu Rabbimiz olan *Allah'ı bil-me*den nasıl bahsedebiliriz? *Bilen*de *bilinen*, nesne değil midir? Allah, hangi irtibatta nesne olabilir? Biz, "mutlak fail" olan Rabbimizin herhangi bir meselede nesne olamayacağına inanırız. Allah, her durumda mutlak fail haldedir. İnsanın fail olduğu durumlarda da yine Allah'ın müsaadesi ve takdiri münasebetiyle mutlak faillik değişmez. Ama bu insanın alacağı kararlarda Allah'ın insanın takdirini ortadan kaldırdığı anlamına da gelmez. Allah'ın müsaadesi/takdiri/hâkimiyeti/bilmesi, insanın takdirinin yönüne değil takdirin imkânına delalet eder. Yani Allah izin verdiği için insan yapar ama Allah'ın verdiği izin, insanın yapma yönüne ve niyetine şekil vermez. Aynı düzlemde Allah'ın bilmesi eylem yapanın eylemine yön vermez: Allah bildiği için yapmaz kişi, o kişi yapacağı için Allah bilir. Varlığın en temel katmanında Allah'ın failliği/özneliği ise değişmez.

Bilme, aynı zamanda bilme eyleminin sağlamasını her defasında yaparak beynin/zihnin/bilincin delillerle ikna edilmesini zorunlu kılar. Şayet bilmeyi inancın temeline koyduğumuzda her durum

ve şartta "evrensel" olduğu kabul edilen delillendirmeler de iman için temel teşkil edebilir, demiş oluruz. İman, bu derekeden daha üstte bir mertebededir. Çünkü bilmenin usulüne dair "evrensel" ilkeler insanın algılarının bir neticesidir. Hatta sezgilerinin ve donanımları ölçüsünde kabiliyetlerinin... Yalıtılmış ve arındırılmış algı/sezgi/ölçüm/kanaat ise neredeyse imkânsızdır. İnancın temellendirilebilmesi ve delillendirilebilmesi o kadar önemlidir ki buradan hareketle Kelam isminde bir okul bile neşet etmiştir. Ama bu ispat yöntemleri, modern aklın bilimsel deneyselliği ile aynı şey değildir. Burada bambaşka bir niyet ve çaba söz konusudur. Büyük bir edep ve hayret makamı ile taliplik, öğrenmeye iştiyak ve her an yanılabilmeyi göze alan bir namustan bahsediyoruz. Tabi olduğu hakikati kişinin korumasından değil; hakikatin mukavemetini artırıp müntesibini koruyacak donanıma gelmesi için gösterilen çabadan bahsediyoruz. Tabi olmak için diz çökmekten; tasallut için tahakküm şehvetinden değil.

Bulunduğumuz varlık katmanında bu katmanı duyumsamaya yarayan aklımızın bu denli yönlendirilmeye müsait oluşunun farkına vardığımızda; genelde varlığın anlamının, özelde ise varlığımızın anlamının imana işaret etmesinden daha sıhhatli bir yol olmadığını göreceğiz. Buna örnekliğin ise varlık katmanları arasındaki geçişi ve akışı sağlayan nübüvvette olduğunu anlayabileceğiz. Burada bilginin, keşfedilen ya da icat edilen değil Allah'ın bu yol ile ikramı olduğunu; bunun ise yalnızca bir yönerge olduğunu, aslında imanın ve iman edilecek lerin bilgi ile sınırlandırılabileceğini fark ediyoruz. Bir tür filtre ya da bir tür kötü tercüme misali bir daraltmadan bahsediyorum. Bilmenin ve bilginin imana erdirmeyen biçimlerinin ise uçamayan ama adı uçak olan mekanik bir kekremsilikle ve anlamsızlıkla nihayete ereceğini düşünüyoruz.

Bilginin bilince dönüşmesi ve anlamı ucundan görmesi, anlama bir şekilde temas etmesi insanın sancılarına merhem olmuyor. Bildikçe saldırganlaşan insanın, bildikçe bildiğini bozup, şahsi çıkarlarına hizmet etsin diye çabalayan insanın sancısı dinmiyor. O halde bilmeyi ve bilgiyi kutsamadan kullanışlı ve verimli bir iman aracı olarak görmenin en muteber yol olabileceğini iddia etmiş olalım. Ama bu aracın itibarının yalnızca imana hizmet ettiği ölçüde muhafaza edilebilecek olduğunu da unutmayalım.

Bilmiyorum, diyebilenlere selam olsun!

Bilmiyorum ve anlıyorum, diyebilenlere...

Bulunduğumuz varlık katmanında bu katmanı duyumsamaya yarayan aklımızın bu denli yönlendirilmeye müsait oluşunun farkına vardığımızda; genelde varlığın anlamının, özelde ise varlığımızın anlamının imana işaret etmesinden daha sıhhatli bir yol olmadığını göreceğiz.

İnci Mercan Gerdanlığı -37-

Ebu Abdullah Habbab İbn-i Eret (R.A.)

Ahmet POÇANOĞLU
Emekli Konya İl Müftüsü

37. HADİS

حديث خباب بن الأرت ابن جندلة بن سعد بن خزيمة بن كعب بن سعد بن زيد مناة من تميم أبو يحيى التميمي-
كُنْتُ قَيْنًا فِي الجَاهِلِيَّةِ، وكانَ لِي علَى العَاصِ بنِ وائِلٍ دَرَاهِمُ، فأتَيْتُهُ أتَقَاضَاهُ، فَقالَ: لا أقْضِيكَ حتَّى تَكْفُرَ بمُحَمَّدٍ، فَقُلْتُ: لَا، واللَّهِ لا أكْفُرُ بمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، حتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ، ثُمَّ يَبْعَثَكَ، قالَ: فَدَعْنِي حتَّى أمُوتَ، ثُمَّ أُبْعَثَ فَأُوتَى مَالًا وولَدًا، ثُمَّ أقْضِيَكَ فَنَزَلَتْ: {أَفَرَأَيْتَ الذي كَفَرَ بآيَاتِنَا وقالَ: لَأُوتَيَنَّ مَالًا وولَدًا} [مريم: 77] الآيَة

Cündele İbn-i Sa'ad İbn-i Huzeyme İbn-i Ka'ab İbn-i Sa'ad İbn-i Zeyd Ebu Yahya et- Temimi Habbab İbn-i Eret hadisi. Habbab şöyle anlatır:

Ben cahiliye döneminde demirci idim. As İbn-i Vail'den alacağım dirhemler vardı. Alacağımı talep etmek için ona gittim. Bana, "Muhammed'i inkâr etmedikçe borcu ödemem" dedi. Ben de "Hayır, vallahi, Allah seni öldürüp tekrar diriltinceye kadar Muhammed'i inkâr etmem" dedim. O da bana, "O halde beni bırak, öleyim, diriltileyim sonra bana mal ve evlat verilsin de ben de borcumu ödeyeyim" dedi. Bunun üzerine, "Ayetlerimizi inkâr edip de 'bana mal ve evlat verilecektir' diyen kimseyi gördün mü?" (Meryem: 78-80) ayeti nazil oldu.

Buhari:2425, Müslim: 2795

BU HADİSTEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

As İbn-i Vail meşhur sahabe Amr'ın babasıdır. Cahiliye döneminin önemli isimlerinden biridir. Kendisine Müslümanlık nasip olmamıştır. El-As, Kureyş'in yargıçlarından biriydi. Hz. Ömer Müslüman olunca onu himaye etmişti, bu himaye esnasında el-As "Adamın biri kendisi için bir yol seçmiş. Bu sizi ne ilgilendirir!" diyerek müşrikleri Hz. Ömer'den uzaklaştırmıştı.

As İbn-i Vail hicretten önce Mekke'de ölmüştür. Kur'an ve Nebi (s.a.v.) ile alay eden Mekke müşriklerinden biriydi. As İbn- Vail, görülmeyeni bilircesine ahirette kendisine mal ve çocuk verileceğini söylüyor,

üstelik bir de yemin ediyor. Halbuki gaybı bilmek sadece Allah'a hastır. Hayır, durum onun dediği gibi değil, Allah (c.c.) her söylediğini yazacak, söylediği yalan, inkâr ve alayları onun aleyhine delil olacak ve kendisine mal ve çocuk verileceği iddiasının tam aksine elim bir azapla cezalandıracak, o söylediği (mal ve evlat gibi) şeyleri de hep elinden alınmış olarak, bütün zalimler gibi tek başına Allah'ın huzuruna gelecektir.

Biz bu hadis-i şeriften şunu öğreniyoruz ki insanın malına, mülküne, canına tecavüz zulüm olduğu gibi, namusuna, şerefine, haysiyetine tecavüz de zulümdür. İnsanların haklarına tecavüzün her çeşidi zulümden sayılır.

Bu Habbab'a yapılan zulüm, din, iman ve hakikat düşmanlığı, yeni bir olay değildir. Tarih zalimlerin yaptıklarının en büyük şahididir; "Hiç şüphesiz Allah zalime mühlet verir. Onu yakalayınca da kaçmasına fırsat vermez.". Öyle ki "Sakın zalimlerin yaptığından Allah'ı gafil sanma! O, sadece onları, gözlerin dehşetten donup kalacağı, bir noktaya dikilip bakacağı bir güne erteliyor". Tarih boyunca hiçbir zalimin yaptığı yanına kalmamıştır. Bu ilâhî bir kanundur ve bu olayda da gerçekleşmiştir. Habbab kendisine yapılan işkencelere sabredip müşriklere istediklerini vermemiş, dininden dönmemiştir. Müşrikler Habbab'ın sırtına kızgın taşı koymuşlar ve sırtının eti erimişti ama Habbab'ın dini, Habbab'ın davası var olmuştur ve var olmaya devam edecektir. Yapılan işkenceler, zulmün tarihi boyutunu ve şiddetini ortaya koyarken aynı zamanda ashabın sadakat ve direncinin, İslam'ın aydınlık geleceğinin habercisidir.

Mümin, güvenen ve güvenilendir. Kâinat insana, insan da birbirine emanettir. Nitekim Allah Rasulü (s.a.v.) *"Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir. Mümin de insanların canları ve mallarını kendisine karşı emniyette bildikleri kişidir"* buyurmuştur. Yine buyurmuştur ki *"Şüphesiz Yüce Allah, her hak sahibine hakkını vermiştir..."*.

Biz bu hadisten Rasulullah (s.a.v.) efendimizin en önemli vasfı olan "kendisine güvenilen, hıyanet etmeyen, sözünde duran, vefalı ve başkalarından korkmayan kimse" anlamına gelen *Emin* olunmanın müşriklere yakışan bir özellik olmadığını onların her zaman Allah'a, Rasulüne ve insanlığa ihanet içinde olduklarını görüyoruz.

EBU ABDULLAH HABBAB İBN-İ ERET (R.A.) خبّاب بن الأرت

Müşrikler tarafından çok ağır işkencelere tabiî tutulmuş, dayanılması zor acılara sabretmiş ve imanından zerre kadar taviz vermemiş cefakâr yiğit kahramanlardan Habbab İbn- Eret (r.a.), Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.) ve onun davasına sabır ve sebatla bağlı İslam'ın yıldızlarındandır. Binlerce diriliş öyküsünün sunulduğu asr-ı saadette Habbab b. Eret'in (r.a.) hayatı da apayrı bir meşaledir. Aslen Temîm kabilesinden olmakla beraber cahiliye döneminde büyük bir ihtimalle Irak taraflarında esir alınıp Mekke'de satıldığı ve sonunda Ümmü Enmâr bint Sibâ'el-Huzâiyye adlı bir kadının kölesi olduğu için Huzâî nisbesiyle de anılır. Müslüman olduklarını ilk defa açıklayan Hz. Ebu Bekir, Bilâl-i Habeşî, Suheyb-i Rûmî ve Ammâr b. Yâsir ile beraberdir. Habbab b. Eret'in künyesi Ebu Abdillah'tır.

İslamiyeti kabul ettikleri için işkence gören kölelerden biri olan Habbab'a bazen kızgın taşlar üzerinde işkence edilirdi. Hilâfeti zamanında Hz. Ömer'i ziyarete giden Habbab'a halife, "Yanıma gel, bu meclise Ammâr'dan sonra senden daha lâyık kimse yoktur" diye iltifat etmiş, Habbab da yıllar sonra bile izleri silinmeyen sırtındaki işkence kalıntılarını göstermişti.

Habbab, işkence günlerini şöyle

İlk muhacirlerden olan Habbab, Medine'ye hicret edince Mikdâd b. Amr gibi bazı bekâr Müslümanlarla birlikte Külsûm b. Hidm'in evine misafir oldu ve Külsûm'ün Bedir Gazvesi'nden önce vefatına kadar onun evinde kaldı. Daha sonra diğer kimsesiz muhacirlerle birlikte Sa'd b. Ubâde'nin evine geçti. Rasulullah, muhacir ve ensar arasında kardeşlik bağı kurduğu zaman Habbab'la Cebr b. Atîk'i kardeş yaptığını açıkladı.

anlatır:

Hırkasını başının altına yastık yapmış Kâbe'nin gölgesinde dinlenirken *Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e* (müşriklerden gördüğümüz işkencelerden) şikâyette bulunduk ve "Bize yardım dilemeyecek, Allah'a bizim için dua etmeyecek misiniz?" dedik. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap verdi: *"Önceki ümmetler içinde bir mümin tutuklanır, kazılan bir çukura konulurdu. Sonra da bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, eti-kemiği demir tırmıklarla taranırdı. Fakat bütün bu yapılanlar onu dininden döndüremezdi. Yemin ederim ki Allah mutlaka bu dini hâkim kılacaktır. Öylesine ki yalnız başına bir atlı, Allah'tan ve sürüsüne kurt saldırmasından başka hiçbir şeyden endişe etmeksizin San'a'dan Hadramut'a kadar emniyetle gidecektir. Ne var ki siz sabırsızlanıyorsunuz."*

Peygamberimiz burada, çekilen sıkıntıların bir yandan tarihî boyutunu ve şiddetini ortaya koyarken bir taraftan da İslam'ın aydınlık geleceğinden en küçük bir tereddüt duymadığını kesin bir dille ve pek çarpıcı bir örnekle anlatmaktadır.

Habbab yaptığı birkaç kılıcı Kur'an'da "ebter" diye nitelendirilen Âs b. Vâil'e satmış fakat parasını alamamıştı. Âs ona dinini terk etmedikçe borcunu ödemeyeceğini söyleyince Habbab, "Senin ölüp tekrar dirildiğini görmedikçe bu işi yapmam" demiş, Âs'ın, "O halde kıyamet gününde gel, o gün benim malım da olacak, evlâdım da o zaman öderim" diye alay etmesi üzerine kaynakların belirttiğine göre Meryem suresinin şu ayetler inmiştir:

Ayetlerimizi inkâr edip "Bana mal ve evlat verilecek" diyen adamı gördün mü? Gayba mı çıkıp baktı, yoksa Rahman'ın huzurunda bir ahit mi aldı (Allah ile bir anlaşma mı yaptı?) Hayır (yanılıyor), biz onun dediğini yapacağız ve onun için azabı uzattıkça uzatacağız, dediği malı ve evladına biz varis olacağız nesi varsa bize kalacak ve o, bize tek başına gelecek. (Meryem: 77-78)

Habbab'ın okur yazar olduğunu, Rasulullah'a inen Kur'an ayetlerini öğrendiğini ve kendisinden sonra Müslüman olanlara da öğretmeye çalıştığını görüyoruz Hz. Ömer'in kız kardeşi Fatıma ile eniştesi Said'e de Kur'an'ı Habbab öğretmiştir. Hz. Ömer Müslüman olmadan önce müşriklerin ileri gelenlerinin tahriki ile kılıcını kuşanıp Hz. Peygamber'i öldürmeye giderken yolda eniştesi Said ile kız kardeşi Fatıma'nın da Müslüman olduklarını işitmişti. Hiç beklemediği bir durumla karşılaşan Hz. Ömer'in tepesi atmış, önce onları ortadan kaldırmak için doğruca kız kardeşinin evine gitmişti. Tam o sırada Habbab, Hz. Ömer'in kız kardeşi ile eniştesine Kur'an öğretiyor, elindeki sahifeden Tâhâ suresini okutuyordu. Hz. Ömer'in geldiğini hissedince Habbab hemen evin kilerine gizlenmiş, Fatıma da sahifeyi alarak saklamıştı. Aralarında geçen sert münakaşa ve mücadeleden sonra Hz. Ömer'in gönlü yumuşamış, "Biraz önce okuduğunuz sahifeyi bana veriniz. Muhammed'in ne getirdiğine bakayım." demişti. Okuyunca da onun ne güzel söz olduğunu belirtmişti. Bunu işiten Habbab, saklandığı yerden çıkarak "Umarım ki ey Ömer! Allah, Nebisinin duasını senin hakkında gerçekleştirir.

Dün onun, 'Allah'ım! İslamiyet'i ya Ebu'l-Hakem b. Hişam ya da Ömer b. Hattab'la kuvvetlendir.' diye dua ettiğini işittim. Allah Allah! Şu işe bak ey Ömer!" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer, "Ey Habbab! Hz. Muhammed nerede bana bildir, yanına gidip Müslüman olayım." demiştir. Habbab da "Hz. Muhammed Safa Tepesi'nde bir evdedir. Yanında da ashabından bazı kimseler var." dedi. Hz. Ömer oraya giderek Müslüman olmuştur.

İlk muhacirlerden olan Habbab, Medine'ye hicret edince Mikdâd b. Amr gibi bazı bekâr Müslümanlarla birlikte Külsûm b. Hidm'in evine misafir oldu ve Külsûm'ün Bedir Gazvesi'nden önce vefatına kadar onun evinde kaldı. Daha sonra diğer kimsesiz muhacirlerle birlikte Sa'd b. Ubâde'nin evine geçti. Rasulullah, muhacir ve ensar arasında kardeşlik bağı kurduğu zaman Habbab'la Cebr b. Atîk'i kardeş yaptığını açıkladı.

Başta Bedir olmak üzere bütün gazvelere iştirak eden Habbâb, Resul-i Ekrem'in vefatından sonra Kûfe'ye yerleşti. İslam fetihleri sırasında Irak seferlerine katıldı. Sıffîn ve Nehrevan Savaşı'nda bulunduğuna ilişkin daha çok Şiî kaynaklarında yer alan rivayetleri kabul etmek mümkün değildir. Zira Habbab hayatının son yıllarında bu savaşların cereyan ettiği tarihlerde ağır bir hastalığa yakalanmıştı.

Habbab b. Eret H.37 (657) yılında, yetmiş üç yaşlarında olduğu halde Kûfe'de vefat etti. Onun H.19'da (640) Medine'de öldüğü ve cenaze namazını Hz. Ömer'in kıldırdığı rivayeti doğru değildir. O zamana kadar Kûfe'de cenazeler evlerin avlusuna defnedildiği halde Habbab vasiyeti üzerine şehir dışına gömüldü. Daha sonra da Kûfe'de vefat edenler Habbab'ın yanına defnedilmiş ve mezarının bulunduğu yer kabristan haline gelmiştir. Habbab'ın birkaç çocuğu olduğu rivayet edilmekle beraber oğlu Abdullah'tan başkasının adı bilinmemektedir

Hz. Ali Sıffîn Savaşı'ndan dönünce Habbab'ın kabrine giderek cenaze namazını kılmış ve Habbab hakkında "Allah Habba'a rahmet eylesin. O, isteyerek Müslüman olmuş, itaat ederek hicret etmiş, mücahit olarak yaşamış ve çeşitli işkencelere maruz kalmıştır. Elbette Allah güzel amel işleyen kimsenin ecrini zayi etmeyecektir." demiştir.

Habbab (r.a.) yapmadığı şeyi başkasına söylemezdi. Bizzat yaşadığı ve hayatında tatbik ettiği şeyleri söylerdi. Bir defa ashap mescitte iken Habbab gelmiş, oturup susmuştu. Ashap, "Bunlar senin başına, kendilerine hadis nakletmen veya öğüt vermen için toplandılar." deyince, Habbab (r.a.) susmasının sebebini söyle belirtti: "Belki de onlara yapmadığım şeyi emredebilirim."

Mükerrerleriyle birlikte 32 hadis rivayet eden Habbab'ın rivayetleri Kütüb-i Sitte'de ve diğer hadis kitaplarında yer almaktadır. Bunlardan üçü Ṣaḥîḥayn'da müttefekun aleyh olarak, ayrıca ikisi *Ṣaḥîḥ-i Buḫârî*'de, biri *Ṣaḥîḥ-i Müslim*'de, çoğu ise Ahmed b. Hanbel'in *el Müsned*'inde bulunmaktadır.

Allah O'ndan razı olsun.

Hz. Ali Sıffîn Savaşı'ndan dönünce Habbab'ın kabrine giderek cenaze namazını kılmış ve Habbab hakkında "Allah Habba'a rahmet eylesin. O, isteyerek Müslüman olmuş, itaat ederek hicret etmiş, mücahit olarak yaşamış ve çeşitli işkencelere maruz kalmıştır. Elbette Allah güzel amel işleyen kimsenin ecrini zayi etmeyecektir." demiştir.

Hürriyet Hararetli Bir Kavramdır, Terletir

Kemal MANSUR

İnsanın/hayatın ne olduğu üzerine düşünülmeden onunla ilgili hiçbir meseleyi doğru konuşamayız. Özgürlük gibi artık çığırından çıkmış bir mesele söz konusu olduğunda temel taşlarını daha özenli döşeme zarureti doğuyor.

İnsan, sınırlı imkânlarla donatılan, sonluluğa mahkûm bir varlık. Lakin aynı zamanda irade sahibi. İmkân-irade dengesi çok önemlidir. Sınırlı imkân, kontrolsüz irade ile buluştuğunda ortaya meleklerin itirazında şahit olduğumuz "korkular" çıkıyor. İrade, mutlak iradeyle uyumlu yürüdüğünde, insan kendisi ve çevresiyle barış/selam içerisinde dengeli örnekler sergiliyor. Özeti bu.

Hayat, imkânsızlıkları rafine söylemlerle hayalleştirme sanatıdır bir yanıyla.
İnsanın, olmak istediğiyle olduğu arasındaki makası daraltma, başaramadığında tefsir etme/gerekçelendirme çabasıdır bir yönüyle de. Adem'in cennette yaşadığı gerçeğin yerkürede amaç edinilmesi ama araçların sınırlılığından dolayı encamında tahassürle ayrımına varılan bir sanrıdır hayat.

Sınırsız ruhun sınırlı beden imkânlarına direndiği, cesedin ruhu ürkütmemek için halden hale girdiği bir serencamdır hayat. Kul/abd

olsun için ruh üflenen balçık parçası hayal etme yetisi bahşedilen yegâne varlık olarak biteviye bir arayış/gelişim/dönüşüm içerisindedir.

Hayat, bir nevi arama ve anlama çabasıdır. Rahmin rahim atmosferinden sınanma sahasının kaotik vadilerine inişinin şaşkınlığını hayat boyu atamaz üzerinden insanoğlu. Kayıtlarından kurtulup serazat hareket etmenin imkânlarını arar durur. 'Yakin'e ulaşıncaya kadar sürer çabası.

Gel gör ki kendi gayreti ile bir türlü kendini tanımlayamadığı gibi, gezegende yerini bulmayı da başarabilmiş değil. Akıl, sezgi, arzu, güç, tecrübe döngüsünde ürettiği değişik kombinasyonlar üzerinden anlam haritaları üreterek özgünlüğünü ortaya koyma çabasında olagelmiştir. Bunun bir sonucu olarak birçok farklı pratikler ortaya çıkmıştır tarihi süreç içerisinde. İradeli bir varlığın seyr-ü seferinin bunun gayrı olması beklenemezdi zaten.

Kayıtları sevmez insan. Ama toplu yaşadığı yerkürede kendi gibi özgürlüğe meftun milyonlarcasının ağırlandığını birkaç tecrübenin ardından fark eder ve kısa zamanda bir "denge" oyunu oynamaya aşina hale gelir. Bu anlamda özgürlük, rezerv güç potansiyeline dayalı olarak "baskılama"-"direniş gösterme" oyununa dönüşüverir. Fertler için geçerli olduğu gibi topluluklar için de geçerlidir bu durum.

Güçlü olan gruplar baskıladıkları daha zayıf gruplar üzerinde her zaman etki sahibi olmuşlardır. Güçlü grubun norm ve değerleri, diğerleri üzerinde etki oluşturmuş genel anlamda. Bu zaviyeden baktığımızda günümüz güçlülerinin küreselleştirdikleri değerleri ile bütün bir insanlık üzerinde etki uyandırdıklarına şahit oluyoruz. Mevzu ettiğimiz özgürlük kavramı da bu bağlam içerisinde güncellenerek insanlığa servis edilmiş aktüel bir kavramdır. Güç ilişkilerinden özgürleşmiş bir kavram değil!

Kayıtları sevmez insan. Ama toplu yaşadığı yerkürede kendi gibi özgürlüğe meftun milyonlarcasının ağırlandığını birkaç tecrübenin ardından fark eder ve kısa zamanda bir "denge" oyunu oynamaya aşina hale gelir. Bu anlamda özgürlük, rezerv güç potansiyeline dayalı olarak "baskılama"-"direniş gösterme" oyununa dönüşüverir. Fertler için geçerli olduğu gibi topluluklar için de geçerlidir bu durum.

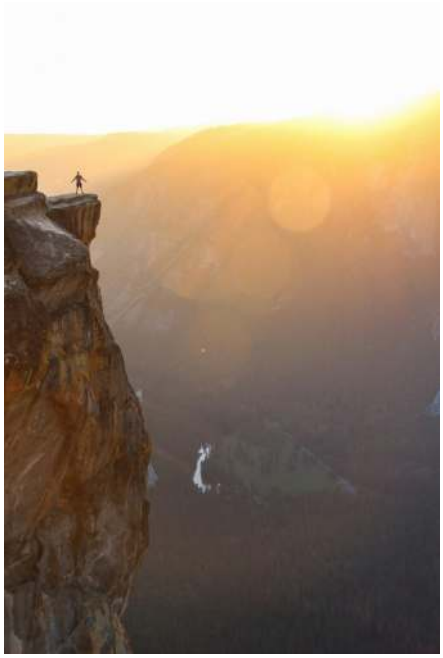
İnsan zaman ve mekânın bir ürünüdür. Aslında "Kalu-Bela"dan getirdiği temel ruhsal kodları aynıdır insanların. Kur'ân'ın söz konusu ettiği o pür insanlık seremonisinde her biri aynı değerler seti ile mücehhez kılınmıştır. Ancak bedene büründüğü yerkürede iradeli bir varlık olmasının bir gereği olarak seçim yapma hakkı-sorumluluğu ile yüz yüze kalmış ve bunun bir neticesi olarak inanç ve pratiklerde ayrışmalar yaşamıştır.

İnsanın bir aşkın referansa/habere dayanmaksızın kendini tanıma/tanımlama çabası "aklı" tek başına merkeze alan bir çabayı üretmiştir. Ancak aklın etkilerden azade mutlak bir otorite olmadığı zamanla iyice billurlaşmıştır. Çünkü insani yetilerden biri olan akıl, diğerlerinde olduğu gibi pratik içerisinde birçok etkiye açıktır. Verili/sınırlı şartlar muvacehesinde hüküm süren akıl, özellikle modern zamanlarla birlikte maddi olanın dışında her şeyi dışlayarak azgınlaşmıştır.

Modern akıl insanın anlama çabasına yardımcı olmak, doğruya ve güzele yolculuğunda yar olmak yerine katı bir gerçeklik iddiasıyla buyurgan olmayı seçmiştir. Bunun bir neticesi olarak insanı kutsal kitapların ve kadim öğretilerin elinden alarak yeniden kurgulama yoluna gitmiştir. Bu demden itibaren, imkânları gün be gün artan modern aklın insanı/bireyi bunalımdan bunalıma, çılgınlıktan çılgınlığa savrulmuştur.

Bu anlamda özgürlük algısı modern, buyurgan, azgın aklın istikametini bir türlü sağlayamayan bireye sunduğu bir uyuşturucudan öte anlam ifade etmemektedir. Çünkü fizik metafizikten, beden ruhtan, anlam değerden kopunca insan ruhu kör ve sağır hale geldi. İnsan ve normalleri yeniden tarif edildiğinden bilgi-algı-duygu anarşisi içerisinde insan, canının her istediğine "özgürlük" dedi!

Din/aşkın haber olmadan hayatın şumullü anlaşılması ve doğru kurgulanması mümkün değildir. Hayatın mahiyeti hakkındaki doğru ve kesin bilgiyi din verir.

Çünkü din, aklın erişemeyeceği boyutlara da sirayet edip aşkın değerleri va'zederek bütüncül bir perspektif sunar. Öncesi, bugünü, yarını ile ilgili net bilgiyle mücehhez kılar insanı ve saadete varmanın haritasını iliştirir eline.

Aslında var olan tüm ideoloji ve düşünce sistemleri hayatın ne olduğuna dair bir tanım üzerine oturur. Ancak ideoloji ya da düşünce sistemlerinin hayatı bütüncül bir yaklaşımla tanımlaması mümkün değildir. Çünkü her biri evrene ve insana belli bir zaviyeden bakar. Bu bakış birçok etmenin iştirak ettiği kesbi bir karaktere sahiptir. Ortaya serilen teori ve söylemler bu anlamda hakikatten çok aktüel gerçekliği ifade eder. Bu zaviyeden baktığımızda ideolojilerin hayata, dolayısı ile özgürlüğe bakışı kısır kalmaya mahkûmdur.

İnsan zaman ve mekânın bir ürünüdür. Aslında "Kalu-Bela"dan getirdiği temel ruhsal kodları aynıdır insanların. Kur'ân'ın söz

konusu ettiği o pür insanlık seremonisinde her biri aynı değerler seti ile mücehhez kılınmıştır. Ancak bedene büründüğü yerkürede iradeli bir varlık olmasının bir gereği olarak seçim yapma hakkı-sorumluluğu ile yüz yüze kalmış ve bunun bir neticesi olarak inanç ve pratiklerde ayrışmalar yaşamıştır.

İhtiyar sahibi olmak halife/insan için temelde yükseltici/gönendirici bir unsur olmakla birlikte iradesini doğru kullanamaması sonucu alçaltıcı bir unsura da dönüşebiliyor. "Doğru" ya da "yanlış" değerlendirmelerini bir yana bırakacak olursak insanın seçim yapma özgürlüğünü tespit ve teyit etmemiz gerekir.

Seçim yapma özgürlüğü ile özgür biçimde seçim yapma arasındaki nüansa dikkat etmek zorundayız. Kanaatimce meselenin püf noktası burasıdır. İnsanın tercih yaptığı zemin aklını, duyularını sağlıklı kullanabildiği bir zemin olmalı. Bugün modern illüzyon sahnesinde gördüğümüz şey, insanların seçim yapacak duyu ve duygularının korkunç bir kurgusal etkiyle yönlendirilmesi gerçeğidir. Düşünmenin, akletmenin gerektirdiği dingin zemin, ayartıcı müthiş bir reklam/propaganda faaliyetiyle ortadan kaldırılıyor. Kapitalist sistemin birer tüketicisine indirgenen insanlara haz ve propaganda zerk ediliyor. Her şeyin çabuk üretilip tüketildiği çılgın bir dünya. Burada özgürlükten bahsedemeyiz. Burada insanların tercih zeminlerini tarumar eden bir köle sisteminin varlığını görmek durumundayız.

Bireyin tercih etme özgürlüğünün önündeki bu handikapları görmeden kavramsal anlamda değerlendirmeler sistemin sahiplerinin ekmeğine yağ sürmekten başka bir işe yaramaz. İşe, insanlık mücadelesi vermekle başlamak zorundayız. "İnsan"ın olmadığı yerde insanî özellikler birer tecimsel metaya dönüşmekten öte gidemez. "Zann" üzere kurulu şeytani kurguyu, "beyyine" üzere kurulu gerçeğin gücüyle aşmaya çalışmalıyız.

Davamız, insanları kula kulluktan kurtarmak olmalıdır. Bunun için İslam'ın zaten sahip olduğu evrensel insani değerlerini her düzeyde bir yeniden anlama çabasına girişmemiz lazım. Özgür tercihleriyle övünen kölelere gerçeğin aydınlığını gösterebilmek için, kurgusal alanın dışında bir anlama çabasına girmek durumundayız. Gerisi çorap söküğü gibi gelecektir.

Lokal özgürlük tartışmalarına girmek yerine enerjimizi insanın "sanal" kölelikten kurtulması davasına teksif etmeliyiz.

Davamız, insanları kula kulluktan kurtarmak olmalıdır. Bunun için İslam'ın zaten sahip olduğu evrensel insani değerlerini her düzeyde bir yeniden anlama çabasına girişmemiz lazım. Özgür tercihleriyle övünen kölelere gerçeğin aydınlığını gösterebilmek için, kurgusal alanın dışında bir anlama çabasına girmek durumundayız. Gerisi çorap söküğü gibi gelecektir.

İslam Dünyası ve Özgürlük Sorunu

Ahmet Emin DAĞ
Dr.

İslam dünyasının bugün en önemli sorun alanlarına baktığımızda, birlik ve beraberlik duygusundan yoksunluk, aşırıcılık, fakirlik, eğitim ve yozlaşma tehdidi gibi bazı temel başlıklar öne çıkmaktadır. Ama tüm bunların içinde tam bağımsızlık ve özgürlük başlığı tümünü etkileyen en önemli katalizör olarak varlığını sürdürmektedir.

Siyasi anlamda tümü bağımsız olmakla birlikte, ekonomik ve teknolojik bağımlılık ilişkileri İslam dünyasındaki egemenliği göreceli hale getirmektedir. Sadece gelişmiş ülkeler karşısında değil, farklı kalkınmışlık seviyelerine sahip İslam ülkelerinin birbirleriyle ilişkileri de karşılıklı bağımlılık inşa edecek bir kapsayıcılıktan uzaktır.

Günümüz dünyası açısından siyasal özgürlük, bir devletin ulusal egemenliğe sahip olması, sağlam ve adil bir yönetim şekline sahip olması ile mümkündür. Ekonomik açıdan ise özgürlük, ekonomik anlamda kendine yeten, halkının tüm temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli, sosyal adaleti sağlamış ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine bağlı olmak anlamına gelmektedir.

Bir devletin ne kadar özgür olduğunu değerlendirmek için bu şartlar önemli bir çerçeve sunmakla birlikte dış politika, askeri güç ve kültürel kimlik gibi hususlar da özgürlüğün önemli parametrelerini oluşturmaktadır. Devlet, uluslararası ilişkilerde bağımsız bir politika izleyebiliyor, kendi güvenliğini sağlayabiliyor ve kültürel kimliğini koruyabiliyorsa tam bağımsızlık ve özgürlükten bahsedilebilir.

Tüm bu kriterleri göz önüne alarak İslam dünyasına baktığımızda özgürlük bağlamında hangi seviyede olduğuna dair bir fikir edinebiliriz. Ekonomik özgürlük anlamında kendine yeterlilik açısından 57 İslam ülkesi içinde ekonomik anlamda gelişmiş kategorisinde hemen hiçbir ülke bulunmamaktadır. Bu ülkelerden 45 tanesi gelişmekte olan ülke olarak sayılırken, 11 tanesi de tamamen geri kalmış ülke statü-

sündedir. BM'ye göre dünyada en düşük gelirli 28 ülke içinde 18 tanesi İslam ülkesidir. Bu da İslam dünyasının önemli bir bölümünün ekonomik anlamda dışarıya bağımlı olduğunu yani tam anlamıyla özgür olmadığını göstermektedir.

Son yıllarda devletlerin tam bağımsızlığını ölçmede kullanılan yöntemlerden biri de devletlerin kırılganlık düzeyleridir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD) göre, hükümet kurumlarını yönetme bakımından kapasitesi ve ekonomik krizler veya doğal afetler karşısındaki dayanıklılık durumu kırılganlık seviyesini göstermektedir. OECD'nin 2023 yılında yayınladığı Devletlerin Kırılganlık Raporu'na göre İslam ülkelerinin kırılganlık derecesi İslam dünyası dışında gelişmekte olan ülkelerden en az iki kat daha fazla görülmektedir. 21 İslam ülkesi, kırılganlık endeksine göre alarm düzeyine yakın görünürken, 25 İslam ülkesi ise kırılganlık seviyesi bakımından alarm vermektedir. Bir ülkenin kırılganlığını ne kadar artıyorsa dış müdahalelere maruz kalma ihtimali o kadar yükselmekte bu da özgürlük sınırlarını daraltmaktadır.

İnsani gelişmişlik, ülkelerin ekonomik büyümeleriyle değil yetişmiş insan kalitesi, fırsat eşitliği, insanların yetenekleri ve yeteneklerini hangi bağlamda kullandıkları ile ilgili kriterler üzerinden ölçülebilen bir kavramdır. Bu anlamda BM'nin İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde (İGE) ilk 10'da hiçbir Müslüman ülke bulunmamaktadır. 2023 İGE Raporu'na göre, İslam ülkeleri genel olarak dünya ortalamasının altında yer almaktadır. Ortalama İGE puanı 0,731 olan İslam ülkeleri, dünya ortalaması olan 0,740'ın gerisinde kalmaktadır. Bu da onları asgari insani gelişmişlik standartlarında alt sıralara koymakta ve özgürlüğüne gölge düşürmektedir.

Siyasal anlamda 57 ülkeye bölünmüş durumdaki İslam dünyası 300'ü aşkın etnik gruba ev sahipliği yapan karmaşık ve dinamik bir bölgedir. Dış politikaları, tarihi, kültürü ve dini yapıları dahil olmak üzere çok farklı bir geçmişten ve kültürel arka plandan gelmektedirler. Bu anlamda etnik, mezhebi ve kültürel anlamda birbirinden farklı çok

Siyasal anlamda 57 ülkeye bölünmüş durumdaki İslam dünyası 300'ü aşkın etnik gruba ev sahipliği yapan karmaşık ve dinamik bir bölgedir. Dış politikaları, tarihi, kültürü ve dini yapıları dahil olmak üzere çok farklı bir geçmişten ve kültürel arka plandan gelmektedirler. Bu anlamda etnik, mezhebi ve kültürel anlamda birbirinden farklı çok sayıda unsurun varlığı, arada dayanışmayı teşvik etmek yerine ihtilafları derinleştirdiği için İslam toplumlarını zayıflatan bir unsura dönüşmektedir.

İslam dünyasının özgürlüğünü etkileyen bir diğer temel sorun alanı kültürel ve eğitim unsurlarıyla ilgilidir. İslam ülkelerindeki toplam okur-yazar oranının ortalama %64'lerde olduğu, yani İslam âleminin yarıya yakınının okuma yazma dahi bilmediği düşünülünce eğitim ve kültür ciddi bir risk alanıdır.

sayıda unsurun varlığı, arada dayanışmayı teşvik etmek yerine ihtilafları derinleştirdiği için İslam toplumlarını zayıflatan bir unsura dönüşmektedir.

Nitekim, Ortadoğu başta olmak üzere iç savaşlar ve yabancı müdahaleler, İslam dünyasının özgürlüğünü ipotek altına almıştır. Kendi içinde siyasi, ekonomik, dini ve kültürel anlamda istikrar arayan İslam dünyası, öncelikle yabancı müdahale imkanını ortadan kaldırmak üzere sıcak çatışmaları dindirmek ve ardından kendi barışını inşa edecek bir alan açmak zorunda görünmektedir.

Suriye, Irak, Yemen ve Filistin gibi trajik sorunlar her geçen gün kontrolün yabancı güçlere geçtiği bölgesel düzenin temel taşlarını döşerken, İslam dünyasının kendi içindeki mezhebi ve etnik her parçalanma sadece bölgeyi değil ümmetin geleceğini ve özgürlüğünü etkilemektedir.

Milyonlarca kilometre karelik bir alanda bulunan İslam dünyasında bu genişliğe bağlı olarak yaşayan yüzlerce farklı etnik unsurdan her birinin çıkar ve beklentileri farklılaşmaktadır. Bu sosyolojik unsurlar ciddi sorunların potansiyel aktörleri olarak zaman zaman bir ülke içindeki istikrarı etkilediği gibi, farklı ülkeler arasındaki ilişkileri de etkilemektedir. Yemen'deki mezhebi motivasyonlu çatışmanın bölgesel çapta İran ve Suudi Arabistan'ın başını çektiği bir savaş cephesi oluşturması zor olmamıştır. Irak krizinde görüldüğü gibi Şii-Sünni veya Arap-Kürt ayrışması üzerinden yürütülen iç siyasi çekişmelerin, komşu ülke sınırları içinde sorun alanları oluşturması içten bile değildir.

İslam dünyasının özgürlüğünü etkileyen bir diğer temel sorun alanı kültürel ve eğitim unsurlarıyla ilgilidir. İslam ülkelerindeki toplam okur-yazar oranının ortalama %64'lerde olduğu, yani İslam âleminin yarıya yakınının okuma yazma dahi bilmediği düşünülünce eğitim ve kültür ciddi bir risk alanıdır. Bu bir yanıyla birlik şuurunun eksikliğini büyüten bir faktör olurken bir yanıyla da İslam medeniyetinin kendini yeniden üretme kapasitesini baltalayan, dolayısıyla düşünsel ve ideolojik bağımsızlığını zora sokan bir zaaf noktasıdır.

İslam ülkeleri arasındaki ekonomik dengesizlik ve değişik üretim düzeyleri; sadece kendi aralarında iş birliği ve yakınlaşma olanaklarını değil aynı zamanda özgürlük oranlarını da etkilemektedir. Bu ekonomik dengesizliğin olumlu bir yönü olarak örneğin Türkiye'nin petrol anlamında çevre ülkelere bağımlı olmasından kaynaklı iş birliği arayışları, diğer alanları da kuşatan bir ortaklığa evrilmekte ve ülkemiz için önemli bir pazarı da beraberinde getirmektedir. Böylece İslam ülkeleri belirli hammadde ihtiyaçları nedeniyle özgürlüklerinden taviz vermek zorunda olmadan benzer inancı paylaştığı ülkelerle yakınlaşmaya yönelmektedir. Bu yönüyle İslam İşbirliği Teşkilatına bağlı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin (İSEDAK) oluşturduğu yakınlaştırıcı atmosfer farklı Müslüman topluluklar arasındaki ekonomik iş birliğinin gelişiminde ciddi katkılar sağlamaktadır. Bu iş birliği alanlarının genişlemesine bağlı olarak İslam

ülkelerinin kendine yeterliliği ile birlikte özgürlüğü de artacak ve dışarıya bağımlılığı göreceli olarak azalacaktır.

İslam ülkelerindeki yönetim modellerinin farklı olması, uygulanan dış politika ve siyaset şekillerini de farklılaştırmakta, sonuçta çok yönlü çıkar çatışmasına yol açmaktadır. Bu olumsuzluğa, çeşitli İslam ülkelerinin batılı ülkelerle değişik düzeylerde sahip olduğu bağımlılık ilişkisi de eklenince kimi zaman İslam ülkelerinin kendi aralarında bir düşmanlık potansiyeline dönüşmektedir. İslam ülkelerinin kendi aralarındaki her gerilimi, dolaylı yoldan batılı ülkelere müdahale alanı açmakta ve her müdahale Müslümanların özgürlük hanesinden çıkmaktadır. Bu anlamda; Filistin, Suriye, Afganistan, Yemen ya da Irak gibi birçok bölgedeki insani ve siyasi sorunlara siyasi çıkar perspektifinden bakılması İslam ülkeleri arasındaki dayanışma ve bütünlüğü ciddi anlamda hırpalamaktadır. Bu güvensizlik, farklı İslam ülkelerinin birbirleri aleyhine farklı güç odakları ile ittifaklar geliştirmesine ve dolayısıyla özgürlüklerinin kısılmasına yol açmaktadır.

İslam dünyasının geleceğini ve özgürlüğünü etkileyecek unsurlarından biri olan aşırıcılığın yükselişi siyasal anlamda önemli bir risk alanı olmayı sürdürmektedir. Ortadoğu, Afrika ve Asya'nın bazı ülkelerinde aşırılık yanlısı grupların yükselişi, İslam dünyasının güvenlik ve istikrarına büyük bir meydan okuma olarak görülmelidir. Bu grupların varlığından hareketle güvenlikçi politikalara yönelen birçok ülkenin diğer İslam ülkeleri ile güven bunalımı yaşamaya başlaması veya Batılı ülkelere bağımlılığı artırıcı yeni iş birliği alanları oluşturması ciddi bir risk alanıdır.

İslam dünyası çok sayıda yoksul ve marjinalize edilmiş gruba ev sahipliği yaptığı için küresel ekonomik adaletsizlikten ve krizlerden çok etkilenmektedir. İslam dünyasındaki zengin ülkelerin varlığı, toplamda tüm Müslümanların yaşam kalitesine bir katkı sunmadığı için yoksul bölgelerde artan ekonomik hayal kırıklığı bir yana, milyonlarca insanın yaşadıkları ülkeleri terk ederek göç yoluna düşmesi küresel anlamda bir krize dönüşmektedir. Bu kriz sadece bir imaj sorunu olmanın ötesinde, İslam toplumlarının geleceğini ve özgürlüğünü çalan hayati bir sorun alanına işaret etmektedir. Genç ve büyüyen bir nüfusa sahip olması İslam dünyası bakımından önemli bir beşerî avantajını ya göç yollarında heba etmekte ya da Batı toplumlarının kalkınmasında harcamaktadır.

Zorlukların aşılmasında tüm İslam dünyasını kuşatacak bir ümmetçi anlayış; güçlü ve bağımsız bir topluluk olma duygusunu garanti edecektir. Bu anlamda sahip olduğu inanç ve kültürel birikim böyle bir evrensel ümmet duygusunun oluşumunu canlı tutmada önemli bir avantajdır. Bu duygu, zorlukların üstesinden gelmek ve daha iyi bir gelecek inşa etmek için kendini siyasal ve ekonomik iş birliği alanlarında somut projelerle kendini göstermelidir. Bunu üretecek siyasi bir önderlik tüm İslam dünyası için en azından iyi bir başlangıç fırsatı olabilir.

İslam dünyasının geleceğini ve özgürlüğünü etkileyecek unsurlarından biri olan aşırıcılığın yükselişi siyasal anlamda önemli bir risk alanı olmayı sürdürmektedir. Ortadoğu, Afrika ve Asya'nın bazı ülkelerinde aşırılık yanlısı grupların yükselişi, İslam dünyasının güvenlik ve istikrarına büyük bir meydan okuma olarak görülmelidir. Bu grupların varlığından hareketle güvenlikçi politikalara yönelen birçok ülkenin diğer İslam ülkeleri ile güven bunalımı yaşamaya başlaması veya Batılı ülkelere bağımlılığı artırıcı yeni iş birliği alanları oluşturması ciddi bir risk alanıdır.

Özgürlük Yatay mı Dikey mi?

Zeynep YÜCEL

"Özgürlük mümkün müdür? Ne kadar mümkündür? Özgürlüğe mecbur muyuz? Tamamen bir özgür olmama hali olabilir mi? Neden özgür olmak isteriz? Özgürlük bizatihi bir amaç mıdır yoksa bir amaca mı hizmet eder? Özgürlük doğal hal midir? Zaten var olan ama sonradan kısıtlanan bir haslet mi yoksa emek verilerek elde edilen bir kazanım mıdır?" Bu sorular özgürlük deyince benim aklıma ilk gelenler. Kabaca bir tanım yaparsak da *"insanın tercih edebilmesi"* diyebiliriz. Tercihini eyleme dönüştürebilmesi bunu bitişik bir şekilde takip eden ikinci bir unsur olabilir.

İnsan bebek olarak, yani tam bağımlı bir varlık olarak dünyaya gelir. Konuşmayı, yeme-içmeyi, doğru-yanlış algısını vb. hep bir başkasından öğrenir. Sosyal çevre dediğimiz bu etki alanı da bebek büyüdükçe gün be gün büyür, genişler. Kişinin gelişimi ilerledikçe farkındalığı artarken, maruz kaldığı etki alanı da genişlemeye devam eder. Bu sırada genellikle eskiden beri öğrenile gelenlerin birçoğu farkında bile olmadan yerleşir, kemikleşir. Toplu yaşamak zorunda olan insan, varlığını hep bir başkasına, başka şeye ihtiyaç duyarak geçirir.

Peki özgürlük bunun neresine düşer? Sadece bir anına... Bir düşünce ya da durum karşısında o anki iradî yargımız bize aittir. Söz bizim ağzımızdan, eylem bizim elimizden çıkmıştır ama öncesindeki yıllar yılı birikimi göz ardı etmek gerçekçi olmaz. Bu açıdan insanın dış etkenlerden tamamen bağımsız olması anlamında bir özgürlük mümkün görünmüyor. İnsan ancak, şahsiyetini güçlendirerek bu etkiyi azaltması oranında özgürleşebilir. Yani özgürlük, dünya üzerinde var olan-

lara; diğer insanlara, yaşanan olaylara, bunlardan doğan etkilere karşı yatay düzlemde ortaya çıkabilen bir kazanımdır. Bu anlamda özgürlük yatay bir kavramdır.

Kutsala Karşı Dikey Özgürlük Yanılsaması

Günümüzde, diğer insan tekleri yahut toplum ve onun geleneksel ürünlerinden bağımsızlık, bunlara dönük kayıtsızlık anlamında bir özgürlük anlayışı gözle görülür belirginlikte. Ama bunun dayandığı asıl zeminin -kişilere göre bilinçli yada bilinçsiz bir şekilde- dini otoriteye/kutsala ve bundan neşet eden sınırlara dair bir itiraz olduğu artık gözle görülür değil, elle de tutulur bir gerçekliğe dönüştü. Buna paralel olarak pratik düzlemde nefs-i emmaresine uymakla özdeşleştirilen bir özgürlük anlayışı pekişti.

Burada birçok temel çelişki var. Birincisi, Tanrı'dan özgürleşilebileceği yanılgısı. Tanrı ile ilişkimiz dikeydir ve O'ndan bağımsızlık söz konusu olamayacağı için dikey özgürlük koca bir yanılsamadır. İnanç sahibi olmayanlar kendilerini bunun dışında görebilirler. Burada çelişki denmesinin nedeni, bizim ülkemiz söz konusu olduğunda, Allah'ın varlığı ve birliğine iman ettiğini söylemekle birlikte özgürlük tanımını dikey boyutla algılayan, kendilerine dönük eleştiri yapılacak olursa da savunma mekanizmasını, "Biz de Müslümanız!" şeklinde, dine referansta bulunarak çalıştıran ciddi bir kitlenin var olması.

İkincisi, özgürlüğün dini değerler karşısına adeta bir antitez gibi yerleştirilmiş olması. Kendisi olarak değil de salt tepkisel bir düzeye indirgenmesi. Örneğin, örtünen bir kadının özgürlüğünden mahrum olduğu yaygın bir yargı. Çoğu zaman dini inancının gereği olan yasakları kabul etmesi, kişiyi özgürlükten mahrum bırakıyor gözüyle bakılıyor. Siz, "ama bu benim tercihim, bilinçli vazgeçişim" demeye kalmadan dindarlık, özgürlüğün kısıtlanmasıyla eşitleniveriyor. Aynı zihin, istemeyerek içki içirilen ya da örtüsünü açmaya zorlanan kişinin de özgür olduğunu düşünebiliyor doğal olarak. Çünkü kutsalın sınırı çiğnendiyse özgürce bir iş yapılmış oluyor. Kişinin düşüncesi, tercihi, iradesi bu özgürlük anlayışına göre geçerli kriter değil. Burada özgürlük, kutsala karşı kutsanan bir olguya, ona karşı açılan bir bayrağa dönüşüyor. Bu iki yaklaşım da millet olarak maalesef büyük bir aşağılık kompleksi ile celladına âşık oluş sonucu, patolojiye dönüşmüş ibretlik bir travma ürünü.

Üçüncüsü, özgürlüğün sorumlulukla ilişkisinin göz ardı edilip, haz ile kayıtlanmış, hedonistçe istediğini yapabilmek tanımı. Bir sabiteden bağımsız, sorumsuzca, "Yapabilirim, çünkü istiyorum" hamlığı ile nefsin semirtilmiş halinden neşet eden anlayış. Oysa özgürlük, nefsin kölesi olmanın değil, iradeli olmanın sonucudur. Dini emir ve yasaklar ise irade terbiyesiyle doğrudan ilişkilidir. Özgür olmak için mücadele vermek gerekir. Mücadele disiplindir, vazgeçiştir. Özgürlük bu anlamda sınır tanımamak değil, sınırları koruyabilmektir. İradeyi zayıflatan, dumura uğratan şeyler iyi ve doğru görülmez, kısıtlanır. Dolayısıyla bu özünde bir kısıtlama değil özgürlük imkanıdır. Mesela din, afyona bundan sebep karşıdır!

Toparlayacak olursak özgürlük, yatay düzlemde; yani insan-insan, insan-toplum ilişkisinde şahsiyetini inşa ederek etki alanını azaltmak, iradesini güçlendirerek nefsinin dizginlerini eline almak ve ona göre davranabilmektir. Dikey düzlemdeki karşılığı sadece Allah'a teslimiyettir. Yatay ve dikey boyutu ayıramadığımız sürece insanla ve onu yaratanla ilişkimizi belirsizliğe mahkûm ederiz. Kutsal'dan özgürleşmeye kalkıp nefsimizin kölesi oluruz.

Hür Doğup Özgür Yaşamak Üzerine

Hüseyin AKIN

Tanzimat sadece Osmanlı batılılaşmasının kurumsal yapılanması değil aynı zamanda zihinsel tanzimidir. Muntazam nizam arayışının yolunun Batı kavram, yordam ve tesisatından geçtiğine inanan dönem aydınları vatan, millet, adalet, müsavat ve hürriyet gibi sihirli kelimelerle örülü bir dünya tasavvuru kurmaya çalıştılar. Büyük çoğunluğu şair ve yazarlardan oluşan bu değişim arzusunun öncüleri yeni dünya kapısını açacak en müessir kavramın "Hürriyet" olduğunda ittifak etmişlerdi.

19.yüzyıl öncesine kadar bu kelime bir dava unsuru olarak ne kullanılmış ne de bir iddianın temsilcisi olmuştur. Her ne kadar 1789 Fransız İhtilali Osmanlı'daki bu değişimin ilham kaynağı olsa da harekete geçirici etkisi yüz yılı aşmıştır.

Hürriyet isteği Osmanlı'da tabandan değil okumuş yazmış zümresinden gelen bir talep olmuştur. Tanzimat'ın iki önemli şairi Namık Kemal ve Ziya Paşa "Hürriyet" kelimesini bir dava üzere hayatlarında mücadeleye dönüştürüp şiirlerinde sıklıkla kullanan hamiyetperver aydınlar arasındadır. Her iki şair de hürriyeti insana doğuştan bahşedilen fıtri bir değer olarak görür ve ayrıca kurulacak meşrutiyetin İslam fıkhına dayanmasını isterler. Namık Kemal şiirinde yer alan hürriyet vurgusuna yakından bakalım:

"Ne mümkün zulm ile bî-dâd ile imhâ-yı hürriyet/Çalış idraki kaldır muktedirsen âdemiyetten"

(Baskıyla, adaletsizlikle hürriyet fikrini ortadan kaldırmak mümkün değildir; bunun için insanlıktan idrak etme kabiliyetini kaldırmaya çalışmalısın.)

Bu beyitte hürriyetin idrake dayalı fıtri bir kuvve olduğu hakikatiyle tanışıyoruz.

"Hürriyet Kasidesi"nde yine şair hürriyeti vazgeçilmez bir tutku olarak ifade eder:

"Ne efsunkâr imişsin âh ey didâr-ı hürriyet/Esir-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten"

(Ne kadar büyüleyiciymişsin âh ey hürriyetin yüzü/Aşkın esiri olduk gerçi kurtulduk esaretten)

1868'de Türkiye'nin ilk siyasi gazetesi olarak çıkan Londra'da çıkıp 89. sayıdan itibaren Cenevre'de devam eden gazetenin adı da Hürriyet'tir. Gazete'nin üç önemli sacayağı Ziya Paşa, Namık Kemal ve Suavi'dir. 63. sayıda Ziya Paşa ile anlaşmazlığa düşen Namık Kemal dergiden ayrılmış, Türkiye sınırlarında dolaşımı yasak olan bu dergiyi Ziya Paşa yönetmeye başlamıştır.

Aruz vezninden sapmayan Ziya Paşa hürriyet ve müsavat gibi mevzuları direk şiirine yansıtmamakla birlikte şiirlerinde ve nesirlerinde bu duyarlılık ve mücadelenin hicivle karışık örneklerini görebiliriz. Batı-Doğu değerleri arasında eklektik yaklaşımları gözlerden kaçmaz. Tanpınar'ın ifade ettiği gibi: "Ziya Paşa, ikinci Tanzimat devri aydınının en tipik numunesini verir. Bütün hayatı ve eseri tıpkı devri gibi acayip bir ikilik içindedir."

Özgürlük, bir toz bulutu gibi modern zamanlarda tüm dünyayı sarmıştır. Var ama yok, yok ama var hükmünde. Kaf dağının ardında, rüyalarla hayallerin buluşup kavuştuğu yerde. Bir cennet arzusu gibi içimizde. Buyurun biraz da bugüne yakın özgürlük şarkılarına kulak verelim:

"Özgürlüğüm, özgürlüğün nerede?
Zulüm var, acı var, karanlıkta bir yerde
Özgürlük uzak bir umut,
yaşamak hala mümkün..."

(Cemal Süreya- Üstü Kalsın)

"Hasretinden prangalar eskittim
Seni anlatmaya başlamadan yoruldum
Özgürlük diye bir şey varmış,
çok önceleri duydum..."

(Ahmet Arif- Hasretinden Prangalar Eskittim)

"Onlara anlat ki insan
kelimelerden ve şiirden yaratılmadı
Tüyler içinde gelen yeni dünya

Özgürlük, bir toz bulutu gibi modern zamanlarda tüm dünyayı sarmıştır. Var ama yok, yok ama var hükmünde. Kaf dağının ardında, rüyalarla hayallerin buluşup kavuştuğu yerde.

İnsan bir yaratıcıya bağlandığı andan itibaren zihnindeki hürriyet ve özgürlük kavramları da yerinden oynar. Fikret gibi fikredemez.

Bir sandalye kadar hür
olduğu gün
Sen cuma gününün hürriyet
kadar kutsal olduğunu onlara
anlat"

(Sezai Karakoç-Kapalı Çarşı)

Hürriyet kavramının Müslüman toplumlarda tartışma zemini siyasi çerçeveden ontolojik boyuta sirayet edememiştir. Bu sebepten olmalıdır ki hürriyet (bugün daha sık kullanılan şekliyle özgürlük) haddi aşma gibi algılana gelmiştir. "Hürriyet istiyoruz!" diye grup halinde sokakta bağırıyorsanız bu yönetimden şikâyetiniz var demektir. Evde aile bireyleri olarak aynı feryadı koparıyorsanız baba otoritesine baş kaldırdığınız anlaşılacaktır. "Özgürlük, özgürlük" diye bir başına kıvranıp duruyorsanız, bu da ontolojik bir sorgulama yaşadığınızın işareti olacaktır. Özgürlük- Hürriyet kelimesi nereye koyarsanız yerleştirdiğiniz yere göre anlamı ve niyeti değişen bir mefhumdur.

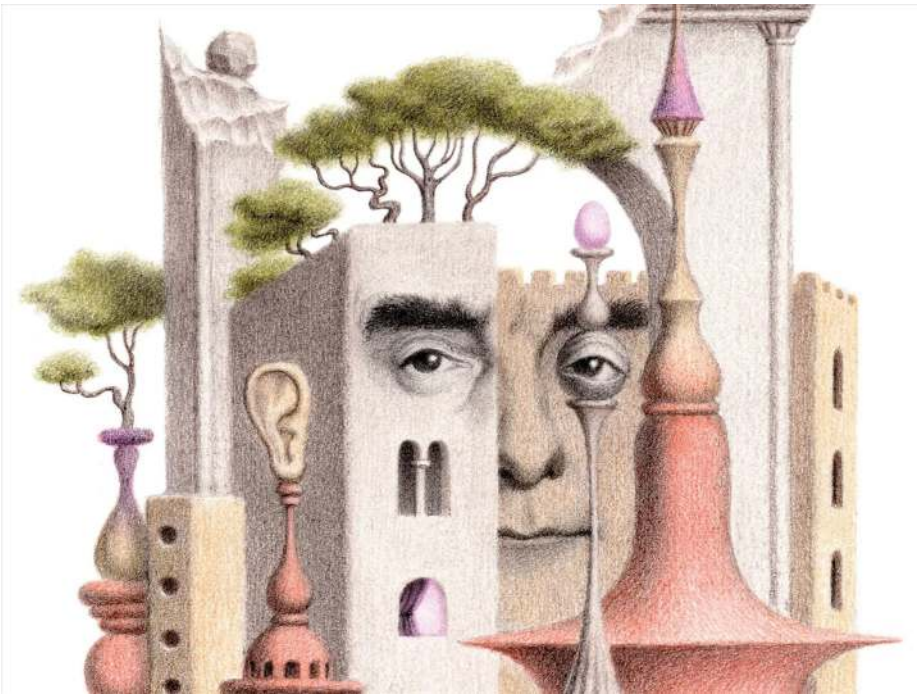
"Din ve özgürlük" bir başlık altında farklı çağrışımları içerisinde barındırırken, "Din ve Hürriyet" başka başka gerçeklere taalluk edebilir. Zira özgürlük hürriyet kelimesinin anlam hakimiyetinden kaçıp kurtulmuş bir kelimedir şimdilerde. Hürriyet vakarla evi terk etmekse, özgürlük kapıyı içeridekilerin yüzüne hışımla kapayıp çekip çıkmaktır.

Özgürlük ile özü gürlük arasındaki ünsiyete dikkat çeker İsmet Özel. Kelimenin mahrecinde sıkışan anlamı gün yüzüne çıkarmaya çalışır. Bu yönüyle bakınca haksız da sayılmaz. Kimseye eyvallah demeden özüne bağlı kalabilmek ve bu duyguyu içten dışa doğru çoğaltarak gürleştirebilmekse özgürlük önce hürriyete kavuşup sonra özümüzdeki gürlüğü bu enerjiyle tüm evrene yayabiliriz.

"Birinin özgür olabilmesi için en az iki kişi gerekir" der Bauman ve devam eder:

"Özgürlük sosyal bir ilişkiye, toplumsal koşullarda bir asimetriye işaret eder. Kişiler ancak kurtulmak istedikleri bir çeşit bağlılıkları bulunduğunda özgürleşebilirler. Eski ve orta çağ İngilizce'sinde özgürlük hep muafiyet anlamına gelmiştir: vergi, ayakbastı bedeli, görev, hükümdarın yargı yetkisinden muafiyet. Özgür olmak, bir kurumun, bir şehrin veya bir mülkün ayrıcalıklı haklarına sahip olmakla eşdeğer görülür. Artık özgürlük söylemi aslen özgür olmayan bir insanlık durumunda kimin özgür olma hakkına sahip olacağı sorusuna odaklanmıştır" (Bauman Zygmunt, Özgürlük, Ayrıntı Yayınları, 2015.)

İnsan bir yaratıcıya bağlandığı andan itibaren zihnindeki hürriyet ve özgürlük kavramları da yerinden oynar. Fikret gibi fikredemez. "Aklı hür irfanı hür vicdanı hür bir şairim" derken ağzından çıkanı kulağı işitmekle kalmaz, kulağından çıkana da dimağı dikkat kesilir. Şair bu Fikret'in dediği anlamda başına buyruk olmak gibi bir şey ise bu tarz özgürlük ve hürriyetin sahih kaynağı yok demektir. Bir de Akif gibi demek var: "Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol/Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol" Teslimiyet ve râm oluş varsa bir işin içerisinde inanmış insan için mutlak özgürlük yoktur. Çünkü insan koşulları iti-

bariyle kendisine yetersizdir.

Bir de nötr anlamda insanın hürriyetle ontolojik ilişkisi vardır ki bu anlamda evrende o eşsiz bir konumdadır. İnsanın dışında hiçbir varlık ontolojik anlamda özgür değildir. Günahı ve sevabı, iyiyi ve güzeli, yanlışı ve doğruyu, cenneti ve cehennemi kendi özgür iradesiyle seçebilen ve bunu son nefesine kadar hiçbir baskı, dayatma ve zorlama olmaksızın sürdürebilen tek özgür varlık insandır! Çünkü o sınırlarını aşabilmek gibi bir denetimli serbestlikle mukayyettir. Şayet anlamaktan feragat etmezsek şu ayet bunu söyler:

"Biz ona iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi? Ona hak ve batıl şeklinde iki yolu göstermedik mi?" (Beled, 8)

"İki yol" ifadesi seçme özgürlüğüdür, irade sahibi olmaya delalet eder. İnsanın dışında her varlık tek seçeneğe sıkıştırılmıştır. Şeytan kötülüğe, melekler iyiliğe, hayvanlar, bitkiler şuursuzluğa. İnsan ister eşref-i mahlukat olmak mucibince isterse esfeli sâfilîn derekesince hayatını yaşayıp ömrünü tamamlar.

Kur'an şairimiz Mehmet Akif, kelimeleri vuzuha kavuşturan adamdır aynı zamanda. Özgürlük ve hürriyet kelimeleri başına buyruk nerelerde dolaşırsa dolaşsın bir müminin dünyasında her zaman Akif'in işaret ettiği yerdedir:

"Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!"

Günahı ve sevabı, iyiyi ve güzeli, yanlışı ve doğruyu, cenneti ve cehennemi kendi özgür iradesiyle seçebilen ve bunu son nefesine kadar hiçbir baskı, dayatma ve zorlama olmaksızın sürdürebilen tek özgür varlık insandır! Çünkü o sınırlarını aşabilmek gibi bir denetimli serbestlikle mukayyettir.

Köleleştiren “Özgürlük”

Mucahid YILDIZ

İnsan hür doğar ancak ebeveyni, içinde büyüdüğü cemiyet, çevresi, idaresi altında olduğu rejim onu birtakım kurallara bağlamak suretiyle “öz”gürlüğünü kısıtlar. Şayet insan bütün bu dış tesirlerden uzak kalmış olsa fıtratı icabı Cenabı Hakk’a bağlanmak suretiyle gerçek hürriyetini elde etmiş olur. Tüm bu dış etkilere rağmen Kur'ân'a ve Sünnet’e bağlılığı nisbetinde insan Allah'a teslimiyet ile hür bir insan olur.

Batıda özgürlükçü düşüncelerin insanlar arasında yaygınlaşmaya başladığı ve insanların başkaldırmaya yeltendiği zamanlar, hakimiyeti elinde tutan, para, medya ve politika üçlüsü bu direnişi kaba kuvvetle bastıramayacağını anlayınca yeni çareler aradı. Madem özgürlük istiyordu bu insanlar, o halde bugün “derin devlet” tabiriyle ifade edilen bu üçlü güç kendi ölçülerine uygun bir özgürlük geliştirerek bunu insanlara benimsetti.

Sanayi devrimiyle birlikte artık Avrupa'da derebeyliklerin soyundan gelen zengin lordlar, fabrikaların sahipleri oldular. Tarlalarda ırgatlık yapmanın yerini, fabrikalarda ağır şartlar altında işçilik aldı. Sıradan halk yine bu üçlü güce hizmet etmeye devam ediyordu. II. Dünya Savaşı öncesine kadar bu böyle devam etti. Savaş sonrası birtakım ekonomik krizler sayesinde insanlar yine bir dilim ekmeğe muhtaç halde iken özgürlüğü düşünecek durumda değillerdi.

Savaş sonrası Almanya'yı ele alacak olursak 1950'li yıllardan sonra yaşanan “ekonomik mucize” ile çok büyük ilerlemeler kaydedildi. Refah düzeyi hiç görülmemiş nisbette arttı. İşsizlik o derece azaldı ki, Almanların “gastarbeiter” olarak nitelendirdikleri dışarıdan işgücü getirme mecburiyeti ortaya çıktı.

Artık insanlar düzenli maaş almak, başını sokabildiği kiralık bir daireye sahip olmak ve senede bir kere birkaç hafta tatil yapmak suretiyle hürriyetlerine kavuştuklarını düşünüyorlardı. Neredeyse herkes hayatından memnun bir şekilde yaşayıp gidiyordu. Ta ki ABD'nin Vietnam Savaşı'na kadar bu “huzurlu” hayat devam etmişti. 1968 nesli olarak bilinen ve sokaklara dökülerek “kapitalizm”i protesto eden yeni nesil bu huzuru bozdu. Devletin dinamik güçleri ile çok sıkı taşlı

sopalı kavgalar yapıldı. Bunları görenler gerçekten gençlerin özgürlük mücadelesi verdiklerini sanıyorlardı. Ne gariptir ki, o zamanın isyankarları tarafından kurulan "pasifist" "Yeşiller", bugün Alman koalisyon hükümetinin ortakları hem Ukrayna hem de İsrail yanlısı bir tavır ortaya koyarak "savaş" naraları atıyorlar.

Yalnızca Avrupa'da değil ABD'de de Vietnam karşıtı büyük gösteriler yapılmıştı. Ve insanlar o zamanlar bir nebze olsun aslında "demokrasi ve özgürlük" mevzuunda daha önde olduğunu iddia eden batılı rejimlerin hiç de özgürlük vermediklerini anladılar. Ancak bu çok sürmedi. ABD'nin Vietnam yenilgisinden sonra, halkın büyük çoğunluğu yine bu refah seviyesi yüksek hayatın gerçek özgürlük olduğu zannıyla uyumaya devam etti.

Batıda insanlara olmayan bir "özgürlük" hissini veren güçler arasında Vatikan önderliğindeki dini otoriteyi de saymak gerekir. Zira Osmanlı'nın yıkılmasından sonra dünyanın neredeyse her yerinde insanları sömüren, yeraltı yerüstü zenginliklerini çalan ve bazı batılı ülkelerin buna halen devam ettiği küresel sistemin içinde "Papalık" önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda bu rejimlerden kendisine düşen maddi payı da almaktadır. Bugün dünyanın en zengin kasasına Vatikan'ın sahip olduğu söylenmektedir.

Gelelim günümüzdeki batılının "öz"gürlük haline. Neredeyse bütün batıda birkaç ülke hariç, insanların hiç de özgür olmadıklarını, düşüncelerini rahatça ifade edemediklerini, etmiş olsalar bile hiç de kale alınmadığını, "Aksa Tufanı"ndan sonra Gazze'de yaşananlar, siyonist rejimin katliamları çok açık bir şekilde ortaya koydu.

Siyonist kasap, çocuk katili ve savaş suçlusu Netanyahu'nun ABD kongresinde yaptığı konuşmadan sonra dakikalarca kongre üyeleri tarafından ayakta alkışlanması, onları seçen ve siyonist rejimin katliamlarına karşı olduklarını her fırsatta dile getiren yüzbinlerce insanı hiç de temsil etmediklerini gösterdi. Netanyahu, iğrenç cinayetlerini protesto ederek sokağa dökülen ABD halkına hakaretler kusarken, bu halkın seçip kongreye gönderdiği "cani seviciler" onu dakikalarca ayakta alkışladılar.

Bugün Almanya'da, özellikle Berlin'de yaşananlar, polisin İsrail'i protesto eden göstericilere karşı gösterdiği aşırı şiddet uygulaması buralarda insanların hiç de özgür olmadıklarını gayet net bir şekilde göstermektedir. Aynı polis şiddetini Fransa, Hollanda, Belçika gibi ülkelerde de görmekteyiz.

Çevremde görebildiğim kadarıyla, Almanlar arasında sosyal medyayı kullananların artık bu rejimlerin özgürlük palavralarına inanmadıklarını fark ediyorum. Alman devlet televizyon kanalları ARD, ZDF ve WDR gibi kaynaklardan yalan haberlerle beslenmeye devam eden yaşlı ve orta yaşlı nesilden ise çok ümitli değilim. Gerçeklerin farkında olan Alman arkadaşlarım da İsrail ve siyonistler hakkında açıkça konuşmaktan çekiniyorlar ve bu hususu hiç mevzubahis yapmıyorlar. İşte batının insanlara sunduğu özgürlük bu kadar.

Siyonist kasap, çocuk katili ve savaş suçlusu Netanyahu'nun ABD kongresinde yaptığı konuşmadan sonra dakikalarca kongre üyeleri tarafından ayakta alkışlanması, onları seçen ve siyonist rejimin katliamlarına karşı olduklarını her fırsatta dile getiren yüzbinlerce insanı hiç de temsil etmediklerini gösterdi. Netanyahu, iğrenç cinayetlerini protesto ederek sokağa dökülen ABD halkına hakaretler kusarken, bu halkın seçip kongreye gönderdiği "cani seviciler" onu dakikalarca ayakta alkışladılar.

Teknolojik Kıskaçta Kıvranan Özgürlük

Mehmet ÖDEMİŞ
Dr. Öğr. Üyesi Ege Üni. Birgivi İlahiyat Fak.

"İnsan özgür değilse hiçbir şey değildir." demişti serkeş bir derviş. Kavlinin içinde paradoks barındıran bir tevriye olduğunun farkındaydı. Zira bildiğimiz kadarıyla insandan başka özgür bir varlık zaten yoktu. Dervişin sözünü tevil etmeye çalışan acemi bilge, cümlede kastedilen ikinci anlamı biraz daha tutarlı buldu. Çünkü insan özgür olmadığında yahut özgürlüğü elinden alındığında bütün ontolojik ve aksiyolojik değerini kaybediyordu. Alelade bir "şey"e dönüşmesi işten bile değildi. Döndü, aforizmatik ibareyi yeniden okudu ve uğultusu an be an artan içindeki kalabalığa yönelip bir özgürlük tiradı irat etmeye karar verdi. Fakat kitleleştikçe sağduyusunu kaybeden ve cezmden şeddeye geçen kalabalıkların kolay kolay sükuna ermemek gibi bir özelliği vardı. Bu yüzden elindeki notları yeniden okumalı ve insan söz konusu edildiğinde özgürlüğün vazgeçilmezliğini/olmazsa olmazlığını deliller, hüccetler, burhanlar, sultanlar başta olmak üzere bulduğu her ikna ve retorik aracı sözün namlusuna sürmeliydi. İşe koyuldu...

Daha evvel fişlediği notları karıştırdıkça şaşkınlığı artıyordu. İddiaya göre insan eşref-i mahlukat olarak yaratılmıştı hatta bazı dinler, onun Tanrı'nın nefesini/ruhunu taşıdığını ileri sürüyordu. Daha ileri giden kimileri, bazı isimler zikrediyor ve tüm kâinatın onun hatırına yaratıldığını bir inanç umdesi olarak görüyordu. Öyleyse insanı yani iki ayaklı hayvanı/canlıyı diğerlerinden ayıran bir şey olmalıydı. Nice nebi, filozof, mütefekkir, sufi, keşiş ve bilge bu sorunun cevap listesinde özgürlüğü en başa koyuyordu. Teoriye göre görünür evrendeki diğer canlıların seçme hürriyeti yoktu. Fakat insan paha edeni kalpten ayırabiliyor, doğruyu yanlışa tercih edebiliyor, onu tüm ışıltılı cazibesiyle kendine çağıran günah yerine inanç ya da ahlak gibi tümüyle bilişsel ve iradi tercihlere dayanan sevaba yönelebiliyordu. Hür bir şekilde karar verip eylemde bulunabilme özelliği ona "liberum hominem" vasfı kazandırıyordu.

Asıl sual şuydu: Özgür olmaklığımız bir inanç mıydı yoksa deneyimlenen bir durum mu? Başka bir ifadeyle aposteriori veya apriori bir bilgiye mi dayanıyordu. Mesele hakkında derinlemesine düşünüp araştıranların karşısına, özgürlüğün bir vehimden yahut halüsinasyondan başka bir gerçekliği bulunmadığına dair kanıtlar çıkıyordu. Söz konusu bulguların en eskisini, atomcu filozoflar keşfetti. Fark ettikleri şuydu: Evrendeki her şey atomlardan müteşekkil ve bunla-

rın arasında zorunlu sonuçların doğmasına yol açan nedensel ilişkiler vardı. Ve insan bu maddi dünyanın dışında bir ada değil aksine onun ayrılmaz bir parçasıydı. Uzay zaman yoksa insan da yoktu zira. Uzun zaman geçip asırlar yirmi biri gösterdiğinde, fizikalizm diye bir yaklaşım ortaya çıktı. Fizikalistlere göre evrendeki her şeyin fiziksel bir yapısı olmak zorundaydı. Fiziksel illetler dışında fizik üstü veya fizik dışı bir âlem yoktu. Gerçeklik, fiziksel ile sınırlıydı. Naturalist paradigma, özgür iradeye nominal bir değerden fazlasını çok gördü.

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren ilm-i ruhu modern psikolojiye evirenler, özgürlük kartlarını yeniden dağıttı. Psikolojik determinizm diye bir teoriden bahsettiler ve sayısız bilinçaltı ve bilinçdışı faktörün insan davranışlarına yön veren asıl saik olduğunu ileri sürdüler. Sanırım asıl amaçları, dikkatleri kendilerinin bilim olup olmadığıyla ilgili tartışmadan başka yere çekmekti.

Sonra sahneye uzun zamandır temel bir bilim olmak için uğraş veren biyoloji çıktı. Darwin'in uçladığı huruç hareketini genetikçiler sürdürdü. Özellikle yirminci yüzyılın ortalarından sonra adına genetik fatalizm diyebileceğimiz bir anlayış dünyayı kasıp kavurdu. Popüler dergiler, Tanrı'yı bile bir dizi gene izafe ettiler. İnsanın nükleotit algoritmasını çözdüklerini, istenildiğinde yeniden programlanabileceğini iddia ettiler. Onlara göre bir insanın seçimleri, eylemleri, nasıl bir kişiliğe sahip olacağı ne zaman doğup ne zaman öleceğine varıncaya kadar bütün kaderi, genler tarafından belirleniyordu.

Âdemoğlu Havva kızının hür olmadığına dair ihtiraslı nazariyelere her gün bir yenisi ekleniyordu. Sıra epigenetikçilerdeydi. Genetik cebriyye yerini epigenetik zorunluluğa bıraktı. Diğer bir adla kültürel/toplumsal veya yaşamsal determinizme. Buna göre insan genetik de dahil olmak üzere kendisini çevreleyen hayatı boyunca yüzleştiği tüm şartların, aileden okula, medyadan sokağa, cinsiyetten ırka, çocukluk yaralarından ergenlik sancılarına, iklimden güneş patlamalarına değin pek çok unsurun etkisi altında seçim yapmaktaydı. Öyle ki tam bir içsel ve dışsal kuşatma altında var olmaya çalışan insanın yaptığı, özgürmüş gibi takılmaktan fazlası değildi.

Son olarak nörobilimciler, nöronal yazgıcılığı ispat işine kalkıştılar ve bu uğurda yüz binlerce araştırma ve deney bulgusu yayınladılar. Bunlardan biri olan Benjamin Libet, 1983'te beynin tüm kararları benlikten önce aldığını sonra da bir tür fiktif aktörlük yanıltmacası yutturduğunu iddia edecekti fakat mükellefiyeti nereye koyacağını bilemedi ve şöyle yazdı: "İnsanlığın aldığı en büyük armağan, özgür seçimdir. Özgür irademizi kullanımımızda kısıtlı olduğumuz doğrudur. Ancak sahip olduğumuz küçük özgür seçim, çok güzel bir hediye ve bunun için de hayat yaşamaya değer." Onun "küçük özgür seçim" dediği, "cüzi irade"den başkası değildi.

Tüm bunların dışında belki de insan kadar -hadi insaf edelim- düşünce tarihi kadar eski olan bir anti liberten grup daha var. Onların savının adı: Teolojik determinizm veya ilahî belirlenimcilik. Halk arasında kadercilik ve yazgıcılık gibi isimlerle biliniyor. Bu tayfa da her şeyin, yaratanın kadim kudreti ve ezeli ilmiyle takdir edildiğini; insanın kendisi için tayin edilen "durum"u aşmasının olanaksızlığını tekrar edip durdular. Oysa hiçbir şeyin Tanrı'nın izni olmadan meydana gelememesiyle O'nun çizdiği sınırlar ve verdiği yetkiler çerçevesinde bazı seçimlerin ihtiyarımızda olması çelişik değildi.

Acemi bilgenin anlamadığı şuydu: Neden insan kendisine karşı bu denli hadsiz, haksız ve gaddardı? Öyle ki özgür seçimler yaparak varlığı iskandil ediyor ve sonunda bulduklarını en önemli özelliğini, kıymetlisini reddetmek için araçsallaştırıyordu. Cevabı, hipokampüsünde at süren bir grup nöronun içinde yakaladı. Vaktiyle Nobel ödüllü Andre Gide "Kelimeler o kadar çoğaldı ki çıkardıkları gürültü yüzünden Tanrı'nın kelimeleri (hakikat) işitilmez oldu." demişti. Aslında gürültü dışımızda değil içimizdeydi! Ben bunları yazarken Salome'nin efsunlayan dansı, tüm dünyayı teshir ediyordu; Yahya'nın kellesine göz dikmişti. İsa'yı ve Ahmed'i listeye koymuştu. İnsanlar, güvertenin uzak karinasında insanlığa dair umutlarını yitirmemek için karineler arıyordu. Bütün bu kaotik sarmalın içinde, olsun diye çabaladığımızın hepi topu, bir kelebek etkisiydi. Lakin arzın ıstırabına son vermek için vadideki tüm kelebeklerin birlikte kanat çırpmasına ihtiyaç vardı. Measelam...

LGBT+ Hareketinde Özgürlük

Hatice BALİN

Uzm. Sosyolog,
Mutlu Aile Mutlu Çocuk Der. Başk.

Küçük bir kız çocuğu markette kasa sırasında öndeki kadının ayakkabısının topuğuna sürekli olarak vuruyordu. Artık bir, iki, üç derken kadın dayanamadı ve kız çocuğunun annesine dönerek *"lütfen kızınıza bir şey söyler misiniz?"* diye uyardı. Kızın annesi gayet pişkin bir şekilde *"benim kızım her şeyi yapmakta özgür ben onu öyle yetiştiriyorum"* diye cevap verdi. Kadın büyük bir şaşkınlıkla ne diyeceğini bilemedi. Kız çocuğunun annesinin arka sırasında duran genç delikanlı da elinde yoğurt kovasını kız çocuğunun annesinin başından aşağıya dökerek "benim annem de beni özgür yetiştirdi" diyerek güler.

Özgürlük uğruna insanlığın yaptığı mücadele tarih sayfalarında yerini alırken bu kavramın postmodern dönemde içinin nasıl doldurulduğu yukarıdaki alıntıdan örnekle vermek istedim. Bugünün modern dünyasının özgürlük yaklaşımı nefse ve hazza bağımlı hale gelerek bir birey olarak kendisi ve bedeni üzerinde özgürce kendi çizdiği sınır/sızlıklar doğrultusunda yaşamak olduğunu ortaya koyar. Modernite, özgürlüğü bireysel hakların ve rasyonel akıl yürütmenin bir ifadesi olarak da görmüştür. Aydınlanma düşünürleri, özgürlüğü bireyin aklı ve rasyonel kararları aracılığıyla toplumsal ve bireysel gelişimini gerçekleştirebileceği bir alan olarak tanımlamışlardır. Bu yaklaşım ile bireyin özgürlüğünü devlet ve toplumsal baskılardan kurtararak, kişisel seçimlerin ve hakların öne çıkarıldığı bir toplumsal düzen haline dönüştürür.

Ancak modernite, bu özgürlük anlayışını uygulamaya koyarken, belirli standartlar ve normlar oluşturmuş ve bu standartlar çerçevesinde bireysel özgürlükleri de düzenlemeye çalışmıştır. Bu süreçte, modernitenin özgürlük anlayışının, bireylerin gerçekten özgür olmasını sağlamaktan çok, belirli bir düzene uyan ve normlara uygun hareket eden bireyler oluşturduğu görülmüştür. Postmodern düşünce, modernitenin özgürlük anlayışını ve genel olarak modernitenin sunduğu çözümleri eleştirmiştir. Postmodern düşünce, modernitenin özgürlük anlayışını sorgularken, bu özgürlüğün uygulama biçimlerini ve toplumsal etkilerini eleştirmiştir. Modernitenin vaat ettiği özgürlüğün, belirli bir düzen ve normlar çerçevesinde sınırlı olduğunu, bunun sonucunda

daha geniş bir totalitenin inşa edildiğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda, özgürlük ve akıl kavramları postmodern düşüncede yeniden değerlendirilmeye başlanmıştır. Postmodern her şeyin tek tipleştiği sınırların olmadığı bir dünya sunarken dijital platform sunduğu bu anlayışın gerçekleştiği yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Batı kültüründe özgürlük aslında Tanrı'dan özgürleşme anlamına gelmektedir. Tanrı'dan uzaklaştıkça bağımsızlaştıklarını özgürleştiklerini savunurlar. Tanrı'nın yerine insanı, vahyin yerine aklı, dinin yerine bilimi yerleştirerek yeni bir dünya düzeni kurarlar. Postmodernizm kısacası "herkes haklıdır" ve "ne olsa gider" mesajlarını veren, kalıp ve kural tanımayan, kişiselleştiren, özgürlükçü bir anlayıştır. Bir anlamda modernizme karşı bir başkaldırıdır. Modernizm ve postmodern özgürlük anlayışını ortaya koyduktan sonra biz özgürlük kavramını nasıl yorumlayabiliriz: Peki özgürlük ne demekti?

Bu sorunun cevabı herkese göre değişecektir. Tıpkı eşitlik, adalet ve ahlak kavramları gibi özgürlük de zamana ve mekâna bağlı olarak, yani tarihsel süreçler içinde farklı şekillerde yorumlanıp tanımlanacaktır. Literatürde yapılan bu yorumlara baktığımızda: "İstediğimiz şeyi davranışlarımıza yansıtabiliyorsak özgürüz istediğimiz şey davranış aracılığı ile gerçekleştirebiliyorsak özgürüz. Ya da gençlerin dediği gibi "hayatımın her anında istediğim gibi sınırlar olmaksızın yaşamak". Tam tersini düşünenler de olabilir. "Özgürlük kişinin kendi hatalarını yaparak kimseden herhangi bir destek beklemeden o hatalarından dersler çıkarabilmesidir..." Günahlarıyla, sevaplarıyla hatalarını kabullenmenin özgürlüğünü yaşamak olarak tanımlar. Bir başka yorumda:

"Özgürlük, insanın zorunluluklarının, sorumluluklarının, sınırlarının farkında olarak ve bunları kabul ederek o alan içinde dilediğince hareket edebilmesidir. Aslında kendini özgür hissetmesidir. İnsan parmaklıklar arkasındayken de kendini özgür hissedebilir, her şeye muktedirken de tutsak hissedebilir." Yapılan yorum oldukça farklı bir açıdan yaklaşmıştı. Bu yorum bana sıkça internette rastladığım bir sözü hatırlattı: "Umut ettiğin kadar özgür, korktuğun kadar tutsaksındır." Son olarak başka bir yorumla bu kısmı toparlamak istiyorum. "Özgürlük, insanın yaşamak istediklerini başkalarının özgürlük alanlarına saygı göstererek gerçekleştirmesidir."

Özgürlük kavramı ile ilgili literatürü karıştırdığımızda iki yüze yakın tanımla karşılaşmak mümkün bunlardan bahsettikten sonra günümüzde özgürlük kavramını azınlık gruplardan LGBT+İ bireylerin çok sık kullandığını görmekteyiz. 2003'te Beyoğlu'ndaki Taksim Mis sokakta 25-30 kişiyle başlayan ilk onur yürüyüşü özgürlüklerini kazanmak için yapılmıştı. Lezbiyen M. Yanat 1993'te ilk onur yürüyüşlerini İstanbul'da denediklerini şöyle anlatıyor:

"Bir süredir evlerde, barlarda, kafelerde bir araya geliyorduk. Artık sokağa ve kamuya açılma zamanı gelmişti. Ve o yıl yapılan ilk denemeydi onur yürüyüşü."

Evet kendi cinsel yönelimle-

Özgürlük kavramı ile ilgili literatürü karıştırdığımızda iki yüze yakın tanımla karşılaşmak mümkün bunlardan bahsettikten sonra günümüzde özgürlük kavramını azınlık gruplardan LGBT+İ bireylerin çok sık kullandığını görmekteyiz.

ABD ve tüm dünyadaki eşcinsel hakları hareketini tetikleyen olay olarak tarihe geçen Stonwell hareketi ile örgütlenmeye başladılar. Eşcinseller 28 Haziran 1969'da ABD tarihinde eşcinsellere ve cinsel azınlıklara baskı uygulayan bir sisteme karşı ilk açık direniş olarak haklarını, özgürlüklerini savunmaya başladılar. Queer hareketi olarak adlandırılan özgürlük mücadelesi toplumda ötekileştirilen, ayrımcılığa maruz kalan grupların hakkını savunan hareketti

rini sessizce yaşayan azınlık grup artık sokaklarda kamusal alanda görünür olmayı "özgür" olarak toplumda var olmayı istediler. Her toplumun işlevselliği ve beraberinde getirdiği yaşam normları var. Bunun dışında kalanlar normun dışında kalmış oluyor. LGBT+İ bireyler toplumun bu normlarına karşı kendilerinin heteroseksüel kişiler gibi normal olduklarını iddia ederek, cinsel tercihlerini yaygınlaştırmak için birtakım argümanlar üretmeye başladılar. Ve "özgür olan herkes bizim gibi olabilir. Bu bir tercih değil doğuştan gelen bir özellik" olduğunu söylüyorlar. Batı dünyası eşcinselliği doğuştan gelen bir özellik olarak kabul ediyor. Ne oldu da azınlık olan bu gruba bir anda özgürlük tanındı? Eşcinsel olduğu için yakılan, öldürülen, işkence gören bu azınlık grup bir anda Batı'nın göz bebeği oldu.

ABD ve tüm dünyadaki eşcinsel hakları hareketini tetikleyen olay olarak tarihe geçen Stonwell hareketi ile örgütlenmeye başladılar. Eşcinseller 28 Haziran 1969'da ABD tarihinde eşcinsellere ve cinsel azınlıklara baskı uygulayan bir sisteme karşı ilk açık direniş olarak haklarını, özgürlüklerini savunmaya başladılar. Queer hareketi olarak adlandırılan özgürlük mücadelesi toplumda ötekileştirilen, ayrımcılığa maruz kalan grupların hakkını savunan hareketti. Bu hareketin öncülüğünü yapan Judith Butler'dı. Butler bu hareketin amacını şöyle ifade eder:

"Bu teori, kimliklerin sabit ve mutlak olmadığını, aksine sosyal ve kültürel yapılar tarafından inşa edildiğini savunur. Bu bağlamda, bireyleri mevcut normlara karşı eleştirel bir tutum sergilemeye ve alternatif kimlik anlayışlarını keşfetmeye davet eder. Queer Teori, toplumsal eşitsizliklerin ve ayrımcılığın derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunarak, toplumsal değişimi teşvik etmeyi amaçlar" (Kineşçi, 2018)

ABD halkı mağdur olan eşcinsellere yönelik yapılan bu baskılara karşı onları desteklemeye başlayınca halkın tepkisine karşı o dönemin hükümeti tutum değiştirmeye başladı. Eşcinseller artık baskı görmüyor bilakis eskisinden daha çok görünür olmaları konusunda destekleniyorlardı. Örgütlenmeleri sonucu kurumsal hale dönüşerek yaygınlaşmaya başladılar. Küresel sermayenin bir maşası haline dönüşmeleri hızlandırılarak eşcinsel olmanın tercih değil de doğuştan olduğu bütün dünyaya ilan edildi. Tarihsel olarak bir azınlığın mağduriyetten küresel sermayeye dönüşünü yani "özgürlük" savaşını aktarmaya gayret ettim. Azınlığın baskı ve işkence görmesi bizim değerlerimize göre de uygun olamadığı kesin. Peygamber efendimiz (s.a.v.) döneminde hünsa olarak adlandırdıkları bu kişilerin insani olarak yaşama ait ihtiyaçlarının giderildiği ama toplumun içinde görünür olmamaları gerektiğini ve peygamberimizin uyarısına dair bilgiler İslam literatürüne ait kaynaklarda bulunur. Türkiye'nin %99'u Müslüman olan bir toplumda eşcinsel olan bireylerin kendi tercihlerini görünür kılmaları da Peygamber Efendimiz'in o günkü toplumu uyardığı gibi bugün için de yanlış görünmektedir. Peygamberimiz (s.a.v.) o kişilerin yaptığı davranışın yaygınlaşmasını önlemek için uyarmıştı. Bugün ise LGBT+İ bireyler görünür olarak eşcinselliğin

yaygınlaşmasını dayatıyorlar. Batı küresel sermayeye dönüştürdükleri azınlık grubun kendi toplumlarında büyük bir virüse dönüşmüş bu hastalıktan kurtulmaya çalışıyor. LGBT + İ lobisi her gün bu örgütlenmeye bir harf daha ekleyerek cinsel tercihin alanını genişletiyor. Kendilerini meşru kılmak, ifade edebilmek için "özgürlük" kavramını kullanmakta ısrarcı görünüyorlar. LGBT+İ lobisi çocuk eşcinselleri ve çocuk pedofiliyi meşrulaştırmaya çalışıyor. Bunun özgürlük olduğuna dair bize dikte etmeye çalışıyorlar. Eşcinsel olan daha sonra hetero hayata dönüş yapan bu bireylerin videolarına internet sitelerinde rastladığım kadarıyla hikâyelerin de hep bir trajedi var. Dinlediğim videolarda bu kişilerin anlattıkları bana bağlı bulundukları yapı içerisinde hoşnut olmayan şeyler yaşadıklarını düşündürdü. Kendi içlerinde bile özgür olamadıklarını hissettirdi. Güçlü olan güçsüz olana karşı tahakküm edebilecek hakkı kendinde görüyordu. İzlediğim videolar bana eşcinsel hayatın sınırsızlıklar içerisinde özgür olduğu tezinin de aslında ne kadar çürük olduğunu gösterdi. Bu videoları herkesin izlemesi bilinçlenerek farkındalığının artmasına yardımcı olacaktır diye düşünüyorum. Ayrıca bu farkındalığı arttıracak okuma gruplarına ve eğitimlerine de dâhil olunabilir.

Bugün olimpiyatlarda özgürlüklerini oynadıkları "son akşam yemeği" tiyatrosu ile tüm dünyaya izlettiler. Özgürlüğü savunan Batı dünyası olimpiyatlarda başörtülü sporculara izin vermezken eşcinselleri, transları çok rahat kabul ederek özgürlük/süz anlayışlarını gösterdiler. Kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden emperyalist güçlerin derdi özgürlük, adalet değil sadece yeryüzünün sınırlı ham maddelerini kendi sınırsız ihtiyaçlarında kullanmak. Üçüncü dünya ülkeleri sömürülmeyi hak eden, onlara hizmet için yaratılan bir nesne. Bugün köpekler için herkes yaşam hakkı derken İsrail ve yandaşlarının Gazze'de yaptığı soykırıma sesini çıkarmıyor. Doğu Türkistan, Suriye'de yaşanılanlar hatırlanmıyor bile. İslam coğrafyasından oluk oluk akan kan dinmiyor. Şehit İsmail Haniye davası uğruna ailesini şehit verirken kendi de şehit olarak en güzel makama ulaştı. Ölmeden önce tüm dünyaya yaptığı çağrı sebebiyle 3 Ağustos'ta binlerce kişi dünyada ve Türkiye'de meydanlardaydı. Bir kişinin daveti şehit olduktan sonra bile gerçekleşiyorsa davasındaki samimiyeti ve ihlası yüzündendir. Batı'nın yaptığı bunca zulme karşı Müslümanlar birlikte omuz omuza mücadele etmeye başarabilirlerse işte o zaman tüm insanlık kurtulacak. Özgür Kudüs, özgür Gazze, özgür Suriye, özgür Doğu Türkistan için her Müslüman bir kova su dökebilseydi İsrail'i ve yandaşlarını sel götürürdü...

KAYNAKÇA

https://doludizgin.org/
https://www.meselelgbt.com/
https://dunyacakop.com/
Kineşçi E. (2018). "Queer Kurama Katkıları Bağlamında Judıth Butler Düşüncesi" ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar ETHOS: Dialogues in Philosophy and Social Sciences Ocak/January 11(1), 40-66 ISSN 1309-1328

Bugün olimpiyatlarda özgürlüklerini oynadıkları "son akşam yemeği" tiyatrosu ile tüm dünyaya izlettiler. Özgürlüğü savunan Batı dünyası olimpiyatlarda başörtülü sporculara izin vermezken eşcinselleri, transları çok rahat kabul ederek özgürlük/süz anlayışlarını gösterdiler.

Kendimizden Geçip Kendimize Geçmenin Yolu

Gözde ÇİMEN

İnsanın "insan" olma yolunda çaba gösterip geliştirmesi gereken yönlerinden bir tanesi gerçek anlamda elde edeceği özgürlüğü. Özgürlüğü talep etmek, bu uğurda çabalamak bizim gibi toplumlarda çoğunlukla hoş karşılanmaz hatta "başına buyrukluk" olarak algılanır. Ancak hikâyenin aslı, çok derin ve sarsıcı. Bu derinleşmeye ve sarsıcılığa geçmeden önce bizim başına buyrukluk, canının istediğini kimseyi takmadan yapma olarak zannettiğimiz "özgürlük tanımı" aslında *kişinin şaşırmışlığı, ego tatmini ve kaybolmuşluk duygusu.* Gerçekten özgür olan insanlar kendinin ve hayatının sorumluluğunu tam olarak sırtlanmış kaşiflerdir. Bir işi yaparken kendi iradeniz olmadan sadece başkalarının onayına sunduğunuz bir işin sorumluluğu sizde midir? Yoksa onay aldığınız merciye mi aittir? Gerçekten özgür olma sürecinde, hayatla ilgili her alanda örnek ve sorularda, kendimden, hayatımdan ve işimden ne kadar sorumluyumun cevabı bizim kendimiz olmak ve özgürleşme sürecimizle paraleldir. Dolayısıyla aslında insanlar özgürlük deneyiminden sorumluluk gerektirdiği için de çok korkarlar. Tam bu noktada Rollo May'in *Varoluşun Keşfi* kitabında bahsettiği bir vakadan bahsetmek istiyorum. Danışanlarından olan bir kadın 40'lı yaşlarında ve ailesine mezhep değiştirdiğini söyleyemiyor ve tabii daha pek çok şeyi ailesine söyleyemediği gibi aile buluşmalarında da onlara durumu açıklayamadığı için onlarla kiliseye gitmeye devam ediyor. Artık durumu ailesine açıklamaya karar verip gerçekten özgürleşme yoluna girdiğinde ise Rollo May ofisinde kadının bayılma nöbetleri geçirdiğini söylüyor. Kadın danışan bu bayılma nöbetlerini "unutmaya tutunmak" olarak tanımlayıp Rollo May'e gerçekten özgür olma

sürecine girdiği dönemde yaşadığı bu nöbetleri psikoz hali (delirme) olup olmadığını dahi sorma ihtiyacı hissediyor. Rollo May'in en önemli tespitleri tam bu noktada geliyor ve bu durumu daha önceki hastalarda da gördüğünü ifade ediyor. Acaba diyor Rollo May,

"Kişi kendisi olmayı delilikle eşdeğer mi görür?"

Kendin olmayı delilikle eşdeğer görmek ve korkmak.... Rollo May devamında kişi özgür olmaya başladığında artık ruhsal evrende kimsenin onayını almayacak kadar tek başına olduğunu vurguluyor. Okuduğumda beni acayip etkileyen bu tespitler de şunu gösteriyor ki eğer bu ürkütücü ve zor doğum sancısını aşarsa kişi kendi Rönesansını yaşamaya başlıyor. Peki bu kadar sarsılmak ve görkemli duygular yaşamak zorunda mıyız? Hayır, ancak diğer türlüsü de cılız bir hayatı, yani ne yaptığımız işten tat almayı ne doğayla ne de insanlarla olan ilişkimizin ilişki olmadığını gösterir. Kendimizden geçip, kendimize geçmiyoruzdur. Evet diğer türlü yaşarız ama hayatın sonunda kendimize dahil ait olamadığımız gerçeğiyle yüzleşip pişmanlıklar yaşarız.

Rahmetli Doğan Cüceloğlu gerçek anlamda kişinin özgürlüğünü "çıktığınız limanın farkında olmak" olarak tanımlar. Bu limana doğru giderken çıktığımız yol, yön bize mi ait? Niyetimizi alarak yürüdüğümüz bu yolda tüm evrenin bir parçası olduğumuzu kabul ederek sorumluluklar almamız gerekir. Cüceloğlu "gönül muradını keşfetme" olarak tanımladığı bu yolu dış koşullar ile değil yalnız iç koşulların belirlediğinin de altını çizer. İnsanın kendini araması bulması çok zor bunu biliyoruz. Ama yolculuk da bu niyetin kendisi bunu da biliyoruz. Bir bilgi ile karar verdiğimiz seçimlerimizde, sorumluluklarımızda kendimizi buluyoruz. Değerlerimizle yaşamımıza anlam katıyoruz. Kültürün bir piyasa ve moda haline geldiği dünyada biz "şahsiyet inşa" etmeyi seçmeliyiz. Diğer türlüsü bu endüstri içerisinde kaybolup gitmek, başkalarının dayatmalarını yaşam tarzı zannedip zamanı tüketmekten ibarettir. Halbuki bizim içimizde kendi olmak isteyen itici bir güç var. Ve bunun yolu da sorumluluk bilinci içerisinde özgür olmaktan geçiyor. Özgürlüğün temelinde de seçimlerimiz mevcut. Seçimlerimiz her zaman doğru olmasa bile bu kırıcı ve dökücü tarafımız bizi özgürleştirecek yer için vesiledir. Kalıplaşmanın olduğu yerde özgürleşmek de olmuyor vesselam. Bu toplumlar ve devletler için de aynı şekilde işleyen bir sistem. Bilmem anlatabiliyor muyum?

İnsanın "insan" olma yolunda çaba gösterip geliştirmesi gereken yönlerinden bir tanesi gerçek anlamda elde edeceği özgürlüğü. Özgürlüğü talep etmek, bu uğurda çabalamak bizim gibi toplumlarda çoğunlukla hoş karşılanmaz hatta "başına buyrukluk" olarak algılanır.

Kadraja Yansıyan Özgür Sanat İnsanın Özünü Gürleştiriyor mu Yoksa Kuraklaştırıyor mu?

Nihal PAKIRDAŞI

Bizim için sanat, sonsuza varmak için çuşa gelen ruhun kabına sığamayıp kendisini aydınlatacak, ısıtacak sonrasında da daha üst hazlara ermesi için benliğini yakacak ateşe nalınsız koşması. Akla saygıda kusur etmeyen, fakat ruhun gitmek istediği yere aklın rehberliğinin yeterli olmadığını/olamayacağını düşünen insanın, süregelen dünya serüveninde duygularının yol arkadaşlığını kabul etmesi. İnsanın, hakikate yükselmesi için biçilen yedek kaftan iken; üzerine Batı'nın kendi çıkmazları için çıkar yol olarak gördüğü Rönesans düşüncesi, Osmanlı'nın son dönemleri ile birlikte Cumhuriyet Türkiye'sini her alanda olduğu gibi sanat alanında da yoğun bir şekilde etkilemiştir. Prospektüsünü okumadan, yan etkilerinden habersiz, alacalı rengine kanarak Batılılaşma adı altında bünyemize alelacele zerk ettiğimiz Rönesans düşüncesi, Batı'da, Ortaçağın skolastik düşünce sisteminin katılığına karşı bir tavır olarak ortaya çıkmıştır. Kilisenin baskısının kalkmasıyla da sanatsal, kültürel ve bilimsel anlamda yenilenmiştir. On dördüncü yüzyılın ikinci yarısından sonra Tanrı'nın otoritesinin sorgulandığı, filozofların, sanatçıların hümanizm üzerine yoğunlaştığı bu dönemde Batı dünyası sanat anlayışını insan odaklı olarak şekillendirmiştir. Zamanla insan üzerindeki Tanrı'nın otoritesini reddeden, kişinin kendisini otorite haline getiren hümanizm; Rönesans düşünürlerini ve sanatçılarını özgür birey/özgür sanat düsturunda

birleştirmiştir. Nihayetinde, Tanrı ile ilişiğini keserek özgürleştiğini düşünen Batı felsefesi, bilim ve sanatta "biz" düşüncesinden koparak "ben" yalnızlığında kendi otoritesinin egemen olduğunu kanıtlama savaşına girmiştir.

Rönesans çerçevesinde gelişen Batı düşünce tarzı, modernleşmeyle birlikte her milletin kendine has geleneksel sanat algısının akamete uğramasına sebep olmuş; resim, heykel, mimari, dans, tiyatro, edebiyat ve müzik olarak belirlediği geleneksel sanat dallarında etkisini yüksek derecede hissettirmiştir. Bunun yanında zamanla geliştirdiği teknolojisiyle birlikte insanların duygularını farklı yolla ifade edebileceği kamerayı keşfetmiştir. Son yüzyılın şekillendirilmesinde büyük bir pay sahibi olan ve yedinci sanat olarak adlandırılan sinemanın da doğuşu bu şekilde gerçekleşmiştir. Diğer altı sanat dalı hakkındaki gereklilik, ahlakilik, sınırlar ve tarzlar vb. düşünsel anlamda yapılan tüm tartışmalar yedinci sanat için de yapılmış olup, halen de yapılmaya devam etmektedir. Beyaz perde hakkında yapılan tüm bu fikir çatışmaları arasında, farklı görüşlerin hemfikir oldukları konu ise hiç kuşkusuz ki sinemanın toplumları etkileme süresinin ve seviyesinin diğer sanat dallarına nazaran çok daha hızlı ve etkili olduğudur. Hele ki televizyonun icadından sonra, günümüzde ise kişiye özel sinema ve dizi keyfi sunan, bir yanıyla da bireyselciliği körükleyen sosyal medya platformlarının insanlar üzerindeki etki hızı diğer sanat dallarının fersah fersah önüne geçmiş durumdadır.

Batı'nın geçmişten günümüze hiçbir sapmaya ve duraksamaya uğramadan sanatla taşıdığı hümanizm soslu "ben" düşüncesi, en son yedinci sanat olarak sayılan sinemada, dizilerde kendi egemenliğini anlatacak geniş bir alan buldu. Modern çağın "özgür birey" mesajı bilinçaltımıza özgür sanat vasıtasıyla beyaz perdeden ve cam ekrandan tutarlı bir şekilde verildi. Süfli duygularını ortaya çıkarmakla kendini otorite sanan son çağın özsüz yapımcıları, senaristleri ve yönetmenleri egoyu merkeze koyarak kendi çıkarları doğrultusunda sinema ve dizilerde aşk adı altında şehveti; hakkı olanı koruma adı altında aldatmayı, adaletsizliği; özgür olma adı altında çıplaklığı, içgüdülerle hareket etmeyi; kendini ezdirmemek adı altında merhametsizliği; eşitlik adı altında her iki cinse ağır yükler yüklemeyi; birey olma adı altında ebeveyn sevgisini, otoritesini yok saymayı ve aile bağlarını kopar-

Batı'nın geçmişten günümüze hiçbir sapmaya ve duraksamaya uğramadan sanatla taşıdığı hümanizm soslu "ben" düşüncesi, en son yedinci sanat olarak sayılan sinemada, dizilerde kendi egemenliğini anlatacak geniş bir alan buldu.

Tüm dünyayı etkisi altına alan yedinci sanatın dili ülkemizde istisnalar hariç kopya olmaktan ileri geçemedi. Sinemanın topraklarımıza girmesinden bu yana, konularının çoğunluğunu yabancı ülkelerin senaristlerinden apararak seçen yedinci sanat serüvenimizin kendi milli ve manevi değerlerimizi yansıt(a)maması toplumumuzu gözle görünür bir şekilde erozyona uğratmaktadır.

mayı; toplum baskısı adı altında akraba ve cemiyet birlikteliğini çözmeyi; başarılı olma adı altında tembelliği ve hiçbir ahlaki değeri tanımamayı; haz adı altında gayrimeşru ilişkilere ve kendi hemcinslerine meyletmeyi; zenginlik adı altında haksız kazancı ve yoksulu sömürmeyi; sınırsız yaşama adı altında milli ve manevi değerleri yok saymayı; kendini kutsamak adı altında kendinden olmayanı ötekileştirmeyi topluma empoze ederek, şimdiki ve gelecek kuşakları tehdit etmektedir.

İnsanın özünün "biz" ile çoğalacağını, gürleşeceği bilen; ve fakat benliğinin kurbanı olup bunun için Tanrı'ya savaş açmaktan geri durmayan düşünce dünyası elbette ki ahdini yerine getirmek için elindeki en büyük koz olan sanatı, yani duygulara hükmetmeyi en sınırsız şekilde kullanmaktan geri durmayacaktır. Tanrı'nın huzurundan kovulan bu kibir hali, yedinci sanatın halklar arasındaki rağbetinin konforuna sığınıp özümüzü sığlaştıracak, kuraklaştıracak bizi yalnızlaştırıp kökümüzden kopartacak bir dili üretmeye ve yaymaya devam etmektedir. Öncelikle insanı Tanrı'dan koparıp yeryüzünde yalnız bırakan ve sonrasında da insanın kendisini ilahlaştıran özgür sanat anlayışı hiç kuşkusuz ki "insanı" yerinden ederek yurtsuz, bir başına bırakmıştır. Kısacası; özgür sanat adı altında sinema ve cam ekranı en etkili manipülasyon aracı olarak kullanabilen başta Batı'nın ve Amerika'nın hümanizm adı altında tüm ahlaki değerlere aykırı gösterimlerinin asıl amacı, insanlığın Yaratıcı ile ilişkisini keserek kendi düşünce sistemlerine köleler yetiştirmektir. Son yıllarda sinema ve dizi sektöründe önü alınamayan ve hızla yaygınlaşan LGBT propagandası da bu iddiamızı kanıtlar niteliktedir.

Tüm dünyayı etkisi altına alan yedinci sanatın dili ülkemizde istisnalar hariç kopya olmaktan ileri geçemedi. Sinemanın topraklarımıza girmesinden bu yana, konularının çoğunluğunu yabancı ülkelerin senaristlerin-

den apararak seçen yedinci sanat serüvenimizin kendi milli ve manevi değerlerimizi yansıt(a)maması toplumumuzu gözle görünür bir şekilde erozyona uğratmaktadır. Oysaki bizim köklü medeniyetimiz, insanlığın kararan çehresini aydınlatacak söz ve eyleme sahip. Dünyanın gidişatının tevhide, "biz" olmanın gölgesindeki serinliğe ihtiyacı var. Fakat bizlerin büyük bir talihsizlikle kadrajımıza aldığımız Batı düşüncesi, toplumlara bencilliğe varan "ben" sevdasını körükleyerek, insanlığı kendileriyle aldatmaktan ileriye götürememektedir. Çünkü, Batı'ya öykünerek özgür sanatın membaı durumundaki Hollywood'dan ithal ettiğimiz sinema anlayışımız en büyük illüzyonisttir. Sözüm ona büyük Amerikan rüyası, hümanizm soslu, siyonizm propagandalı holokost filmleriyle dünyanın Yahudilere hep borçlu olduğu hissettirmiştir. Sonucunda 7 Ekim'den bu yana Gazze'de de görüldüğü üzere sanatın iyileştirici, barışçıl gücünün sadece kendileri için geçerli olduğunu; "özgür sanatı" yorumlama biçimlerini, kendinden olmayanlara yaşam hakkı tanımayarak Tanrısal bir edayla tüm dünyaya göstermişlerdir.

Yazımın bu son bölümünü Sâdettin Ökten beyefendinin ders niteliğindeki konuşmasına ayırmak istiyorum. Yedinci sanat olan sinema bağlamında da ele alınabilecek olan bu sohbet hayatımızın her alanında bize yol göstermesi bakımından kıymetli:

"Türkiye Tanzimatla beraber modernleşmek istedi. Hem Müslüman kalayım hem modernleşeyim dedi. Bunun mümkün olmadığını bendeniz gördü. Bu modernleşme dediğimiz şey otomobile binmek, jet uçağına binmek değil, zihinsel olarak, felsefi olarak akılla ben bu dünyada yaşayabilirim. Bunun olmadığını ben gördüm. Ben teknoloji karşıtı değilim onu da hemen size söyleyeyim. Teknolojinin esiri olmamak için sizin kendinizin belli bir yerde durabilmeniz lazım. Ama şu anda kitle bununla meşgul oluyor. Böyle olunca iş dürtüler, içgüdüler seviyesine kadar düştü. Bir insan olarak bizim var olmamız, içgüdüyü hiç reddetmiyorum, hayatımızın bir parçası olması da gerekli. Ama aklımız var, ama duygularımız var, ama vicdanımız var. Modernitenin bugünkü uygulamasına baktığımız zaman sadece içgüdüye hitap ediyor ve insanları sadece içgüdüleri olan varlıklar mesabesinde algılatıyor ve öyle empoze ediyor topluma ve insanlar da bunu kabul ediyorlar çünkü içgüdü herkeste var ve çok kolay erişiliyor. Akıl, aklın hazları biraz daha zor. Duygunun hazları aklın hazlarının da üstünde. Akılla bilim yaparsınız, duyguyla sanat yaparsınız. Peki bunun üstünde ne var? Tasavvuf var, aşk var. Lütfen içgüdü düzeyinde kalmayınız."

Kısacası; özgür sanat adı altında sinema ve cam ekranı en etkili manipülasyon aracı olarak kullanabilen başta Batı'nın ve Amerika'nın hümanizm adı altında tüm ahlaki değerlere aykırı gösterimlerinin asıl amacı, insanlığın Yaratıcı ile ilişkisini keserek kendi düşünce sistemlerine köleler yetiştirmektir.

Bir Manipülasyon Aracı Olarak Özgürlük

Şehnaz FINDIK İNAN

İslami düşünce ve kültürü tekdüzelikten, faydasız alışkanlıklardan ve zihinsel bunalımlardan kurtarmanın bir yolu var mı? Felç olmuş zihinsel muhafazakârlıktan öte gidemeyişimizin arkasında politik birtakım beklentiler mi söz konusu? Seküler hegemonya kendi ritüellerine evrensellik atfetmişken sözde "özgürlük" dayatmasına karşı tahminen ne zaman direnmeye başlarız?

Bu yazının kaleme alındığı saatlerde HAMAS lideri İsmail Haniye'nin şehit edildiğini öğrendik. Bu şehadet haberi ile Haniye'nin hepimize sahip çıkın dediği Filistin direnişinin bizim günlük kavgalarımızdan çok daha büyük bir kavga olduğunu yakinen idrak ettik.

Peki, bizden görünen, bizim gibi ehl-i kıble olduğuna şahit olduğumuz Müslümanların Filistin davasına bu denli mesafeli durması niye? Bir Müslüman nasıl siyasi yahut ideolojik gerekçelerle Gazze'de yaşananları görmezden gelebilir? Siyonizmle mücadelede Müslümanların birçoğunda var olan bu kayıtsızlığın nedeni ne olabilir? Niçin dindaşlarımızla aynı düşmandan nefret edip aynı dostları sevemiyoruz? Bizi ümmet kılan en önemli ortak özelliklerden biri sevme ve nefret etme nesnelerimizin/öznelerimizin aynılığı değil mi? İsmail Haniye ve onun gibi yaşadığı müddetçe davasına hizmet eden insanların her daim hatırlattığı şey de bu değil mi? Ortak düşmana karşı birlik!

Yaşadığımız çağa gerçek bir miras bırakmak dışında pek bir derdi olmayan bu "delilik" abidesi adamları bir daha ne zaman görürüz bilmiyorum. Hamd olsun onlardan çokça var, diyebilirsiniz. Nitekim

Çizgi: Hasan Aycın

vardır da. Ancak sesini milyarlık İslam ümmetine bu denli gür bir şekilde duyurabilmek için epey zamana ihtiyaç var. Zira bir Haniye yetiştirmek için birkaç asırlık intikamın tek bir bedende birleşmesi gerek. Ancak bu direnişi anlayabilmek, dönen oyunları idrak edebilmek özgür bir zihinsel süreçten geçmiş olmayı zorunlu kılıyor. Sahip olduğumuz algı araçları her ne kadar rızamıza dayanan bir sistemle çalışıyor gibi görünse de yetiştirdiğimiz çocuğumuzu dahi ele geçiren ve düşüncelerimizi bambaşka çıkar odaklarının düşünceleriyle aynı kıvama getiren şiddetli bir manipülasyonla karşı karşıyayız. Yani ümmetimizi ortak düşmanlara karşı birlik olmaktan alıkoyan şey bu şer odakların kendi politik ve ideolojik çıkarlarını sözde bizim çıkarlarımız gibi sunabilme konusunda mahir olmaları.

Gelelim bu yazının anlatmak istediği meseleye. Dostlar, Filistin davasından yola çıkarak sizlerle asıl özgürlüğe dair biraz konuşmak istiyorum. Zira yaşadığımız çağın algoritmasında kendini bir tercih gibi pazarlayan "META" zorbalığını oturup bir konuşmamız gerekiyor. Yaşam tarzımızdan tutun da düşünsel becerilerimizin yönetilmesine kadar her şey, sözde "bireysel" ve "benlik" tasarısı üzerinden kendini dayatıyor. Bunu da manipülatif metotlarla dört koldan işliyorlar. Günün sonunda tercihlerimiz, beklentilerimiz, sevdiklerimiz, nefret ettiklerimiz ve "benim kararım" dediğimiz hiçbir şeyin aslında kendi şahsiyetimizle alakası olmadığını görüyoruz.

Bu önemli tespitin ardından özgürlük, esasen "kimi seveceğimize ve kimden nefret edeceğimize" salt, duru, arı bir şekilde, sadece kendi akli ve kalbi melekelerimizle karar vermek olarak karşımıza çıkıyor. Yani özgürlük, insan özünün külli iradeden kopmadan kendi yaşamına dair tercihlerde bulunması ve bu hususta Rahman ile bağını diri tutmasını ihtiva ediniyor. Tabi bunun yanında çağın tüm baskı ve dayatmalarına karşı insana biçilen kaderin insanca tasarrufa açık olmasını da işaret ediyor. Yani tüketim toplumunun bir parçası olan "birey" için oldukça uzak bir ihtimali gözler önüne seriyor.

Çağın insanı hiçbir manipülasyon ve etki altında kalmadan kendi öz bilgi, beceri, mizaç, çevre ve yaşantısıyla tüketim toplumunun bir parçası olamaz. Bu kısım ezber bir şekilde kapitalizm eleştirisi içeriyor, diyebilirsiniz. Fakat dikkat çekmek istediğim nokta, kimleri sevip

Çağın insanı hiçbir manipülasyon ve etki altında kalmadan kendi öz bilgi, beceri, mizaç, çevre ve yaşantısıyla tüketim toplumunun bir parçası olamaz. Bu kısım ezber bir şekilde kapitalizm eleştirisi içeriyor, diyebilirsiniz. Fakat dikkat çekmek istediğim nokta, kimleri sevip kimlerden nefret edeceğinize başkalarının karar verdiği bir iktisadi sistemde özlük bilincinizin ve zihinsel özgürlüğünüzün yok edilmesinin çok da zor olmadığı.

İslamiyet'in bilhassa tasavvufta çokça zikredilen "Allah için sevmek" ve "Allah için buğzetmek/nefret etmek" desturu, sevme ve nefret etme nesnesini seçebilen insanın özgürlük bilincini teminat altına alıyor. Burada kavramsal olarak "özgürlük bilinci" denilmesi önemli, çünkü özgürlüğü bilinçli bir kavrama ile idrak edebilmek bir insan-ı kâmil mahareti sayılıyor.

kimlerden nefret edeceğinize başkalarının karar verdiği bir iktisadi sistemde özlük bilincinizin ve zihinsel özgürlüğünüzün yok edilmesinin çok da zor olmadığı. Çağımız düşünürlerinden Byung Chul Han bu konuda sunduğu çarpıcı tespitlerinden birinde insanlığa verilen mesajlarla, "yapmamalısın" yahut "yapmalısın" toplumu yaratmak için üretenlerin tüketici kitlenin mahrem düşüncelerini dahi pazara çıkardığını ifade ediyor. Bu ticaretin metası ise insanın özgür iradesini koruyan her şey. İnsanın bir hobiyi sevmesini yahut bir ülkeyi ziyaret etmesini tetikleyen dürtü, onun bilincine çeşitli vasıtalarla sürekli olarak işleniyor. Bu ahlaksız girişim, karşılıklı rızaya dayandırılmaktan da geri kalmıyor. Çünkü insan, gerçekten de içine düştüğü manipülasyon sancısı ile neyi ne için sevdiğini ve neyden ne için nefret ettiğini anlayamayacak halde. Öte yandan Chul Han, elbette ki toplumdaki bu aynılaşma sorununun çözümlerine dair çağlar öncesinden sunulan İslami reçeteden bihaber.

Platon'un "her insanın özgür bir birey olduğuna inandırılması" hakkındaki görüşlerini şerh eden İbn Rüşd'e göre özgürlük, insan şahsiyetinde yerine başka bir şeyin konulamayacağı önemli ve hayati bir alan açıyor. Böylelikle yaşam tarzını ve yaşam alanını seçtiğine inanan insan, beşeri zevk ve hırs sahibi başka insanların yönlendirmelerini fark etmeden kanıksamaya başlıyor. Yavaş yavaş zihnine işlenen aynılığı, köleliği ve başkalarının yararına olabilecek her türlü tercihi kendi aleyhine dahi olsa benimsemeye başlayan "toplumun insanı" için kendi kararlarım dediği her kararın altında özgürlüğüne olan inancı yatıyor Ancak İslam, bu noktada kader ve kaza inancı çerçevesinde müntesiplerinin özgürlük anlayışına tabiri caizse bir hikmet gömleği giydiriyor. Yani özgürlük düşüncesi, insanı düşünebilen ve konuşabilen bir hayvan olmanın ötesine taşıyarak onu sevme ve nefret etme nesnesini seçebilen bir canlı olarak yeniden konumlandırıyor.

İslamiyet'in bilhassa tasavvufta çokça zikredilen "Allah için sevmek" ve "Allah için buğzetmek/nefret etmek" desturu, sevme ve nefret etme nesnesini seçebilen insanın özgürlük bilincini teminat altına alıyor. Burada kavramsal olarak "özgürlük bilinci" denilmesi önemli, çünkü özgürlüğü bilinçli bir kavrama ile idrak edebilmek bir insan-ı kâmil mahareti sayılıyor. İnsanın kendi nefis ve hırslarından, arzu ve menfaatlerinden sıyrılarak bir şeyi yahut bir kimseyi Allah için sevmesi veya ondan Allah için yüz çevirmesi/nefret etmesi tasavvuf erbabınca kemâlât belirtisidir. Öğretilerinde sıklıkla eşya ile irtibatı rıza ile irtibattan kopmadan yapmayı vurgulayan arif-

ler için sevmek ve nefret etmek, asli iki duygu olarak kalbin kimin emrinde olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla tarih boyunca kötülük üretenlerin asıl amacının insanın sevme ve nefret etme duygularını manipüle ederek onu fıtratından saptırmak olduğunu söylemek mümkün. Dolayısıyla başkalarının güdümünde sevgi ve nefret nesnesini/öznesini seçen insan, yeri geldiğinde kendisi için iyi olduğuna inandırıldığı için bu uğurda kan döküp savaşarak kötülüğün sürekliliğini sağlamış oluyor. Modern zamanın "köle zihinler"ini de aynı bu yolla teşekkül eden muhterisler, insan topluluklarını özgür, demokratik ve değerli olduklarına ikna etmede hiçbir zaman zorluk çekmiyor.

Şimdi gelelim baştaki sorularımızı hatırlatmaya. Özgür olduğuna inandırılan köle zihinlerden İslam ümmetine mensup olanlar için çağın sunduğu hiçbir şey asıl mutluluk kaynağı olmayacak. Bunu fark etmeyi kendine zulüm sayan demokrasi Müslümanlığı, İslami düşünce ve yaşamı teşekkül eden her bir kaideden hesap sormak istiyor. Birçoğu da şimdilerde "Neden böyle değil, neden seçemiyorum, neden buyrukların bir kısmını sevmediğim halde ona uymak zorundayım, birtakım kaidelerde biraz esneklik payı olmalı, bunlar eskiden uygundu şimdi başka şeyler yapabiliriz" gibi yeni "demokra-din" yollarını aşındırmak için başka bir İslam oluşturmayı bekliyor.

Zihinsel bunalımların insanlığı hapsettiği özgürlük bataklığı, özgürlüğüne tapınan nihilist, hedonist ve egoist toplumları içeriden kemirerek yok ediyor. Seçme özgürlüğünü bir başka insan yahut kurumun kişisel-kurumsal çıkarlarına göre ayarlamış bir Müslüman, dünyada olup biten meselelere tevhit penceresinden bakamıyor. "Allah için desteklemek" ve "Allah için karşısında durmak" eylemlerinin birer itikadi zaruret olduğuna dair güncel hakikati yeterince algılayamıyor. Bu durum uzun vadede sevme ve nefret etme odağında birkaç asrın kaybedilmesine sebep olacak sapmalar meydana getiriyor. Kendinden olana düşman, öz benliğine uzak, hazcı ve nefsani itibarla sevme ve destekleme eyleminde bulunan büyük bir ahmaklık doğuyor. Bu da gençlik çağlarında yeterince bilinç ve aksiyon geliştiremeyen ancak zihinsel muhafazakârlığını hepten kaybetmemiş Müslüman toplumlar için dinin dış dünyada bir karşılık bulamaması sonucunu beraberinde getiriyor.

Kendi dindaşlarıyla bırakın yol yürüme arzusu taşımayı, kendinden olana sevgi ve merhamet beslemeyen, haz duygusu kışkırtılmış, aidiyet duygusu yalnızca haz duyduğu "şey"ler etrafında şekillenmiş, basiretsiz bir Müslüman topluluk türedi. Her ne kadar çoğunluğu oluşturmasa da etki alanı gittikçe artan ve önü alınmazsa kitlesel bir ifsadın habercisi olabilecek bu topluluğun terbiye ve idaresi, güzelliği yaymada mahir insanlara düşüyor. Hoş bir dil, keskin ama sevilesi bir üslup ve hakkaniyetle yaklaşıldığında hemen her topluluğun içerisinde var olan diğerlerine göre nispeten daha sağduyulu insanlara dokunmak mümkün. Aksi halde zihnimizi felç eden haz hegemonyası özgürlük silahıyla bizi kolaylıkla vurmaya devam edecek.

Zihinsel bunalımların insanlığı hapsettiği özgürlük bataklığı, özgürlüğüne tapınan nihilist, hedonist ve egoist toplumları içeriden kemirerek yok ediyor. Seçme özgürlüğünü bir başka insan yahut kurumun kişisel-kurumsal çıkarlarına göre ayarlamış bir Müslüman, dünyada olup biten meselelere tevhit penceresinden bakamıyor.

İsmail Heniyye'den Mektup Var

Mustafa ÖZEL
Prof. Dr. FSMVÜ, İslami İlimler Fak.

Kardeşlerim!

Sizi, Rabbimizin adıyla selamlarım. Her türlü hamd ve senâ, övgü O'na mahsustur.
Bütün varlık âlemine rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz'e salat ve selam ederim. Allah hepimizi onun yolunda dâim eylesin.

Dostlarım!

Bizler, yeryüzünde Allah'ın adının öğretilmesi, yayılması ve yüceltilmesiyle görevliyiz. Mekke'deki bir avuç müslümanın Medine'ye hicret ederek oluşturduğu örnek nesil, yüzyıllarca önümüzde ışık oldu, yolumuzu aydınlattı. O erler ki yüz yıl içinde İslam'ın kutlu mesajını doğuda Hindistan'a, batıda İspanya'nın içlerine, kuzeyde Orta Asya steplerine dek götürdü. Selam olsun onlara! Selam olsun onlardan bayrağı devralıp bugünlere getirenlere!

Her devirde İslam bayrağını taşıyan, onu yükseklerde tutan din kardeşlerimiz oldu. Moğollara karşı direndik, Haçlılar karşısında fevkalade mücadeleler verdik. Kudüs'ümüzün bir süreliğine Haçlıların idaresinde kalması hem bizim hem de Kudüs'ümüz için kara günlerdi, talihsiz zamanlardı. Rabbimiz içimizden bir Salahaddin çıkardı. Hz. Ömer'in emaneti olan Kuds-i Şerif huzura kavuştu, sükûna erdi. Mescid-i Aksâ Haçlı çizmelerinden kurtuldu, temizlendi, apak oldu. Allah'ımıza binlerce kez hamdolsun. Sultan Salahaddin'e, komutanlarına ve askerlerine ne kadar teşekkür etsek, haklarını asla ödeyemeyiz. Rabbim kendilerinden ebeden razı olsun, onları Rasulü'ne komşu eylesin.

Ümmet-i Muhammed ilmen, fennen, siyaseten, iktisaden ve askeri olarak en büyük zorluğu, en derin krizi batıdaki gelişmeler sonrasında yaşadı. Avrupa'yı alt üst eden reform ve rönesans batı ülkelerinin sıçramasına yol açtı. Bilim ve buna bağlı olarak gerçekleşen teknolojik gelişmeler karşısında çok güç kaybettik. 1789'daki Fransız Devrimi'nden sonra yükselen ve gittikçe dozu artan milliyetçilik düşün-

cesi İslam beldelerini, müslüman milletleri birbirine düşürdü. Irkçılık aldı başını gitti. Ümmetin vahdeti bozuldu, İslam toprakları batılılar tarafından sömürgeleştirildi. İttihad-ı İslam için yüreği yanan, müslüman kardeşlerini vahdete çağıran sesler yükselmeye başladı. Bu çağrı kâh İstanbul'dan kâh Kahire'den kâh Şam'dan yükseliyordu.

Bu çığlıklar arasında Mısır'ın İsmailiyye şehrinde genç bir ses yükseldi. Bu delikanlının adı, Hasan el-Bennâ idi. Delikanlı diyorum çünkü daha yirmisine bir iki yıl vardı. Yüreği İslam davasıyla kavrulan bu genç, etrafına yaşıtlarını toplamış, müslümanların dertlerine çare bulmaya çalışıyordu. Müslüman halka daha iyi hizmet etmek, onlara dinlerini öğretmek, müslümanca yaşamanın yollarını belletmek için bir teşkilat kurma gerektiğini gören Hasan el-Bennâ, arkadaşlarıyla birlikte 1928 yılının mart ayında el-İhvânü'l-Müslimîn (Müslüman Kardeşler) teşkilatını kurdu.

Kardeşlerim!

Dinimiz İslam, tek başına yaşanacak bir din değildir. İslam bir düzendir, bir sistemdir. Dolayısıyla müntesiplerinin bir araya gelip beraber hareket etmeleri gerekmektedir. Bu hususta Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de birçok ayet, Peygamber Efendimizin çeşitli sözleri vardır. İşte bu gerçekten ve zorunluluktan yola çıkan şehid Hasan el-Bennâ kötülüğe, adaletsizliğe, sömürgeciliğe, işgale karşı müslümanları bir araya getirmiş, böylelikle müslümanlar yeni bir ruh kazanmışlar, neticede kendilerine bir güven gelmiştir. O, batının İslam'ı ve müslümanları aşağılayan, küçümseyen, yok sayan anlayışı karşısında dimdik durmuş, müslümanca bir tavır sergilemiştir.

Dostlarım!

Şehîd İmam Hasan el-Bennâ'nın müslümanlara kazandırdığı bu bakış açısı, onlara üflediği bu ruh mesajının gittiği her yere bir özgüven, bir kimlik ve kişilik götürmüştür. İslam beldelerinde bugün bizim İslamî uyanış, İslamî şuur dediğimiz şey meydana gelmiştir. Onun samimi ve ihlaslı çalışması, yüreklerde derin izler bırakmış, kalplere yeni bir heyecan getirmiş, zihinlere yeni açılımlar kazandırmıştır. Mısır'da başlayan bu davet, irşad ve cihad hareketi kısa zamanda bütün İslam coğrafyasında karşılık bulmuştur. Hasan el-Bennâ ve onun başlattığı hareket anti sömürgecidir, anti batıcıdır, anti siyonisttir. Bu kadar tesirli olmasının arkasında bu özellikler yatmaktadır.

Davadaşlarım!

Hasan el-Bennâ'nın başlattığı hareketin tarihi, siyonistlerin canımız ciğerimiz olan Filistin'imize göçleri ve işgalleriyle hemen hemen aynı tarihtir. 9 Aralık 1919'da Filistin'den çekilen Osmanlı Devleti yerine İngilizler gelmiş, geldikleri günden itibaren de siyonistlerin en büyük hamisi ve koruyucusu olmuşlardır. İngilizlerin manda idaresi olmasaydı, siyonistler buraya asla gelemezlerdi. Osmanlı Devleti, özellikle Sultan II. Abdülhamid Han Hazretleri siyonistlerin topraklarımıza göç etme ve yerleşme isteklerine hep karşı çıkmıştı. Bunu bütün dünya gayet iyi bilmektedir. Mısır'ı işgal eden İngilizler oradan Filistin'e, Suriye'ye ve Irak'a geçmişlerdir.

İngilizlerin niyetlerini iyi okuyan şehid Hasan el-Bennâ bir yandan davet ve irşadla, halkının eğitimiyle uğraşırken diğer yandan Mısır'ı ve Mısırlıları sömüren, kanını emen İngilizlere karşı mücadele etmekteydi. İmamın ve İhvân'ın mücadelesi sadece Mısır'da değildi. Mısır'la iç içe olan Filistin de onların mücadele ve cihad alanının bir parçasıydı. İhvân'ın Filistin konusundaki tutumu ve tavrı, Mısır'ı o kadar rahatsız etmişti ki, neticede Müslüman Kardeşler yasa dışı ilan edilmişti. Hasan el-Bennâ teşkilat mensuplarından iki kişiyi cuma günleri camilere gönderirdi. Bunların biri Filistin ve Mescid-i Aksâ'da yaşanan zulümleri cemaate anlatır, diğeri de onlardan yardım toplardı. İmamın, 1935'te kardeşi Abdurrahman Bennâ'yı Filistin davasının efsane isimlerinden Şeyh İzzeddin Kassâm'la görüşmeye gönderdiğini de hatırlatmak isterim. Müslüman Kardeşler teşkilatı ileri gelen mensuplarını, 1940'lardan itibaren Filistin'e daha sık göndermiş, bu da teşkilatın Filistin yapılanmasının 1946'da Kudüs merkezli olarak kurulmasına yol açmıştır. İhvân'ın Filistin'de kurulduğu tarih, İsrail'in kurulmasından öncedir. Bu, üzerinde durmaya değer bir hususdur.

Kardeşlerim!

Buradan şuraya gelmek istiyorum. Evet, İzzeddin Kassâm gibi kahramanlar, mücahidler mukaddes topraklarımızı korumak için canla başla çalıştılar. Ancak Filistin'deki İngiliz manda yönetimine ve siyonistlere karşı

İşgalci devletin hapishaneleriyle ilk kez 1987'de tanıştım ve bu tanışıklık, on sekiz gün sürdü. İkincisi ise bir yıl sonra ve altı ay devam etti. Bir yıl sonra, 1989'da HAMAS üyesi olmakla suçlandım ve hapse atıldım. Burada üç yıl tutuklu kaldım. Ardından Lübnan'ın güneyindeki Mercu'z-Zühûr'a sürüldüm.

esaslı ve örgütlü direniş ve mücadele İhvân'la başlamıştır desem, mübalağa etmiş olmam sanırım. Filistinlilerin İhvân-ı Müslimîn'le olan teşrik-i mesaisinde, insanlarımızın tahsil amacıyla Mısır'a gitmesinin büyük tesiri vardır. İzzeddin Kassâm'dan Şeyh Ahmed Yasin'e kadar birçok Filistinli, Mısır üniversitelerinde eğitim görmüşlerdir. Bu sürede de Müslüman Kardeşler'le tanışmışlar, onunla samimi ilişkiler kurmuşlardır. Bunun Filistin direnişinin, İslamî bir renk almasında mühim bir yeri vardır.

Arkadaşlar!

Benim doğduğum yıllarda bizim de içinde bulunduğumuz Arap dünyası karmakarışıktı. Yemen'de, Suriye'de, Irak'ta askeri darbeler olmuştu. Herkes kendi derdinin peşine düşmüştü. Biz Filistinliler, 14 Mayıs 1948'te İsrail'i kuran siyonistler karşısında mücadelemizi sürdürüyorduk. Bütün dünya işgalci devletin arkasındaydı. Biz ise kendi kısıtlı imkânlarımızla topraklarımızı, kültürümüzü, dinimizi korumaya çalışıyorduk. Bu şartlarda biraz da Arap devlet adamlarının desteği ve iteklemesiyle, Mayıs 1964'te, Ahmed Şukayrî başkanlığında Filistin Kurtuluş Örgütü kuruldu. Halkımız için bir umut doğmuştu. Ancak bir ara İhvân içinde bulunan ve 2 Şubat 1969'da örgütün başkanı olan Yasir Arafat zamanla sola, sosyalizme kaydı. Fransa'da başlayıp dünyayı kasıp kavuran 1968 öğrenci olayları bizim gençlerimizin de İslam'dan uzaklaşmasına, sola, komünizme meyletmesine yol açtı. Tabii bu arada 5-10 Haziran 1967'de meydana gelen ve tarihe Altı Gün Savaşı olarak geçen acı günleri de kaydetmeliyim. Siyonist devlet, gerçekleştirdiği bir saldırı ile Mısır'ın hava gücünü yok etmiş, Sina ve Gazze'yi işgal etmiş, Batı Şeria'yı ve Golan Tepeleri'ni ele geçirmişti. Arap dünyası büyük bir şok içindeydi, herkese derin bir sükût hâkimdi. İsrail büyük bir moral üstünlük elde etmişti. Koskoca Arap âlemi, daha yirmi yaşına girmeyen dünkü devlet karşısında perişan olmuştu

Ben çocukluğumun ilk yıllarını işte bu şartlarda geçirdim. 23 Ocak 1963'te Gazze'nin Şati Mülteci Kampı'nda dünyaya gelen ben, yanıp kavrulan Filistin'imizde umut içinde yaşayan bir ailenin çocuğuydum. Kampta arkadaşlarımla topraklarımızı işgalcilerden nasıl kurtaracağımıza dair oyunlar oynardık. Bu oyunlarda kimimiz komutan kimimiz asker, kimimiz şehid kimimiz gazi olurduk. Bizim oyunlarımız böyleydi. Askelanlı bir ailenin evladı olarak doğmuştum, Gazze'de yaşıyordum, nerede ve nasıl ölecektim, nereye defnedilecektim, bunlar Allah'ın bildiği şeylerdi.

İlk ve orta eğitimimi, BM Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu'nun (UNRWA) okullarında almış, liseyi ise Ezher'de okumuştum. 1987'de Gazze'ye dönerek İslam Üniversitesi'nde Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi'nden mezun olmuştum. Hayatımda iki mühim dönüm noktası varsa bunların ilki HAMAS'la tanışmam, diğeri ise Ahmed Yasin'in hizmetinde bulunmamdı. Bana, Şeyh Ahmed Yasin'in özel kalem müdürü diyorlardı. Bunun sadece adı müdürlüktü benim nezdimde. Rahmetliden çok şey öğrendim. O, tam bir dava adamıydı. Sağlık sorunlarına rağmen mükemmel

bir liderdi. Adanmışlık, cesaret, fedakârlık, vefa, sadakat, mücadele azmi, cihad ruhu, kararlılık onda tecessüm etmişti.

Davadaşlarım!

İslam için mücadele etmek, Kudüs'ün ve Mescid-i Aksâ'nın özgürlüğüne kavuşması için çalışmak, doğrudan siyonist devletin acımasız, ceberut uygulamalarına, baskılarına muhatap olmak demekti.

İşgalci devletin hapishaneleriyle ilk kez 1987'de tanıştım ve bu tanışıklık, on sekiz gün sürdü. İkincisi ise bir yıl sonra ve altı ay devam etti. Bir yıl sonra, 1989'da HAMAS üyesi olmakla suçlandım ve hapse atıldım. Burada üç yıl tutuklu kaldım. Ardından Lübnan'ın güneyindeki Mercu'z-Zühûr'a sürüldüm.

6 Eylül 2003'te, terör devletinin yaptığı saldırıda elimden yaralandım. Bu saldırıda Şeyh Ahmed Yasin de vardı. 20 Ekim 2006'da konvoyum saldırıya uğradı. Siyonist devlet Gazze'deki evimi bombaladı.

Kardeşlerim!

Bunları size şikâyet sadedinde söylemiyorum. Böyle bir şeyden Allah'a sığınırım. Bunları size anlatmaktaki amacım, eğer bir davanız varsa onun bedelini ödemek gerektiğini ifade etmektir. Ne mutlu bir davası olanlara! Ne mutlu davası, İslam olanlara!

25 Ocak 2006'da yapılan Filistin Meclisi seçimlerinde, halkımızın teveccühüyle HAMAS 132 sandalyeden 76'sını kazandı ve şahsıma başbakanlık vazifesi tevdi edildi. Elimden geldiğince milletime hizmet etmeye çalıştım. Daha sonra HAMAS'taki kardeşlerim bendenizi teşkilatın siyasi bürosunun başkanlığına uygun gördüler. Rabbimden daima, yolunda olmayı niyaz ettim.

Gazze'de yaşamak zorlaşınca Şam'a gittim. 2011'e kadar burada kaldım. Suriye'de savaş çıkınca Katar'a geçtim. Yaklaşık on bir yıldan beri Gazze'mden uzakta; Gazze, Kudüs, Mescid-i Aksâ ve Filistin için mücadele ediyorum.

Bazen müslüman kardeşlerimiz bize dikkatli davranmamız konusunda, emniyetimizle ilgili endişelerini dile getiriyorlar. Siyonistlerin her türlü planına karşı hazırlıklı olmak, ihtiyatı elden bırakmamak gerektiğini hatırlatıyorlar. Onların bu hassasiyetlerini anlıyorum. Kendilerine teşekkür ediyorum. Kıymetli kardeşlerim size şunu hatırlatmama izin verin: Çok fazla önlem almak, bu konuya fazla ehemmiyet vermek, bir süre sonra insanı korkuya teslim eder. Allah korusun böyle bir durum bizi atalete sevk eder, cesaretimiz kaybolur, direncimiz pörsür, sebat etme kabiliyetimiz eriyip gider.

Aziz dostlarım!

Biz müslümanlar kadere ve kazaya iman ederiz. Tedbirimizi alır, takdire boyun eğeriz. Doğduğumuz gibi, günü geldiğinde elbette öleceğiz, emaneti sahibine teslim edeceğiz. Yüce dinimiz İslam, bugünlere şehîdlerle geldi. Yarınlara da şehîdlerle gidecek inşallah. Bizim rehberimiz, Peygamber Efendimizin amcası şehîdlerin efendisi Hz. Hamza'dır, Musab b. Umeyr'dir, Zeyd b. Hârise'dir, Cafer b. Ebî Tâlib'dir, Abdullah b. Revâha'dır. Şehadet, en büyük mertebedir. İslam'ın ilk yıllarında az önce isimlerini saydıklarım nasıl şehid oldularsa, şu yaşadığımız çağda da kendileriyle muasır olmaktan şeref duyduğum Şeyh Ahmed Yasin, Abdülaziz Rantisi, Yahya Ayyâş, Salih Arûrî gibi mümtaz şahsiyetler de şehadet mertebesine vasıl oldular.

Sadece dostlarım ve arkadaşlarım değil, çocuklarım ve torunlarım da şehid edildiler. Ailemde atmış civarında şehid bulunduğunu, büyük bir iftiharla söyleyebilirim. Filistinliler, şehid olmak için doğarlar. Yüce Allah'tan niyazım, beni de şehîdler arasına katmasıdır.

Kardeşlerim!

Ben kendimi İslam'a, Kudüs'e ve Mescid-i Aksâ'ya adadım. Kudüs'ün ve Mescid-i Aksâ'nın siyonistlerin kirli ellerinden kurtarıldığını belki görürüm belki göremem. Orasını bilemem. Ama bu uğurda elimden geleni yaptığıma inanıyorum. Biliyorsunuz, bizler zaferle değil seferle mükellefiz. Sizlerin her zaman seferde olmanızı dilerim. Belki siz de göremeyeceksiniz Kudüs'ün ve Mescid-i Aksâ'nın özgür olduğu günleri. Ama çocuklarımız, torunlarımız bu seferi sürdürdüklerinde, bazı kardeşlerimiz zaferi mutlaka görecekler. O günün yakın olmasını niyaz ederim.

Rabbim gönüllerinizi, cihad ve şehadet aşkıyla doldursun, azminizi ve gayretinizi artırsın, daima yâr ve yardımcınız olsun.

Kardeşiniz İsmail Heniyye

Bir Fedakârlık ve Tevazu Timsali: İsmail Heniyye

Mahmut OSMANOĞLU

Müşriklerin Mekke'de Müslümanlara uygulamaya başladığı ambargonun şiddetini hissettirdiği günlerdi. Müslümanlar açlıktan karınlarına taş bağlar hale gelmişlerdi. Bir gün Hz. Peygamber'e sormaya gittiler. "Ey Allah'ın Resulü" dediler, "bu zor günler ne zaman bitecek, açlıktan karnımıza taş bağlamaya başladık." Peygamber Efendimiz karnını açıp sahabesine gösterdi. O, karnına iki taş bağlamıştı.

İsrail'e karşı amansız bir mücadele yürüten İslami Direniş Hareket (HAMAS) Siyasi Büro Başkanı İsmail Heniyye, İran'da yeni yapılan başkanlık seçimlerini kazanan Dr. Mesut Pizişkiyan'ın yemin törenine katılmak üzere İran'ın başkenti Tahran'a gitmiş ancak ağırlandığı misafirhanede gece yarısı suikasta uğramış ve Filistin şehitleri kervanına katılmıştı.

İran'daki suikasta ilerleyen satırlarda değineceğiz ama Şehit İsmail Heniyye'nin şahsiyetinden biraz bahsetmemiz gerekiyor. Hayatını bir film şeridi gibi gözlerimizin önünden geçirdiğimizde, Şehit Heniyye'nin, İsrail'in bir hançer gibi Filistin'in göbeğine saplandıktan sonra Siyonistlerin Filistinlilere yaşattığı hemen her insanlık dışı acıyı yaşadığını fark ediyoruz. Aslında bunlar tüm Filistin halkının, özellikle de 1948 sınırları dışında bırakılan Filistinlilerin yaşadığı ortak acılar: Topraklara ve gayrimenkullere el konulması ve toplu sürgün anlamına gelen Nekbe'den, hapishanelerin hemen her yaştan Filistinlilerle doldurulmasına, seyahat hürriyetinin kısıtlanmasından keyfi hapis ve cinayetlere, apartheid düzeyinde ayrımcılık ve Gazze örneğinde olduğu gibi komple bir bölgeyi açık hapishaneye çevirmeye kadar ancak yaşayanlarının tam olarak anlayabileceği acılar.

Ailesi Askalan'lı olan Heniyye, Nekbe'nin acısını tadan ailesinin sığındığı Gazze'de bir mülteci kampında dünyaya geldi. Ailesinin kıt imkânları ile eğitimini tamamlamış ve HAMAS hareketinin başından itibaren içerisinde bulunmuş ve tepesine kadar yükselebilmiş bir şahsiyet.

Ama bu yükselişi hafife almamak gerekir: Filistin'in her tarafında yaygın bir casus ve köstebek ağına sahip, ordusunun ateş gücü başta ABD, Batılılar tarafından bölge ülkelerinin birkaç tık üzerinde tutulmaya özen gösterilen İsrail'e kafa tutmak ve hatta kök söktürmek öyle kolay bir iş değil. Hapishaneden, ambargoya maruz kalmaktan, işkenceden sonu şehadete kadar uzanan bir bedeli var bunun.

Şehit İsmail Heniyye de bu yolu sonuna kadar yürüdü. Çeşitli dönemlerde ve en uzunu üç yıl olan üç hapishane dönemi oldu. Sürgün dönemi de yaşadı Heniyye. Seçimlerle iş başına gelen Filistin Başbakanı da oldu. Ama o mücadelesinden hiç vazgeçmedi, tevazuundan taviz vermedi.

Şehit Heniyye belki de hayatının en zor günlerini, Aksa Tufanı sonrası İsrail'in bizzat ailesine yönelik yaptığı saldırılarla yaşadı. Önce evi İsrail tarafından bombalandı sonra ailesine yönelik cinayetler başladı. Bülent Tokgöz'ün bir yazısında ifade ettiği gibi "Onu öldüremediler fakat neredeyse tüm yakınlarının acısını ona yaşattılar".

10 Nisan 2024'te Gazze Şeridi'nde düzenlenen bir hava saldırısında üç oğlu ve dört torununun şehit edildiğini öğrendiğinde tepkisi vakurdu. "Çocuklarım Gazze'de kaldılar ve Gazze'yi terk etmediler. Tüm halkımız evlatlarının kanlarıyla büyük bir bedel ödüyor. Ben de onlardan biriyim. Oğullarımın kanı Gazze'deki şehit halkımızın kanından daha kıymetli değildir" açıklamasında bulundu.

İşte bu, yazının başında Peygamber Efendimizden naklettiğimiz tepkinin aynısı idi. Halkının şehitler verdiği yerde Heniyye'nin çocukları ve torunları dâhil altmışa yakın yakını şehadet şerbetini içmişti. Yani, siyasette, yönetimde halkının önünde olduğu gibi, fedakârlıkta da misliyle halkının önünde idi.

Şehadeti sonrasında Mustafa Özel dostumuz Heniyye'nin Ebul Abd olan künyesini Ebuş Şühedaya (Şehitlerin Babası)na çevirdi ki fiilen de öyleydi. Hatta Şehit babası Şehit oldu.

İsmail Heniyye yeni seçilen İran başkanının yemin töreni için İran'a gelmişti ama maalesef İran'dan cenazesi çıktı. Heniyye'nin şehit edilmesinin detayları aynen İran eski Başkanı İbrahim Reisi'nin helikopterinin düşmesi gibi karanlıkta kaldı. Çelişkili bilgiler verildi. Karadan karaya bir füzeyle kaldığı oda vuruldu denildi, hava saldırısında hedef alındı denildi, ama her halükârda bu İran'ın hava sahasına hâkim olamadığı ve façasının kötü bir şekilde çizildiği manasına geliyordu.

Devrim Muhafızları, kısa bir süre önce, Heniyye'nin odasının kısa menzilli füze ile vurulduğunu açıkladı. Ancak ABD gazetesi The New York Times suikastın Heniyye'nin odasına konulan patlayıcı ile gerçekleştirdiğini haberleştirdi.

Her durum ve ihtimalde, İran maalesef İslam dünyasının göz bebeği bir şahsiyetimizi koruyamadı ve hiç kimsenin İran'da güvende olmadığı gibi bir atmosfer oluştu.

Aslında bir taraftan da Heniyye şehadetinde Sünni dünyanın kendisini sorumlu görmesi gerekiyor. İsrail'e kök söktüren HAMAS'a gerekli desteği vermediler-veremediler, gerekli korumayı sağlayamadılar. HAMAS yetkilileri, kaldıkları ülkelerde pamuk ipliğine bağlı olarak kalıyorlar.

Hâlbuki Güney'de HAMAS, Kuzey'de de Hizbullah kıskacından çıkacak bir İsrail'in Arz-ı Mev'ud yolu açılacaktır. Bu yüzden bölge ve Müslüman ülkelerin her koşulda İsrail'e karşı her direnişi desteklemesi gerekir, içerisindeki MOSSAD unsurlarını, iş işten geçmeden, çok özenli bir çalışmayla temizlemesi elzemdir.

Heniyye davası uğrunda şehadet şerbetini içti ve Filistin şehitleri kervanına katıldı. Bayrak yerde kaldı mı, hayır, zaten kalmaz da. Filistin bağlamında şunu da belirtmekte fayda var, Filistin davası ve direnişi şehitlerle başladı, şehitlerle ayağa kalktı ve şehitlerle güçlenerek zafere doğru yürüyor.

Şehit İsmail Haniye'nin Vasiyetine Sarılmak: Katar İzlenimleri

Mehmet YETİM

Bazı başlangıçlar için hareket gerekir. Düşünce ve oluşlar da ondan sonra gelecektir, diye inandım hep. Neticede kendimizi terbiye ettiğimiz, şahsımızı eğittiğimiz bir benlikle kararlar alırız. Faniyiz; düşer kalkar, üzülür ağlar, mutlu olur, güzel yarınlar umut ederiz. Gazze'de ölen insanların hikâyelerini anlatmaya çalışan "Sayılardan ibaret değiliz" projesinin kurucusu, Gazze İslam Üniversitesi profesörlerinden, yazar ve şair, şehit Refaat Alareer'in hikâyesini okuduktan sonra umudun manasını da yeniden idrak ettik diyebilirim.

"Eğer ölmem gerekiyorsa,
Hikayemi anlatmak için yaşamalısın
eşyalarımı satmak için
bir parça kumaş satın almak için
ve bazı teller,
(uzun kuyruklu ve beyaz olsun)
Böylece Gazze'de bir yerde bir çocuk, cennetin gözlerinin içine bakarken, bir yangında giden babasını bekliyor
– ve kimseye veda etmeden
bedenine bile
kendine bile –

uçurtmayı görür, senin yaptığın uçurtmayı, yukarıda uçan
ve bir an için bir meleğin orada olduğunu düşünür
aşkı geri getirmek
Eğer ölmem gerekiyorsa
umut getirsin
Bir masal olsun"

Demişti, şehit Refeat Alareer. Gazze'de katliam sürerken arkadan patlama sesleri gelirken yayınlara çıkıp konuşmuş, şehit olan Filistinlilerin hikâyelerini kaleme almıştı. Yaşamak ve direnmek böyle bir destan olsa gerek. Şehit Refeat Alareer de bizlere böyle bir umut hikâyesi bıraktı. Hem zaten bizim şehitlerimiz böyledir, bizlere bir son getirmezler. Bizim şehitlerimiz bizlere umut getiren, umut elçileridirler.

Kendimizi bildik bileli İslam'ın çocukları hor görülüyor ve şehit ediliyor. Ezilen, yıkılan coğrafyalar İslam beldeleriyle dolu. Ancak 7 Ekim'de Aksa Tufanı ile bir avuç mücahit müşriklere unutamayacakları bir operasyon ikram etti. Siyonistler neye uğradığını şaşırdı. Bundandır ki aylardır Gazze halkına eşi benzeri görülmemiş bir soykırım uyguluyorlar. Siyonist mezalim dur durak bilmiyor. Direniş direnmeye, dünya halklarına Batı'nın ikiyüzlülüğünü göstermeye devam ediyor. 7 Ekim, bu anlamda dünya tarihinde kırılma anlarından birisi olarak bir emsal teşkil ediyor artık.

31 Temmuz günü sabah namazının ardından sosyal medyada bizleri derin bir hüzne boğan o haberle karşılaştık. HAMAS lideri, ümmetin mücahidi İsmail Haniye alçak bir suikastla şehit edilmişti. İnanmak istemedik, yalanlanmasını bekledik bir müddet. Ancak hareketin resmi organları da bu üzücü haberi doğrulamıştı. Bizlere umutsuzluk yoktu, Haniye hepimizin direncini pekiştirerek ve istediği şekilde şehadete ermişti. Birbirimize üzgünüz, öfkeliyiz evet, ama umut etmeye ve direnmeye devam edeceğiz dedik.

Şehit Haniye'nin cenaze merasimi Cuma günü Katar/Doha'da olacaktı. Biz de iki arkadaş bir ağabeyimizin evinde misafirken Katar'a gideceğini öğrendiğimiz

Kendimizi bildik bileli İslam'ın çocukları hor görülüyor ve şehit ediliyor. Ezilen, yıkılan coğrafyalar İslam beldeleriyle dolu. Ancak 7 Ekim'de Aksa Tufanı ile bir avuç mücahit müşriklere unutamayacakları bir operasyon ikram etti.

Her milletten Müslümanın olduğu bu kalabalıktan güvenlik geçitlerinden telefonlarımız olmadan geçmiştik. Ümmet olmanın ne demek olduğunu daha fazla hissettiğim saatler başlamıştı. Cuma namazı ve akabinde cenaze namazını eda ettik. Hutbelerle ve sloganlarla şehidimizi uğurlamıştık ebedi istirahatgahına.

bir başka arkadaşımızın aramasıyla gitmeye karar verdik. Ertesi gün süresi dolan pasaportlarımızı yeniletmek için biraz mücadele ettikten sonra uçağa yetişmek için Ankara'dan İstanbul'a yola çıktık. Gece BAE aktarmalı uçağımızla çıktığımız yolculuk, sabah saatlerinde Doha'da nihayete erdi.

Bizi Katar'da yaşayan bir dostumuz karşılamıştı. Kendisi ile bir arkadaşımız vesilesiyle henüz orada tanışmıştık. Samimiyetiyle, yardımseverliğiyle ve diğerkâmlığıyla beni ve arkadaşlarımı derinden etkiledi. Cenaze merasiminin olduğu İmam Muhammed bin Abdülvahhab Camii'ne ulaşmıştık. Her milletten Müslümanın olduğu bu kalabalıktan güvenlik geçitlerinden telefonlarımız olmadan geçmiştik. Ümmet olmanın ne demek olduğunu daha fazla hissettiğim saatler başlamıştı. Cuma namazı ve akabinde cenaze namazını eda ettik. Hutbelerle ve sloganlarla şehidimizi uğurlamıştık ebedi istirahatgahına. Camiinin içinde ve avluya doğru giderken atılan sloganlarla ahitler yenilenmişti. Haniye şehitçe yaşamıştı. Allah da ona dünyanın her yerinden insanların hüsnü şehadetleriyle şehadeti nasip etti.

Türkiye'den katılım da ziyadesiyle fazlaydı. Gerek devlet erkânından gerekse sivil toplumdan yüzlerce kişi Müslümanların farzı kifayesini yerine getirmişti. Müslümanlar dünyada yalnızdı, sayıları azdı. Ben de ümmetin bu büyük mücahidinin cenazesinde yer almayı çok istediğimden burada bulunmak nasip olduğu için duygusaldım, mutluydum. Beraber geldiğimiz diğer iki arkadaşım gibi hüznümü umutla yoğuruyordum. Bu ümmetin bir ferdi olmaktan, Müslüman kardeşlerimle bir arada bulunmaktan şeref ve mutluluk duyuyordum.

Akşam arkadaşlarımla beraber HAMAS tarafından kurulan taziye mekânına gittik. Direniş liderlerine taziyelerimizi sunduk. Taziye mekânında bulunmak, direniş erlerinin soluduğu havayı teneffüs

etmek benim için okulların en iyisi olmuştu.

Ertesi gün arkadaşlarımla beraber Katar Ulusal Kütüphanesini ziyaret ettik. Girişte Filistin'i tanıtım amaçlı kitaplardan oluşan bir bölüm konulmuştu. Fotoğraf galerisinde de sömürgeciliği anlatan görseller mevcuttu. Kütüphane çok amaçlı ve çok kullanışlı bir şekilde Katarlıların hizmetindeydi. Burada bulunma amacımızı hep hatırda tutarak tekrar taziye mekânına döndük.

Biraz daha ortama alışmış olacağız ki o gün insanlarla daha çok sohbet ettik, ünsiyeti geliştirmek babında çokça hasbihalde bulunduk. Biliyorduk ki bu saatlerde İstanbul, Konya, Ankara ve diğer illerde Haniye'nin vasiyeti için yüz binlerce Türkiye Müslümanı meydanlardaydı. Arkadaşlarım acaba buradan canlı bağlantı yapabilir miyiz diye sordu, bu fikir üzerine düşünmeye başladık. Ardından İsmail Haniye'nin özel kalemi ile bazı istişarelerde bulunduk. Kendisi bizi Musa ağabeye yönlendirdi. Allah'ın nasibi ile Abdusselam Haniye, Konya meydanında Müslümanlara seslendi. Kendisine Mevlana meydanını, İstanbul'daki kalabalığı ve diğer gösterileri izlettik. Kendilerinin yalnız olmadığını bir nebze göstermekti amacımız. Onunla uzunca sarıldık ki bizlere direnişten bir esinti versin. Neticede Filistin davası, Haniye'nin davası bizim davamızdı. Abdusselam ağabeyimizle sarılmak bizim için her şeye değerdi. Ardından Abdusselam Haniye, çevrim içi bir yayınla Ankara'daki ABD Büyükelçiliği önünde de Ankaralılara hitap etti.

"İsmail Haniye'nin kanı Gazze'nin çocuklarının kanından daha değerli değildir."

Orada Halid Meşal ve sayamayacağımız pek çok Müslümanla bir arada bulunmak bizim için bir şerefti. Anlatılacak, konuşulacak çok şey var ama biz burada bitirelim. Haniye'nin şehadeti bizlere okul olmaya, umut olmaya devam edecek. Direniş tüm cephelerde sürecek ve de bizi birbirimize daha çok kenetleyecek. Aksa Tufanı bizleri diriltsin ve bütün ümmetin intikamına bizi mamur etsin.

Hamas'a selam, direnişe devam!

Akşam arkadaşlarımla beraber HAMAS tarafından kurulan taziye mekânına gittik. Direniş liderlerine taziyelerimizi sunduk. Taziye mekânında bulunmak, direniş erlerinin soluduğu havayı teneffüs etmek benim için okulların en iyisi olmuştu.

Ahir Zamanda Bir Tamir Ustası

Kemal KAHRAMAN
Dr., Tarihçi Yazar

Şirin bir Ege kenti olan Nazilli, farkında olmadan çok önemli bir sevdalısını kaybetti. Tarihi uzun çarşının bir köşesinde uzun yıllar çanta tamirciliği yapan Erol'un, mesleğinin yanında kendine has birçok özelliği vardı. Onun şehrin sosyal yapısına verdiği mütevazı katkılar, parlak ambalajlarda sunulan, medyatik şeyler değildi.

Bununla beraber, bu beldede dünden bugüne taşınan değerlerin, güzelliklerin farkında olanlar, onun samimi dostluğuna daima önem vermiştir. Çantacı Erol'un burada söz konusu etmek istediğim dört önemli özelliği vardı ki bunlar esasen birbirine sıkı sıkıya bağlı meziyetlerdir.

Muhabbet

Kim bilir kaç yıllık kepengi yukarıya kaldırılmış, önünde bavullar dizilmiş salaş dükkânın önüne her geldiğimde onun emektar dikiş makinasının başında çalışırken kenara iliştirilmiş taburede oturan bir misafire heyecanla bir şeyler anlattığını çok görmüşümdür. Geldiğimi fark edince her zaman gülümseyen yüzüyle karşılamasına, küçük dükkandaki en rahat tabureye buyur etmesine alışkındım.

Elinde yetiştirmesi gereken bir çanta varsa onu da ihmal etmeyerek sohbete başlardı. Tabi önce çaylar içilecek. Ben serin aylarda buralarda "dal" adı verilen adaçayını tercih ederdim. Ama eğer mevsimi ise mutlaka çarşıda çok iyi yapılan "koruk" suyunu isterdik. Yanındaki küçük hoparlörün altındaki kırmızı düğmeye basarak çaycıyla temas sağlardı.

Dükkana geldiğimde birileri daha varsa kendine has üslubuyla mutlaka tanıştırırdı. İki tarafı birbiriyle ilgilenmeye davet ederdi. Kim olduğu, hangi ortak tanıdıklarımız bulunduğu, ne iş yaptığı, oğlunun kızının nerelerde çalıştığı bir bir ortaya dökülmeye başlardı.

Günümüz insanı, hayatı hakkında bilgi vermekten kaçınıyor, ketum davranıyor. Çevresine, dostlarına açılmak istemiyor. Bu da aslında insanlarla arasına duvar örmesi anlamına geliyor. Çantacı Erol bir duvar yıkıcıydı, yani ara bulucuydu. İnsanları bulup buluşturmaya bayılırdı. Durup dururken çocukluğumuzda tanıdığımız ama on yıllardır görüşemediğimiz birisini arayıp telefonu elime tutuşturduğu çok olmuştur.

O tam bir hemşehri, tam bir "bölgesel" insan kaynakları uzmanıydı. Fakat bunu zorlayarak veya bir şeyler umarak değil tabiatının gereği olarak, yaratılıştan gelen insan canlısı, sıcak özelliğiyle kendiliğinden yapıyordu. Hangi saatte, nerede karşılaşsanız sizi gülen bir yüzle karşılayacak kadar enerjisi her zaman vardı. Bu enerji onun her kesimden geniş bir çevre edinmesini sağlamıştır. Bu şehirde doğup büyümüş nice insanın dünyanın her yerine ulaşan macerasını şaşkın bakışlarla ondan dinlemişimdir.

Sümerbank'ta usta olarak çalışan ve emekli olan falanca amcanın oğlu Amerika'da önemli bir kalp cerrahı olmuş. Başka birisinin kızı Birleşmiş Milletler'de üst düzey yönetici, bir başkası Avrupa Adalet Divanı'nda hâkim. Kimisi İstanbul'da bir araştırma hastanesinde profesör, kimisi bir sanayi kuruluşunda genel müdür. Onunla birlikte ne yazık ki "diasporadaki" aktif bir kent envanteri de kaybolmuş oldu. Çünkü hepsi onun hemen paylaşmaya hazır pratik aklının bir yerlerinde duruyordu. Samimi yaklaşımı, görüştüğü insanlarla hakiki dostluklar kurmasını sağlıyordu.

Zaman zaman dükkânı uzun süreliğine kapatır, ya arabasıyla İstanbul'a bir tatil beldesine ya da yurt dışına uzanan dostluk bağlantısıyla bir Avrupa ülkesine gittiği olurdu. Ortak dostlarımızla haberleşmeyi onun vasıtasıyla yapardık. Görüşleri ne olursa olsun hemşehrisi olan insanların tanınmasını ve birbiriyle tanışmasını isterdi.

Onu kaybetmeye bir türlü alışamayan kız kardeşinden duyduğum bir sahneyi buraya almadan edemeyeceğim. Evden işe gidiyorum diye çıkıyor. Ama onun sokakta ilerlemesi kolay değil ki. Aradan uzunca bir zaman geçtiğinde arkasından sokağa çıkan kız kardeşi onun evin hemen yakınında, bisikletinden inmiş, sokak temizliği yapan belediye görevlisiyle koyu bir sohbete daldığını görüyor.

Onunla neler konuşuyordu? Bu sadece ona mahsus bir sırdır. Kimsenin dönüp bakmadığı, yanından yok gibi geçtiği insanlara o selam verir, halini hatırını sorar, ne yiyip içtiğini, nerede kaldığını, ne gibi sorunlar yaşadığı öğrenir, üstüne memleketin gidişi hakkında görüşlerini paylaşırdı. Meslek, sınıf ayrımı yapmadan herkesle rahatça yakınlık kurabilen geniş gönüllü bir insandı. Onun için insanların en önemli özelliği, insan olmalarıydı.

Sadakat

Çantacı Erol bir Sümerbank çocuğuydu. Sümerbank Nazilli Basma Fabrikası bu kentin yakın tarihine damgasını vurmuştur. Fabrikanın aktif olduğu yıllarda bu kent, ülkemizin gelecek vadeden önemli merkezlerinden biriydi. Planlı kalkınma dönemindeki sosyal devlet anlayışının en güzel örneklerinden birisiydi. Menderes ovasında yaygın olarak ekilen pamuğun en büyük alıcısı olmasının yanında çalışanlarına sunduğu imkânlarla tanınmış örnek bir işletme durumundaydı.

Elektrik santralinden atölyelere, "vazife evleri" denilen işçi ve memur lojmanlarına, okulundan sosyal tesislerine, toplum hayatında ihtiyaç duyulan tüm alanlarda kendine yeten bir ortam sunmaktaydı. Binlerce çalışanıyla içinde bulunduğu kente, çevresine ve ülkemize ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel anlamda önemli katkılar sağlamaktaydı. Paraya dayanan günümüz işletme anlayışına karşı, insana dayanan bir model sunmaktaydı. O günlerde Nazilli, biraz da Sümerbank demekti.

Özelleştirme furyasında fabrika sahipsiz kaldı, zamana ayak uyduramadı, günü geldi, kapatıldı. Yakın tarihin çok önemli tanığı olan bu fabrikadaki eski makinalar, malzemeler, hurdacılara satıldı, tahrip edilerek ham metale dönüştürüldü. Tarihi bir miras yok edildi. Her şeyi yıkıp değiştirmeye meraklı olan sözde modernist belediyecilik anlayışı, yüzbinlerce insanın hatıralarını taşıyan sosyal tesisleri, "vazife evlerini" yıkarak park alanına dönüştürdü.

O günleri yaşayan insanların kalbinde nasıl bir travma etkisi yaptığını anlamak için kendileriyle konuşmak yeterlidir. Ne yazık ki ülkemizin her yerinde kentsel tarihimizde hatıraların,

Çantacı Erol dostlarına olduğu kadar işine, dükkanına hatta kullandığı eşyalara sadıktı. Dışarıda revaçta olan "kullan at" kültürü ona göre değildi. Küçük bir ticari aracı vardı ama işine emektar bisikleti ile gelir giderdi. Dükkânın önünden geçerken eski model bisikleti kapı önünde beklerken görürdünüz.

geleneklerin, estetik birikimin yok edilme süreci yaşanmıştır. Onların yıkıntıları üzerine inşa edilen ve geçmişi olmayan beton yapıların yeni kuşaklara anlatacak fazla bir şeyi yoktur.

Bütün bunları niye yazıyorum? Çantacı Erol tam bir Sümerbank sevdalısıydı. Mensupları ve çocukları arasında tatlı bir nostalji olarak dilden dile dolaşan bu kuruluş, kapanma ve yıkılma sürecinde acı bir hatıraya dönüştü. Bunu en iyi dile getirenlerden birisi de Çantacı Erol oldu. Bu nedenle Erol, yaşadığı kentte, ülkemizde veya dünyanın herhangi bir yerinde olsun Nazilli Sümerbank ile ilgisi olan her kim varsa onunla irtibat kurmaya çalışır, geldiğinde görüşür, bununla yetinmez mensupları ve çocuklarını birbiriyle görüştürürdü.

Dükkanına her gidişimde hangi mevkilerde çalışan bir kişinin, Sümerbank'taki hangi çalışanın çocuğu olduğunu, "vazife" evlerinde hangi sokakta oturduklarını bir bir anlatırdı. Bahçeli evde mi oturuyorlardı, apartmanlarda mı, hayal etmeye davet ederdi. Bir zamanlar nice nesillerin hatıralarını süsleyen, bugün park haline getirilmiş olan alanda ağaçların birçoğu yerinde duruyor. İnsanlar çocukluk çağlarından tanıdığı ağaçlara bakarak sokakların, evlerin nerelerde olabileceğini tahmin etmeye çalışıyor. Çantacı Erol, bu konuda rehberlik yapabilecek önemli bir tanık durumundaydı.

Tabiat

Bu kadar insan canlısı olan bir şahsiyetin kendini bir kurumla sınırlandırmayacağını tahmin edersiniz. O bütün bir Nazilli ve çevresinin usanmaz, yorulmaz sevdalısıydı. Büyük şehirlerden gelen dostlarına bu beldenin güzelliklerini anlatmaya doyamazdı. Ilık ve temiz Ege havası, dağlarından adeta fışkıran tatlı suyu, yaz kış ayrı zenginliğe sahip meyvesi, sebzesi ve ılımlı tabiata sahip insanıyla burası tam yaşanacak yerdi. Mübarek incir ve zeytinin önemli bir merkeziydi. Her gün ayrı semtinde kurulan pazarlara çevre köylerden çeşit çeşit doğal ürünler geliyordu. Tok gözlü, içten bir tabiata sahip olan köy insanı, kendi eliyle yetiştirdiği ürünleri uygun fiyata pazara sunuyordu.

Çantacı Erol, köyleri ve ürünlerini çok iyi tanıyordu. Yediğine içtiğine dikkat eden bir insandı. Her şeyin mevsiminde yenmesini savunur, sağlıklı tarım ürünlerini yakından takip ederdi. İlaç görmemiş kuru üzüm bulmak için pazarda uzun süre dolaştığımızı hatırlıyorum. Ege'ye özgü ot kültürünü yakından bilirdi.

Bazı otların hangi hastalıklara iyi geldiğini uzmanından öğrenmişti. Şeker hastalığı için bildiği bir ot vardı. Korona salgını sırasında kekik yağı ve zeytin yaprağının mucizevi etkileri üzerine önemli paylaşımlarda bulundu. Ege dağlarının önemli bir bitkisi olan kantaron ve yağı, onun favorileri arasındaydı. Bu yağı en iyi kimin yaptığını bilir, yanında bulundururdu. Neye yaradığı konusunda elinden geldiğince bilgi verirdi.

Dağlardaki, ovalardaki doğal zenginlikleri gidip yerlerinde görmek önemli alışkanlıkları arasındaydı. İnsanlar evinde, kahvelerde, çarşı pazarda vakit

geçirirken o arabasına atlar, dağları keşfe çıkardı. Çevredeki dağ köylerini onun kadar tanıyan var mıdır bilemiyorum. Bir defasında kestane hasadı zamanı arabasıyla dağ köylerini gezdik. Devasa ağaçlardan toplanıp bekletilen kestanenin dikenli kabuğundan bir makinayla ayrıştırılması sürecini ilgiyle izledik.

Geçtiğimiz her köyde insanlar onu tanıyor, samimiyetle kucaklıyordu. Kimisi köy kahvesinde, kimisi evinde bize çay kahve ikram etmek için adeta can atıyordu. Tabii her uğradığımız köylü, birer torba kestane vermeyi ihmal etmemişti. Köylüler, öyle cömert gönüllü insanlardı ki onları "bu kadar yeter" diye biz durduruyorduk. Eve döndüğümüzde torbalar dolusu kestanemiz vardı. Aksu'daki kestane atölyesini, orada glikoz değil sadece şeker kullanıldığını, ürünün önemli bir kısmını buralara kadar gelen Japonların aldığını, ondan öğrenmiş oldum.

Çantacı Erol İstanbul'a yolu düştüğünde kestirme dağ yollarından gidiyor, bana da bu yolu tavsiye ediyordu. Bir iki defa onu dinledim. Kilometresi az olsa da bu yol daha uzun sürüyordu çünkü çok dolambaçlı, yokuş ve inişliydi. Ama tabiatla iç içeydi. Çok güzel manzaralar sunuyordu. Kendi başına arabasına atlayıp Arslanlı yolundan Beydağı'na, oradan Ödemiş'e ve bir mesire yeri olan Gölcük'e gitmeyi seviyordu. Yaz günü serin Gölcük havasında gece tek başına arabasında kalıyordu.

O bir tabiat aşığıydı. Köyler, pınarlar, ağaçlar onun dostuydu. Onun gitmesiyle, Nazilli dağları öksüz kaldı. Beydağı'nda en saf suyun aktığı çeşmeyi birlikte gördük. Arabasında her zaman hazır bekleyen bidonlara doldurduk. Dükkanında kırmızı toprak bir testide bu sudan bulundurur, isteyene ikram ederdi. Dolapta soğutma suya itibar etmezdi. Bir bayram günü sabah vakti aradığını hatırlıyorum. Keşkek yemeye gidiyormuşuz! Güzelköy'de Üçkuyular Kahvesi'nde bayramlarda keşkek dağıtıldığını kaç kişi bilir? Nazilli ve çevresinin doğal ve kültürel zenginlikleri onun yazılı olmayan envanterinde saklıydı.

Tamirat

Çantacı Erol dostlarına olduğu kadar işine, dükkanına hatta kullandığı eşyalara sadıktı. Dışarıda revaçta olan "kullan at" kültürü ona göre değildi. Küçük bir ticari aracı vardı ama işine emektar bisikleti ile gelir giderdi. Dükkânın önünden geçerken eski model bisikleti kapı önünde beklerken görürdünüz.

Bu, dönüşte bir şeyler taşıyacağı anlamına gelirdi. Çünkü evi yürüme mesafesindeydi. Eşyalar onun için her an çöpe atılabilecek bir meta değil, şahsiyeti olan bir dost, bir arkadaştı. Öylesine özen gösterir, yıprandığında tamir ederdi. Çevre konusunda medyada boy gösterenlerin ondan alacağı çok ders vardı.

15-20 metre kadar bir alana sahip olan dükkanda iki emektar makinenin üzeri, çevresi, kim bilir hangi çantaya ait irili ufaklı parçalarla doluydu. Her köşede çeşitli boylarda çanta ve valiz, yalnız onun bildiği bir düzenle istiflenmişti. Kapıya gelen bir müşteri, çantasını sorduğunda yığınlar arasından onu nasıl bulduğunu şaşkınlıkla izlerdiniz.

Hazır değilse kimine "akşama alabilirsiniz" der, kimine birkaç gün verirdi. Bir çantayı kabul ettiyse, hâlâ yapılacak bir şey var demekti. Dükkânın bir iç merdivenle çıkılan tavan arasında kim bilir hangi malzemeler, çantalar sırasını beklemekteydi.

Sıklıkla karşılaştığı bir durum, bırakılan çantanın alınmamasıydı. Onlara süre veriyordu. Bazı insanlar çantasını buraya bıraktığı halde tamirden vazgeçiyor, dışarıdaki sese kulak vererek yenisini almayı tercih ediyordu. Eski çantayı ise burada unutuyordu. Bu da bir yerlerde çöp dağlarının oluştuğu anlamına geliyordu. Eşyaya sadakat, Çantacı Erol'un işiydi. Mümkün olduğunca kullanılacak, gerektiğinde tamir edilecek. Mesleği, tam bir çevre koruma faaliyetiydi.

Ne yazık ki bu, sonsuz ihtiyaçları karşılamak için sürekli tüketime dayanan günümüz hayat tarzına uymayan bir şeydi. Valiz yığınlarının arasında köhne sandalyesine oturmuş makinede sökükleri dikerken, bir yandan tabureye ilişen ve sürekli değişen misafirlere laf yetiştirmeye çalışırdı.

Çantalardaki yırtılma ve kopmaları tamir ederek faydalı bir iş yaptığı gibi insan ilişkilerindeki bozulma ve kopmaları da giderme gayretindeydi. Adeta gönülleri de tamir etmeye çalışıyordu. Onun gidişiyle bir beldenin sosyal hayatında etkili olan önemli bir şahsiyeti kaybettiğini düşünüyorum. Bundan böyle yıpranmış çantalar ve ilişkiler tamir etme zahmetine girmeden daha kolay bir kenara atılacaktır.

Kayısı Kutusu

Cemal BALIBEY

Yayınevine ilk defa gelen İlim Yayma Müdiresi bir kardeşimize kitap hediye etmiş, ayraç olarak da ilginç bir yaprağı kitabın arasına koymuştum. Kitabı uzatırken yavaş bir sesle ve üzerine basarak, "Yolda herhangi bir sebeple polis falan durdurursa, kitabın arasındaki bu yaprağı göster, Özgün Yayıncılık'tan geldiğini hemen anlar. Bırak kimliği, ehliyet bile sormaz!" dedim. Hanım kardeşim, bir yaprak böyle bir şeye muktedir mi diye düşünmüş müdür, orasını bilemem.

Bir zaman sonra o da memleketi Malatya'dan ahşap bir kutu içinde gün kurusu kayısı getirmişti bana. Ambalaj da olsa herhangi bir şeyi değerlendirmek bende eski bir itiyattır. Daha önce üzerinde kozalaklarıyla birlikte kuruttuğum ve başına bir şey gelmesin diye üzerine titrediğim sahil sekoyası dalını bu kayısı kutucuğuna özenle yerleştirdim. Sonra da fotoğraflayıp hanım kardeşime, "getirdiğin kayısıları afiyetle yedik, kutusunu atmadım, şimdi onu sekoya kozalakları süslüyor" diye mesaj attım.

Çok sevindiğini, Malatya'ya döndüğünü söyledi. Sonrasında "hem yer hem de reçel yaparsınız" diyerek Malatya'dan taze kayısı göndereceğini ilave etti. Aradan birkaç gün geçmişti ki kargoyla Malatya'dan

bir koli taze kayısı geldi. Bal gibi tatlı kayısıları genç arkadaşlarla kütür kütür yedik, kalanını da reçel yaptı hanım. Reçeli de harika oldu.

Benim ağaca, yaprağa, tabiata tutkun biri olduğumu anlayınca kendisi de bundan esinlenerek idareci olduğu yurtta mütevazı bir tabiat köşesi oluşturmuş. Tabiat köşesinin fotoğrafını gönderdi, sevindim ben de... Aradan bir zaman geçti. Yayınevinde her cuma namazı sonrası olduğu gibi yine üniversiteli öğrenciler vardı. Hep beraber simitle birlikte çayları yudumluyorduk. Hasan Aycın abimiz de Cuma misafirimizdi. Elinde küçük bir kutuyla hanım kardeşimiz sohbetimizin bir yerinde kapıdan girdi. İçerisi kalabalık olduğu için durmadı, hediyesini vererek çıktı. Çay, simit ve sohbet faslı bitene kadar kutuyu açmadım ama merakım son safhadaydı. Fiyonku çözüp kutuyu açınca karşıma nadide bir çalışma çıktı. Hediye, ince bir işçilikle çalışılmış, Mescidi Aksa'nın üzerinde özgürce uçan kuşların olduğu, Kudüs'ü simgeleyen bir eserdi. İtinayla kurutulan beyaz orkide çiçeğinin üzerine özgün bir tezhip çalışması nakşedilmişti. Dikkatle bakıldığında Mescidi Aksa'nın alnında çok ince bir hatla "Lâ ilâhe illallah" yazısı göze çarpıyordu. O kadar beğendim ki, bakır çerçevesi ile hâlâ masamın en görünür yerini süslemekte.

Ertesi yıl ise zarif bir paketle geldi. Hediyemiz yine bir yapraktı, örselenmeden kurutulmuştu. Çocukluğumdan aşina olduğum çitlembik ağacının yaprağıydı. Küçükken arkadaşlarla oynadığımız oyunlarda bu ağacın sert çekirdekli küçük meyvelerini mermi olarak kullanırdık. Dalındayken üst tarafı koyu yeşil ve zımpara gibi pürüzlü olan yaprak, bir sonbahar yaşayarak grimsi açık bir kahverengiye dönüşmüştü. Kısa saplı, kenarları testere dişi gibi tırtıklı, oval şekilli yaprak, uca doğru sivrilerek uzunca bir damlalık oluşturmuştu. Yaprağın tabanından çıkan üç ana damardan ortancası, yaprağın şekliyle uyumlu muntazam bir kavisle damlalığın en ucuna kadar belirgin bir şekilde uzanıyordu.

Bu soft renkli, harika çitlembik yaprağı siyah bir zemin üzerine yerleştirilerek daha gösterişli hale getirilip şık bir çerçeve içine alınmıştı. Üzerine rokoko üslubuyla işlenmiş Kabe ve onu alttan güllerle kucaklayan bir tezhib motifi ne de güzel yakışmıştı.

Kitap arasına ayraç olarak ilişitirilen bir yaprak ne çok şey kazandırdı bana...

Benim ağaca, yaprağa, tabiata tutkun biri olduğumu anlayınca kendisi de bundan esinlenerek idareci olduğu yurtta mütevazı bir tabiat köşesi oluşturmuş. Tabiat köşesinin fotoğrafını gönderdi, sevindim ben de...

Sahipsiz Köpekler[1]

Tahirü'l-Mevlevi
(Sadeleştiren: Ahmet Geçer)

Topkapı ve Haseki caddelerinin birleştiği Yusufpaşa Çeşmesi'nin önünde haline göre bir meydancık vardır ki -Allah bir daha göstermesin- ma'hûd harîk-ı kebîrden (bilinen büyük yangından) sonra Aksaray'dan yukarı mahallelerin "Yeşil Tulumba"sı yerini tutmuştur.

Mart'ın 10'uncu Pazartesi günü buradan geçeceğim sırada gelip geçenlerden ve etraftaki kahvehanelerde oturanlardan birçoğunun yol ortasında birikip bir şeye baktıklarını gördüm.

Ben de o kalabalığa sokulup bu toplanmanın sebebini anlamak istedim. Bir de baktım ki; irice bir köpek yediği zehirli lokmanın tesirinden vicdân-sûz evzâ' (vicdan yakıcı bir eda) ile kıvranıyor ve dil-hirâş (gönül parçalayıcı) hırıltılarla can vermeye çalışıyordu.

Çabalanıp didinmesini, can çekişmesini hayretten çok üzüntülü bir halde seyredenlere ara sıra sönük nazarlarıyla bakıyordu ki bu yalvarış dolu bakışlar, başucundaki merhamet sahibi insanların cidden yüreğini yakıyordu.

Zavallı mahlûk, henüz ölüm sekeratını tamamlamamış ve masum hareketlerle sefil hayatına nihâyet vermemişti ki kalabalığın arasından iki tane kürekli peyda oldu.

Şimdiki unvanları nedir? İyi bilmiyorum. Eski süprüntü arabacılarından olan bu adamlardan biri elindeki küreği keskinlemesine hayvanın boynuna bastırdı. Arkadaşı da küreğini daha canlı bulunan köpekceğizin karnı altından daldırıp salkım saçak kaldırdı... Üst tarafı ne oldu bakamadım.

میازار موری که دانه کشست
که جان دارد و جان شیرین خوشست

Dane çeken karıncayı incitme
Onun bir canı var ve can tatlıdır

beytini söylenerek yürürken diğer bir manzara karşısında bulundum: İki tane fino[2] köpeği sokak ortasında müstekreh (çirkin) bir vaziyet

almış, duruyor; kuyruğu, kulağı düşük uyuz bir tazı da bacağını kaldırmış sebzeci dükkânının önündeki yapraklara siyiverdi. Düşündüm ki hemcinslerinden birinin birkaç gram striknin[3] ile vücudu ortadan kaldırılırken bunların böyle salma bırakılmasındaki sebep ne idi? Sonra boyunlarındaki tasmalardan bunların sahipli olduğu için serbest gezdiklerini, öbürünün de kimsesiz bulunduğu için zehirlendiğini anladım...

Hazin gördüklerim bu kadar. Şimdi de hakiki hissiyatımı söyleyeyim:

Şehremaneti (belediye), birkaç sene evvel serbest gezinen sokak köpeklerini bir hengâme-i vâlâ (büyük bir gürültü patırtı) ile toplayıcıların kancasından kurtulan yahut arabalara yüklü kafeslerin aralığından fırlayan, hulâsası; bakıyyetü'l-eb'âd, (normal boyutların haricinde, standart dışı) bulunanlarla yeni nesil olarak türeyenleri de böyle sokak ortasında zehirletip kaldırıyor.

İşittiğime göre; köpeği öldürüp kuyruğunu vesika olarak gösterene de beş kuruş ikramiye veriyormuş! Yine duyduğuma nazaran bu kuyruklar, birer yağlı kuyruk halini bulmuş ve her biri birkaç defa getirilip gösterilmeye başlamış da bunların fennen çâre-i imhâsı olup olmadığı Emânet Kimyahânesi'nden (Fen İşleri'nden) sorulmuş!

Günahı söyleyenler boynuna. Bizce karanlıktır!

Buraları lazım değil. Elzem ve ehemm olan bir şey varsa o da şu alenen tesmîm-i kiláb (köpek zehirleme) faciasına son verilip serseri köpeklerin ortadan kaldırılmasına başka bir çare bulunmasıdır ki, insaniyet de bunu gerektirir sanırım.

Bir de sahipli, yani tasmalı köpekler için bir talimatname yapılsa ve bunların:

Hem-nev'a karşı pür-cûş û bi-hüş
Ser der-hevá ve dünbâle ber-düş
(Hemcinslerine karşı akılsızca çoşkulu
Aklı havada kuyruğu omzunda)

olarak salma-gezmeleri ve gezdirilmeleri biraz kurallara bağlansa iyi olacaktır. Çünkü biraz önce yukarıda naklettiğim çirkin hallerden fazla olarak kaldırım üzerinde giderken yahut otobüste, tramvayda otururken bir küçük beyin veya bir küçük hanımın şeref-i refakatini haiz bir köpeğin bacaklara süründüğü yahut yaltaklanarak elleri yaladığı oluyor.

Bunların ünsiyet neticesi olarak sahiplerinin elini ve burnunu yalamasına bir şey denemezse de temiz bir Müslüman için, şer'an murdar olan bir salya ile elinin kirletilmesine rıza gösteremez.

Keşkül ismindeki çok meşhur eserin müellifi Şeyh Bahaeddin Âmili İran Hükümdarı Şah Abbas'ın huzuruna çıkarılmış. Şah'ın ortada dolaşan köpeği, şeyhe sokulup yaltaklanmak istemiş. Onun çekinip toplanması ise Şah'ın hiddetini ve:

"- Şeyh Efendi! Eteğiniz kirlenmesin diye mi çekiniyorsunuz?" sualine sebep olmuş. Bu beklenmeyen suale, irticalen inşâd eylediği:

در چهره ندام از مسلمانی رنك
بر مندارد شرف سك اهل فرنك
آن روسیهم که از بودن من
دوزخ راننك واهل دوزخ راننك

Yüzümde müslümanlıktan eser yok,
Frengin köpeği benden çok şereflidir.
Ben o yüzü/bahtı kara herifim ki varlığımdan,
Hem cehennem utanır, hem cehennem ehli.[4]

rubaisini okuyup

"- Damen-i nâ-pâkimden (kirli eteğimden) seg-i şehâmetiniz (şehâmetli köpeğiniz) murdar olmasın fikriyle çekinmiştim!" cevabını verip yakasını kurtarmış.

Tabiidir ki böyle bir istenmeyen bir duruma düşenlerin hemen hepsi de Şeyh Bahâüddin gibi alçak gönüllü bulunmaz. Hatta onun cevabını vermeye değil, mealini düşünmeye bile tenezzül etmez.

Binaenaleyh Şehremâneti, tabiatı itibarı ile titiz olanların kırılmalarına sebep olmamak için sahipli köpeklerin serbest tavırlarını biraz düzenlemek, kalben şefkatli olanların da kırılmalarına sebep olmamak için de kimsesiz köpeklerin ortadan kaldırılmaları hakkındaki usulü değiştirse, pek ziyade isabet eylemiş olacaktır.

[1] *Sebîlürreşâd*, 12. Cilt 290. Sayı Sayfa 69-70.
[2] Bunların fino ve tazı olması diğerinin sokak köpeği bulunması cinsiyetlerinin farklılığını icap etmez sanırım. Bunlar köpek oğlu köpek de o biçare çakal oğlu köpek değil ya!
[3] Karga bükenden elde edilen, uyuşturucu özelliğine sâhip, çok küçük dozlarda sinir sistemi tedâvisinde kullanılan çok kuvvetli zehir. (Kubbealtı Sözlük) (sad.).
[4] Şeyh Bahai, Devan-ı Eş'arRubaiyyat nr.53

Kurtuba'da Rahmete Yakalanmak

Zübeyir ŞEKERCİ

"... Aynı anlayış doğrultusunda mescitler ve çevresinin temizlik veya düzeni korumak maksadıyla buralarda etrafı kirletici maddelerin satışı kısıtlanırken, su bulundurma zorunluluğu da getirilmişti. Mezarlıklara çöp atmak, buralarda ateş yakmak veya yakınlardan kanal geçirmek yasaktı." Mustafa Temizli'nin *Derin Tarih*'in Endülüs dosyasındaki ifadeleri kadim şehrin tarihi serencamını özetler nitelikte.

Sabah erkenden kalkmış ve Kurtuba'ya (Cordoba) seyahat için tren istasyonuna varmıştık. 06:25 trenine son anda yetişmiştik. Endülüs seyahatinin ilk durağı olan Kurtuba bizi serin havasıyla karşılamıştı. İlk durağımız Kurtuba Camii'ydi. Reconquista sonrası Katolikler tarafından katedrale çevrilen cami, Avrupa için en önemli dini merkezlerden birine dönüşmüştü. Geniş bahçesi, Endülüs mimarisinin iyi bir örneği, minaresi ve kahverengisiyle Kurtuba Camii. 856 sütun üzerine inşa edilen cami en fazla sütun barındıran eser hüviyetine sahip. Ancak İslam'a dair ne varsa yok etmeye ahdetmiş Katolikler caminin ortasına bütün gün ışığını üstüne çekecek ve caminin geriye kalan kısmını karanlıkta bırakacak şekilde bir katedral inşa edilmişti. Dönemin kralı V. Charles şaheserin izansız dönüşümüne "sıradan bir şey inşa etmek için benzersiz bir şeyi yok etmişsiniz" diyecekti.

Caminin içerisine girmeden bir süre minaresini seyreylemiştik. Kahverengi cümbüşüyle bizi büyülemişti. Cami bahçesine girdiğimizde turistik kalabalığın yanında yeşilin binbir hali bizi karşılamıştı. Biletleri okutup camiye girmiştik. Oldukça kalabalık, farklı dillerden rehberler ve flaş sesleri. Mimarisiyle bizi tesiri altına alan caminin estetik kaygılarla ziyarete gelen turistleri manevi atmosferi menfi derecede etkiliyordu. Akif Emre'nin turistik kolonyalizm ifadesi tecessüm ediyordu. Bir ibadethane için münasip olmayan giyinmenin sebebi turistik kaygılar mı yoksa Katolisizmin geldiği nokta mıydı?

Mihrabın kendisi, sütunlar ve her yerde göze çarpan Kur'an ayetleri. Tezyinin dozunda olduğunu hissettiğimiz eseri gezerken katedral kıs-

mına geldiğimde içim sıkılmıştı. Katedral'e ayak basar basmaz güneş ışığı camdan gözünüze vuruyor ve etraf olanca aydınlığıyla netleşiyor. Bazıları dua ederken bazıları da giydirme olan eseri inceliyordu. Bir süre daha kaldıktan sonra çan kulesine çevrilen minareye geçmiştik. İçerisine yerleştirilen devasa ziller minareye çirkinlik katıyordu. Merdivenleri tırmanırken sessiz bir şekilde ezan okuyordum. En son ne zaman namaz çağrısı olmuştu kim bilir?

Minarenin tepesinden kadim şehri, caminin bahçesini ve Endülüs şaheseri caminin dış cephesini görebilirsiniz. Endülüs döneminde şehrin nüfusunun bir milyondan fazla olduğu gibi 200.000 hane olduğu rivayet edilir. Dönemine göre oldukça kalabalık olan şehir kaynaklara bakıldığında intizamıyla modern insana örneklik teşkil etmektedir. Dönemin Avrupa'sında hamamı olan tek şehir olması, temizliğe verilen önemin bir göstergesidir. Beyazın kahverengiyle imtizaç ettiği Kurtuba evlerini minareden izlemek oldukça keyifliydi. Ziyaret vakti dolmuş ve görevli eşliğinde aşağı inmiştik. Cami bahçesinde bir süre soluklanırken duyduğumuz çan sesi yüreğimi burkmuştu. Asırlardır müslümanların secdeye gittikleri yere ayak basan gayrimüslimler, ezanın yerini alan çan ve nicesi insanı hüzne gark ediyor.

Camiden ayrılıp Roma köprüsüne geçtik. Köprünün etrafında da turist kalabalığı bizi bekliyordu. Vadi el Kebir (şimdiki ismiyle Guadalquivir) üstüne inşa edilen mezkûr köprü, Endülüs himayesinde ihtişamına kavuşmuştur. Köprüden karşıya geçtiğimizde bizi karşılayan sonradan müzeye çevrilmiş eseri dışardan seyredip yola devam etmiştik. Şiddetini artıran yağmur, bizi istasyona gitmeye icbar etmişti. Yağmur eşliğinde istasyona varmış ve bir süre dinlenmiştik. Daha sonra şehri tekrar gezmeye devam edecekken yine yağmur bastırmıştı. Tam o sırada namaz vakti girmiş ve aktif mescit arayışına girmiştik. Bir süre sonra bir mescit bulmuştuk ancak kapısı kapalıydı. Daha sonra çimenlerde namazı kılmış ve yol üstü tekrar mescide baktığımızda açık kapıdan bir hanımefendi hoca ve talebelerini görmüştük. Portakal ağaçlarının arasında helal gıda arayışı hüsranla sonuçlanmış ve konakladığımız yerde yemek yemek üzere atıştırmalıklarla idare etmiştik. Portakal ağaçlarının arasından tren istasyona geçmiştik.

Kurtuba'ya veda ederken zihnimdeki sayısız dilemmalar da peşim sıra geliyordu. Döneminin ilim merkezi olan Kurtuba, 1000 yıl sonrasında bize kalan mirasıyla bir şeyler söylemişti. Sadece Halife İkinci Hakem'in 400 bini geçen kütüphanesi, âlimleri ve hatta kadın şairleriyle Kurtuba, eşsiz bir tarihe sahip. Kurtuba kadısı İbn Rüşd, bugünkü Batı paradigmasının fikri temellerini atmıştı. Avrupalı prenslerin çocukları İbn Rüşd'den ders almak için aldırmak için yarışıyordu. Reconquista sonrası kitapları yakılması mezkûr zihniyete dair ironik bir örnektir. Peki, bugün biz müslümanlar olarak bu tarihe ne kadar aidiz? Cevaplanması gereken sorular eşliğinde bir başka güzel; Gırnata ve El Hamra bizi bekliyordu.

Endülüs seyahatinin ilk durağı olan Kurtuba bizi serin havasıyla karşılamıştı. İlk durağımız Kurtuba Camii'ydi. Reconquista sonrası Katolikler tarafından katedrale çevrilen cami, Avrupa için en önemli dini merkezlerden birine dönüşmüştü. Geniş bahçesi, Endülüs mimarisinin iyi bir örneği, minaresi ve kahverengisiyle Kurtuba Camii.

"Dil ve İşgal" Kitabı Üzerine Bir Değerlendirme

Betül ZEYREK

"Vazifenize odaklanın. Tarih, hakkınızı asla yemeyecektir."

Dil ve İşgal kitabını sanırım en güzel anlatan hatta özetleyen cümle bu. Kitabı okuduğunuzda neden bu kadar iddialı konuşup bir tek cümleyi koca kitabın özeti olarak gördüğümü anlayacaksınız.

Kitabın dili akıcı, bilmediğiniz kelimeler olabilir ancak onların da açıklamalarına dipnotlarda yer verilmiş. Kitabın sonuna eklenen kaynakça oldukça detaylı bir açıklamanın yapıldığına işaret ediyor. Ayrıca anlatım görsellerle desteklenmiş. Kitabın sonunda yer alan "seçilmiş kaynakça ve açıklamalar" kısmı bu konuda daha fazla bilgi edinmek isteyen herkes için ciddi bir doküman. Ve sonda da bir albüm yer alıyor. Dolayısıyla da kafanızda soru işaretleri kalmadan dolu dolu ve sıkılmadan okuyacağınız bir eser.

Dil ve işgal; bu iki kelimenin birbirini çok da alakadar etmeyen kelimeler olduğunu düşünebilirsiniz. Zira kitabı elinize alıp sadece kapak kısmına ve ismine odaklandığınızda bunu düşündürüyor. Ama konuyu

detaylandırıp işin hamuruna indiğinizde, "İsrail" ismine gözünüz her temas ettiğinde dilin işgale nasıl zemin hazırladığına şahit olacaksınız. O yüzden okurken dilin işgale zemin hazırladığını göz ardı etmemek gerekiyor. Bu ön bilgi ile okuduğunuzda kitaba verilen ismin ne kadar da yerinde olduğunu göreceksiniz.

Eliezer Ben-Yehuda, kitabımızın ana karakteri. 7 Ocak 1858 yılında Vilnius Guberniyasi'de dünyaya gelmiş ve 16 Aralık 1922 yılında Kudüs'te ölmüş. İbranice'nin babası, ömrünü ölü bir dilin dirilmesine adayan adam. Theodor Herzl'in bile deli saçması dediği İbranice'nin ortak dil olmasına kendisini adamış bir adam. Modern İbranicenin gelişmesindeki en büyük figür Yahuda, yani kitabımızda anlatılan başkahraman. *Dil ve İşgal*, Ben-Yahuda'nın hayat hikâyesini konu ediniyor.

Kitap ilk baskısını Ocak 2024'de İstanbul'da Ketebe Yayınları tarafından veriyor. Ve hemen bir ay sonra ikinci baskı ile çıkıyor karşımıza. Taha Kılınç tarafından kaleme alınıyor ve iyi ki bizlere bu bilgiler kitaplaştırılarak sunuluyor. Kitabın Yahudi bir dilbilimciyi övmek için değil, aslında bir Müslümanın dava şuurunun nasıl olması gerektiğini anlatması yönünden övülmeye değer olduğunu düşünüyorum.

Ben-Yahuda dindar bir aileye mensup olduğu için çok küçük yaşlarından itibaren dini eğitimler alarak yetişmiş. İlerleyen yaşlarda öğrendiği bilgilerin yetersiz kaldığını fark ettiğinde yeni arayışların peşine düşüyor. Tam da ailesinin korktuğu gibi modern bir Yahudi (maskil) olma yönünde eğilim gösteriyor. İbranice yazılı eserler dikkatini çekiyor. O dönem İbranice dili sadece kutsal metinlerde kullanılan (Tevrat) bir dil. İbranice ile yazılmış herhangi bir metni okumak ya da günlük konuşma dilinde kullanmak necis /haram olarak kabul ediliyor. (s.23) Ama Eliezer Elyanof bunun tam tersini iddia ederek araştırmalar yapıyor ve kendini bu yönde bir gelişmeye adıyor. İlk olarak da kendi soy ismini "Yehuda'nın oğlu" anlamına gelen "Ben-Yahuda" olarak değiştiriyor. (s.32) Onun için bu zihni olarak yeni bir yola girdiğinin göstergesi oluyor. Yazdığı makalelerin, gazetelere gönderdiği yazılarının altında artık imza olarak "Ben-Yahuda"yı kullanıyor.

Ona göre İbranice dilinin kullanım alanının genişlemesi ve sadece Yahudilerin bu dili kullanmaları onların tarihi geçmişini geleceğe taşımak için önemli bir figür. Ayrıca Filistin toprak-

Dil ve işgal; bu iki kelimenin birbirini çok da alakadar etmeyen kelimeler olduğunu düşünebilirsiniz. Zira kitabı elinize alıp sadece kapak kısmına ve ismine odaklandığınızda bunu düşündürüyor. Ama konuyu detaylandırıp işin hamuruna indiğinizde, "İsrail" ismine gözünüz her temas ettiğinde dilin işgale nasıl zemin hazırladığına şahit olacaksınız. O yüzden okurken dilin işgale zemin hazırladığını göz ardı etmemek gerekiyor. Bu ön bilgi ile okuduğunuzda kitaba verilen ismin ne kadar da yerinde olduğunu göreceksiniz.

Ona göre İbranice dilinin kullanım alanının genişlemesi ve sadece Yahudilerin bu dili kullanmaları onların tarihi geçmişini geleceğe taşımak için önemli bir figür. Ayrıca Filistin topraklarında ve dünyadaki tüm Yahudilerde amaçlanan şey, ortak bir dil mefhumunun olması idi. Ve tüm çalışmalardaki ortak amaç bu dili tüm Yahudiler arasında aktif olarak kullanımını sağlamak.

larında ve dünyadaki tüm Yahudilerde amaçlanan şey, ortak bir dil mefhumunun olması idi. Ve tüm çalışmalardaki ortak amaç bu dili tüm Yahudiler arasında aktif olarak kullanımını sağlamak. Bu durum modern Yahudiler (modern Yişuv) ve Yahudiler (eski Yişuv) arasında da ciddi tartışmalara sebep olmuştur. Modern Yahudiliği kabul etmeyen çok fazla Yahudi grup ve topluluk vardı. Yehuda sadece Yahudi olmayanlarla değil Yahudi olan ve modern Yahudiliğe karşı olan gruplarla da mücadele etmiştir.

Yine bu dönem Filistin topraklarına yaklaşık olarak 25 bin Yahudi göç etmiş ve yeni bir dönem başlamıştır. (s. 43, 44.) Bu yeni dönemde İbranicenin daha aktif kullanılması için tüm çaba ve çalışmanın öncülüğünü Ben-Yehuda üstlenmiştir. Gittiği yerlerde çeşitli araştırmalar yaparak dile yeni kelimeler kazandırmak için çalışmalarını aralıksız olarak devam ettirmiştir. Tüberküloz hastalığına rağmen günde 18-19 saat çalışarak modern İbranicenin doğuşuna zemin hazırlayan en önemli aktör oluyor. Bu çalışmasının, emeğinin karşılığını öldüğünde kendisinden geriye kalan yaklaşık olarak 800-1000 arası yeni kelime ve 17 ciltlik bir *Modern İbranice Sözlük* bırakarak almıştır. *"Bu sözlük çalışmasını oluştururken büyük ölçüde Arapça klasik kaynaklardan faydalanıyordu. Bunlar arasında Lisanü'l-Arab ilk sıradaydı."* (s.77) Ayrıca İbranice Yüksekokul Müfredatı, üniversitelerde İbranice eğitim dili olması yönünde de çalışmalar yürütmüştür. Ayrıca kendi evinden, ailesinden işe başlamış ve tüm aile kendi arasında İbranice konuşmaya başlamıştır. Dolayısı ile *eşine İbranice dışında bir dil ile konuşmasını yasaklamıştı. Ve eşi için İbranice konuşan ilk anne unvanını kullanmıştır. Doğal olarak oğlu da Modern dönemde ana dili İbranice olan ilk çocuk sıfatını alacaktı.* (s.58)

Gelelim bu kadar anlatımdan sonra asıl verilmek istenen ve bizim de adeta zihnimize çiviyle çakılır gibi almamız gereken mesajlara. Kitabın sonunda yer alan Son Söz Yerine başlığı altında aslında bu kitabın yazılmasının amacı özet olarak okuyucuya sunulmuş.

"Eliezer Ben-Yehuda'nın hayat hikâyesine yakından bakıldığında, onun İbraniceyi diriltmek için başlattığı seferberliğin üç temel prensibe dayandığı görülür:

1. Tarih huzurunda kendine bir ödev vermek ve hayatını buna adamak,

2. Dış şartların olumsuzluğundan hiç yılmadan, işine odaklanmak

3. Gayretle ve dava şuuruyla, gece gündüz çalışmak.

Bu üç prensip, aslında kalıcı ve yarınları şekillendirici işler ortaya koymanın da püf noktalarını ele verir. İslâm tarihi boyunca, bugün hâlâ hatırlanan ve eserleriyle yolumuzu aydınlatmayı sürdüren nice âlime, hikmet ehline, mütefekkire ve sanat erbabına bakınız, onların hayatlarının her adımında yukarıdaki üç prensibi bütün boyutlarıyla tespit edeceksiniz. Dolayısıyla, Eliezer Ben-Yehuda'nın öyküsünde, çağlar boyunca Müslümanların da bildiği ve uyguladığı bir yol haritası mevcuttur. Bu yol haritasını kim ciddiyetle gündemine alır ve tatbikat sahasına koyarsa, neticeyi de o elde eder. Dünyanın yasası budur." (s.131)

Eliezer oyunu kurallarına göre oynayarak büyük bir başarıya imzas atmış. Şimdi sıra bizde, biz Müslümanların kendisine sorması gereken ve üzerinde de uzun uzun düşünmesi gereken o soruda: "Ben ne yaptım/ne yapıyorum?"

Rabbimiz Neml suresi 39. ayette "Ve gerçekten de insan, ancak çalıştığını elde eder." der. Eliezer'in yaptığı şey aslında tüm Müslümanların yapması gereken şeydir. Durmadan dava şuuru ile varlık gayesi uğruna çalışmak...

Hakikatin yolunda Hakk'a varmak için olmalı tüm çabamız.

Eliezer Ben-Yehuda'nın hayat hikâyesine yakından bakıldığında, onun İbraniceyi diriltmek için başlattığı seferberliğin üç temel prensibe dayandığı görülür:
1. Tarih huzurunda kendine bir ödev vermek ve hayatını buna adamak,
2. Dış şartların olumsuzluğundan hiç yılmadan, işine odaklanmak
3. Gayretle ve dava şuuruyla, gece gündüz çalışmak.

Sürgün Dergisi 7. Sayısı Çıktı

www.surgun.net